

BRAT FRANTIŠEK A NAŠA DOBA L

Žijeme v čase, v ktorom chtiac-necnuac sme svedkami uzaaaeio tempa v tecnnickom vývoji. Mouerny človek, zavrrnuc Bona, sxepo sa zeme za prišerným prizraKom tunto noveno — boha!

Dnešný človek nepotrebuje nebo. Urobí si ho tu na zemi. Veď podstatným cieiom stavby na vezi mouernej civilizácie je: urooiť zem takou vysokou, bohatou, krásnou a slastnou, že nebo pritom ďaleko zaostane.

A ozaj, nemožno poprieť: dnešný človek dosiahol takýcn neslýchaných úspechov, o akých sa predtým nikomu ani len nesnívalo. A stále sa ide dopredu. Na celej čiare. Aj samým staviteľom babylonskej veže by sa zahmlilo v očiach!

Ale zato prišlo i to druhé. Totiž pomátenie jazykov a duchov. Celkom v takom istom tempe a miere, ako v Bábeli: dokonalý zmätok jazykov i srdc, čo je ozaj prestrašujúce.

Musime si priznať, či sa nám to páči alebo nepáči, že človek dneška sa dostal do slepej uličky. Nie je to však ešte to najhoršie. Horšie je to, že sa nevie z nej vymotať von na svetlo božie.

Tak! Kultúra techniky nahradí Boha. A na jeho miesto dosadí sa nový — boh. A tohto nového „boha" určí ten, kto má moc!

Ale „divy" tejto novej kultúry, kultúry techniky, stroj a jeho výkony, všetky rekordy a triumfy nad časom i priestorom môžu byť pre človeka rajom práve tak málo, ako „panem et circenses" — prácou a zábavou. Takáto kultúra by nebola nič iné, ako začiatok veľkej katastrofy. A to i vtedy, keby to nechcela uznať krátkozrakosť „väčšiny" ľudí. Vybudovať

HANS WIRTZ

**BRAT FRANTIŠEK
A NAŠA DOBA**

Preložil

P. PAVOL KONC, OFM

Roku Pána 1946

Nákladom Serafinskeho sveta, Prešov

„Poznám tvoje skutky ... Ale mám proti tebe, že si opustil svoju prvt lásku. Pamätaj teda, odkiaľ si vypadol a čiň pokánie... Lebo ináč prídem na teba a pohnem tvoj svietnik s jeho miesta.“

Zjav. 2, 2 naši

ASSISKÁ REVOLÚCIA

Leto v Umbrii

Olivové háje a riedke vrbiny malátne a unavene sa mihocú striebriстым leskom. Vo viniciach visia nadol v prachu mladé strapce hrozien, naliate prvou šťavou. Na kamennom múre sa bezstarostne vyhrieva zadumaná, nemá, rozprávkovo krásna, sivozelená jašterička.

Umbrijské slnko nenosí brokát. Nosí striebro. A tým dodáva celému vidieku, ktorý je zaliaty belasošedivou, až modrozelenou farbou, neskutočnú tvárnosť, čo je veru cudzie pre tento svet a túto zem. Iba tu, kde holé skaliská vystupujú príkro nahor ako tvrdé zvolanie, zdá sa byť zem — skutočnosťou.

Niekedy visí vo vzduchu jemná vôňa po zreľých broskyniach, inokedy sa zas nesie suchým vetrom lahodné šumenie, ktoré zneje sťa zdržiavaná melanchólia a z malých hniezd prechádza úzkymi drsnými ulicami s nízkymi domcami, ktoré sú bez okrasy a často i bez oblokov.

No i tak nad týmto umbrijským letom leží detská veselosť a akási lahodná zádumčivosť. Človek sa tu vidí byť taký cudzí a vzdialený od sveta. Ba i samotný život nezdá sa tu byť taký, aký je inde...

Na hradskej

Hradská z Perugia vedie údolím Tibera smerom na juh. Do Ríma, kde vládne veľký Inocent. Cesta je horúca a beztónistá. A každý je rád, keď ju už má za sebou.

Teraz je oveľa živšia ako inokedy. Akísi ľudkovia ňou prichádzajú po dvoch alebo po troch. Človek by ich mohol považovať za umbrijských sedliakov, keby nie... Ale to nie sú sedliacke tváre a ruky, najviac ak sedliacke kutne. A sedliaci si tak nepočínajú. Mohli by to byť azda — sťahovaví vtáci, povidní cudzí sťahovaví vtáci.

Pozdáva sa, že sa modlia alebo spievajú. Ba niekedy sa zdá, ako by tancovali. Nemajú nič, iba hneďe kutne a na nohách sandále. Ani batoha, ani palice a neraz ani kapsy. Prví zastanú na križovatke, kde sa odráža časť cesty smerom na Sienu. Čakajú na ostatných. A potom sa vedno radia, ktorým smerom sa majú ísť ďalej. Je zjavné, že sa celkom nemôžu shodnúť. Tu jeden z nich pochyti najbližšieho za rameno a so tri-štyri razy ním otočí tak, že tomu zájde sluch i zrak. Vari by bol aj spadol, keby ho neboli druhovia so smiechom zachytili. Ale pritom, nechtiac, hodí vystretým ramenom smerom na juh. „To je smer,“ potvrdí jeden z nich, ktorý až dosiaľ stál stranou a ktorého volajú „brat Bernard“. „Tam je Rím!“

A tak sa poberajú bystro ďalej. Dvaja alebo tra-

ja pospolu. A ich spokojné a veselé tváre potemnejú od páliaceho slnca i od prachu a únavy.

Smiešni čudáci... Tak vravia všetci. A nik nevie, čo si s nimi počať. Vykrikovať za nimi niečo mrzkého nemožno. Vždy sú veselí. Na cestách a trhoch spievajú duchovné piesne, s detiskami tancujú detský tanec a pritom sa zdobia kvetmi a pestrými vencami. Také niečo ešte nikto nevidel.

A potom sa dá jeden — niekedy i viacerí — do rozprávania. Deťom. O Bohu a nebi, o slnku a kameňoch, o smiechu, tanci a veselosti. Vtedy sú maličké úplne ticho a zadržávajú dych. A rady by počúvaly ešte viac. A keď prídu zo zvedavosti a pre pobavenie aj veľkí, jeden sa ozve obyčajne aj k nim. Hovorí skoro tak isto, jednoducho a tak detsky, ako k maličkým. Aspoň sa to tak zdá... Ale čoskoro vyčítia všetci zo svätej prostoty — vážnosť, úžasnú vážnosť. A je po posmechu a tichom vysmievam. Väčšina sa naraz stratí. Iní ostanú, a nevedia, prečo... Ale všetkých zachváti nepokoj. A nikdy sa ho už nezbavia.

Cudzinci však vchádzajú jeden po druhom do mesta. A hľadajú si prácu. Jeden ide pliesť rohože, druhý pomáha nejakému tesárovi alebo ako nádenník pri novostavbe; iní predávajú pitnú vodu, vozia na jarmok melóny, ponúkajú sa za kamenárov alebo varovať deti. A tieto práce vykonávajú tak, ako by to bolo pre nich najdôležitejšou vecou na svete. Ale ani jeden — nevezme za to nič. Nikaké peniaze. Po-

najviac sopár kusov repy, niekoľko fig alebo rajských jabĺk, ba aj tanier polievky. A keby im niekto nedal nič: i tak dobre. Vtedy prosia o almužnu, o kúsok chleba. Viac nevezmú.

Smiešni čudáci... Tak vravia všetci. A každý len krúti hlavou: „Vari sú to kajúcnici na ceste do Ríma alebo Svätej zeme? Alebo šialenci, ktorých treba zatvoriť? Alebo — svätci? No potom sú to ozaj — zvláštni svätci!

Keď sa ich však niekto opýta, kto sú a čo sú, odvetia iba: sme — hriešnici, najväčší hriešnici!

Ale nik im to neverí. Hriešnici vyzerajú ináč. Najskôr to budú len šialenci, blázni! A už sa aj ozýva so všetkých strán: „To sú blázni, ozajstní blázni! Odožeňte ich! Zabite ich!“ — A už aj lietajú na ich hlavy kliatby, kamene a trus mulíc. I decká, ktoré ešte len pred chvíľou s nimi spievaly a tancovaly, kričia a výskajú: „Blázni sú tu, pazzi, smiešni pazzi sú tu...“

No zdá sa, že sa ich to vôbec nedotýka. Neodpovedajú a ani sa neodvracajú. Ich tváre však žiaria. A ešte z diaľky možno počuť, ako spievajú. Musia to byť ozaj — blázni...

Nemožná prosba

Jedného dňa sa objavia v Ríme. Nevšíma si ich nikto. A tak bez ťažkostí prichádzajú až pred pápežský palác. Trpezlivo sedia na prahu vysokej por-

ty, hemžiacej sa ľuďmi, a čakajú, kým príde sám mocný Inocent.

Vtedy jeden z nich — brat František — pristúpi až k nemu, hlboko sa mu pokloní a plný pôvabu prosí o povolenie istého privilégia. Pápež, ktorý je už na takéto výjavy navyknutý, chce ho odbaviť naskrátko, lebo práve dnes je veľmi zaneprázdnený. Ale tu pozrie mimovoľne hovoriacemu priamo do tváre. Zarazí sa a ostane stáť. Táto tvár ...

Dovolí, aby hnedý žobrák prišiel až k nemu. A počúva ho. Počuje najzvláštnejšiu prosbu, akú kedy kto predniesol: aby on — brat František — a jeho bratia mohli vždy takto chodiť, kázať, pracovať, žobrať, modliť sa, tancovať, spievať; aby mohli i naďalej ostať takými sťahovavými vtákmi a božími bláznami...

Tu pokrúti hlavou i múdry Inocent: „Nemožné! Keď už ty chceš byť božím bláznom a žobrákom," urobí malú prestávku a pokrčí plecami, „ale či myslíš, že i títo tvoji druhovia a ďalší nasledovníci vedeli by žiť tak ako ty?... A keby aj vedeli tak žiť pod ohňom tvojej prítomnosti dnes: vedz, syn môj, že i ty raz budeš — popolom. A z popola už nevyšľahujú plamene... Poznám život a poznám i ľudí!" A znovu pokrúti energicky svojou peknou panovačnou hlavou.

Zdá sa však, že to František nepočuje. Stojí tu hlucho a zmeravene a hľadá ako by do prázdna, do diaľky a ako by videl cez steny, priestory a časy, ako

by videl cez storočia... A ešte stále nič nevraví. No zrazu sa strhne ako by zo spánku a začne hovoriť. Rozpráva ako opitý alebo ako blázon alebo ako dieťa alebo ako svätec a prorok! O Bohu, Kristovi, evanjeliu a o nasledovaní Ukrižovaného.

Pápež je úplne ohromený: predsa len má tento muž pravdu, tisíc ráz pravdu! Ale nemôže mať pravdu, nesmie mať pravdu! Lebo všetok ľudský náhľad a všetky jeho skúsenosti, ako prvého biskupa Cirkvi, jasne a jednoznačne hovoria proti. Keby to bolo správne, čo tu tento svätý blúznivec hovorí a žiada! ... ale to vôbec neprichádza do úvahy. To by znamenalo nechať Cirkev na dedine! A konečne: takých extravagancií, prorokov a kazateľov kajúcnosti a pomútených hláv nechýba teraz ani v Taliansku ani inde. Pravda, tento František ..., keď sa tak vezme, nepovedal a nežiadal vlastne nič, čo nepovedal a nežiadal ani sám Kristus. A keď sa mu znovu lepšie prizrie ...

Pápež rýchle vstáva, aby odoprel audienciu takýmto myšlienkam. A niekoľkými priateľsko-nezáväznými slovami prepúšťa Františka.

Mocné **ramená**

Nasledujúcu noc trávi svätec so svojimi bratmi na modlitbách. Ráno sa ho pýtajú, čo si teraz počať. Odvetí iba: „Idem ešte raz k pápežovi.“

Pripustia ho hneď. Sám Inocent mu prichádza

v ústrety a vedie ho do svojej súkromnej izby. Usadí ho do svojej vlastnej červenej stolice a padá pred ním na kolená. Veľký pápež, najmocnejší muž doby — kľučí pred chudobným, prostým mníchom. A rozpráva mu sen uplynulej noci:

„Keď som spal, bolo mi, ako by som stál pred veľkou lateránskou bazilikou. A ako som sa tak tešil a prizeral jej pyšnej stavbe, badám s veľkou hrôzou, ako padá chrám zvoľna dopredu. V každom okamihu sa musí zrútiť. Stojím ako skamenelý a... Tu prichádza akýsi chudák v hnedej sedliackej kutni, na bedrách povraz, na nohách sandále. Kráča hneď k chrámu, oprie o klesajúce múry svoje mocné ramená, ktoré viac a viac zosilnievajú, zadrží múry a vyrovná ich, takže teraz stoja pevnejšie ako predtým. Zastavuje sa mi dych. Chcem k nemu. Chcel by som mu potriať ruku, poďakovať sa mu, opýtať sa ho, kto je a ako... Ale vtom zmizne. No jeho obraz sa mi vryl do pamäti. Ako tak hľadím pred seba: ozaj, veď je to ten muž, čo bol včera u mňa: hej, to je František, brat František ...

Teraz mi je už všetko jasné: tvoja prosba, klesajúci lateránsky chrám a tvoje mocné ramená, ktoré ho zachránily pred zrútením."

František sedí nemo v červenozamatovej pápežovej stolici. A jeho zrak blúdi tak ako včera, v prázdnote, diaľke, cez storočia. A nevieme, čo na to odpovedal.

No Inocent teraz už plní jeho prosbu a potvrdzu-

je jeho regulu. A čo odoprel sektárom — albigencom, to povoľuje františkánom: výsadu slobodne kázať. Veď „František je ten, ktorý má byť skrze slovo a silu Krista ochrancom Cirkvi“.

Rútiaca sa Cirkev...?

Zneje to nepravdepodobne, žeby Cirkev v časoch mocného Inocenta potrebovala pomoc Chudáčika z Assisi. Veď nikdy nebola navonok taká vplyvná a mocná ako vtedy. Pápež je skutočným panovníkom nad Nemeckom, Francúzskom a Talianskom. Je ríšskym správcom a poručníkom mladého Fridricha. Korunuje cisára a kráľov a podmaňuje si ich exkomunikáciou a kliatbou i s ich krajinami. Rímska šľachta musí sa poddať jeho vôli. A svet sa krčí pod mocným slovom Inocenta III.

A predsa! Cirkev Kristova musí byť podopieraná. Zdá sa, že je to napísaný zákon Prozreteľnosti: čím je Cirkev mocnejšia navonok, v bojoch a zápletkách sveta, tým horšie je to s kráľovstvom božím. Pozdáva sa, že jej vnútorná sila, zápal viery, vernosť k misijným úlohám a pohotovosť v nasledovaní Krista, potupeného a opusteného celým svetom, ubúda v tom pomere, ako pribúda na jej svetskej vážnosti, moci a bohatstve. Lebo toto všetko je v nesmieriteľne krikľavom rozpore so základným motívom celej Spasiteľovej práce: „Moje kráľovstvo nie je s tohto sveta“.

A tak vnútorné, náboženské polozenie Cirkvi v časoch Inocenta III. nie je na takej výške, ako jej vonkajší skvelý a mocný svetský zjav.

Cirkev je bohatá. Na niektorých miestach a v niektorých jej členoch príliš bohatá. Sú biskupi, ktorí radšej počúvajú štrngot zbraní ako Credo v kostole. Radšej tiahnú v skvelom brnení na koni so svojimi vazalmi do boja, ako by mali ísť do namáhavej vinice svojho Majstra. Sú opáti, — a má ich byť väčšina — ktorí sedia ako zámožní feudálni páni vo svojich nádherných kláštorných hradoch a so svojimi neduchovnými mníchmi trávajú dobré časy. „Takmer tisíc rokov pracovali staré mnišské rehole. I mnísi boli len ľuďmi a teraz odpočívali po svojej práci, niektorí azda v prílišnom pokoji, a požívali ovocie svojej usilovnosti. Závisť dovŕšila ostatné. Cirkvi hrozilo veľké nebezpečenstvo od „Chudákov z Lyonu“, od Petra Valdesa a jeho prívržencov, od albigenčov a manichejských siekt, ktoré sa nasledovaním chudobného Krista usilovali o obnovu. Áno, veľké nebezpečenstvo hrozilo Cirkvi, ktorá — ako vravia — odpadla od svojej idey, zakazujúcej kňazom akýkoľvek majetok. A toto nebezpečenstvo bolo tým väčšie, že hybná a oduševňujúca myšlienka sektárov nedala sa zavrhnúť ako taká, a zdalo sa, že skutočné alebo len zdanlivé prechmaty ospravedľujú jej počiatky.“ (Franz Hettinger, *Aus Kirche und Welt*)

Preto nie div, že sa masy vždy viac a viac vymaňovali zpod vplyvu Cirkvi. Ján Jörgensen, známy

dánsky konvertita a Františkov životopisec, mieni, že „neraz ani storočie reformácie nebolo vari také protipápežské a proticirkevné, ako doba na rozhraní 12. storočia. Nik by sa dnes neodvážil vykonať pápežovi to, čo musel zniesť sám Inocent III. Z jeho vlastných úst sa dozvedáme, ako ho na Bielu sobotu roku 1203 rímsky ľud cestou od sv. Petra do Lateránu urazil takými hrubými nádvkami, že ich nechce ani opakovať. Ten istý rímsky ľud predstihol francúzskych teroristov už roku 1188, keď odstránil kresťanský kalendár... Viac ráz bol Inocent z Ríma vyhnaný a časť jeho rodinného majetku bola považovaná za mestské vlastníctvo. Od mája do októbra roku 1204 musel sa z Lateránu bezmocne prizerať, ako pustošili jeho nepriatelia Rím... Aby sa vymanili zpod svetského panstva pápežovho, všade sa zbavovali jeho duchovnej svrchovanosti a vymykali sa z cirkevnej jednoty... Obdobie Inocenta III. bolo preto v plnom, odpore voči pápežskej autorite. A tento odpor — celkom ako v neskorších časoch — mal náboženský a súčasne politický ráz."

A Henrich Federer o tejto dobe povedal: „Cisár a pápež sa preli o prednosť vo svete. Krížové výpravy stávaly sa blýskavými dobrodružstvami alebo politickými a kupeckými podnikaniami. Šľachta pohŕdala mešťanstvom, mešťania vidieckym ľudom, títo zas poddanými, ako chudobnejšími, nepatrnejšími, ničotnejšími. Chceli stavať dómy a zámky! No skôr pre vonkajší lesk, ako pre vnútorný úžitok. Najmenšie

mestá a kniežatá sa vypínaly, aby sa vyrovnaly veľkým hodami lásky, turnajmi, nádhernými stavbami a opovrhovaním menšími od nich. Blýskať sa, veľa mať, veľa znamenať bolo heslom týchto čias, ktoré toľkí považujú ešte i dnes za najideálnejšiu dobu."

Je skoro samozrejmé, že v takýchto pomeroch rástly bludy ako „huby po daždi". Sú tu všetky predpoklady, aby ľud uveril bez všetkého, že Cirkev upadla nielen vo svojom svetskom zástoji, lež aj v učení evanjelia; a že pápežstvo je preto vteleným anti-kristom. Kto stojí pri Kristovi, musí byť preto proti Rímu, pápežovi a jeho biskupom, prelátom, opátom a kňazom. Kristus, Majster, vraj opovrhoval, prenasledoval a odporoval márnivej moci tohto sveta. Nemal miesta, kam by si bol položil hlavu. Ale pápež, biskupi, opáti a preláti...

A tak sa pomýlený ľud v širokých húfoch hrnie za Petrom Valdesom a jeho „Chudákmi z Lyonu". Beží za albigencami a k všetkým možným sektára od Davida z Dinantu a Ortlieba zo Štrasburgu až ku katarom a luciferiánom, ktorí slávili svoju „čiernu omšu" už v samom Ríme. Okolo roku 1200 sa kacíri na Západe len tak hemžili. Svoje ničivé remeslo prevádzali od Ríma až po Londýn, od Čierneho mora až po Španielsko, v severnom Taliansku, južnom Francúzsku, ba až pri samom Rýne.

Lateránsky chrám mal ozaj hlboké trhliny a nebezpečné pukliny. Lahko sa teda dalo myslieť, že je blízko zrúteniu. A ani štátnická plnosť moci a umenie

vládnuť takého Inocenta, ba ani len jeho osobne vzorný, prísne mravný život nebol schopný podoprieť rútiacu sa baziliku.

*

Zvláštnym riadením božím to môže urobiť, a aj urobí, chudobný, oduševnený blázon z Assisi. Jeho dokonalý život v duchu evanjelia a život jeho prostých bratov, ich kázne a ich hrdinský príklad prichádzajú Cirkvi — podľa vôle božej — na pomoc vo zvlášť kritickej situácii. Strhujú k Bohu celú dobu a rozpúšťajú ľudí v ohnivej nádobe svojej serafskej lásky tak dôkladne, že čoskoro obnovia tvárnosť zeme.

František kráča — s malým zástupom svojich jedenástich učeníkov — modliac sa, kázuc, s chválospevmi na perách, objímajúc všetkých nekonečnou láskou umbrijskými údoliami, ako kedysi Kristus údoliami galilejskými. „Keď prišiel do niektorého mesta,“ tak hovorí hodnoverne Tomáš z Celana, „klérus sa radoval, zvony zvonily, mužovia jasali, ženy plesaly a deti výskaly. Často mu šli v ústrety s ratolesťami v ruke a za spevu žalmov. Zloba bludárov bola znemožnená, viera Cirkvi triumfovala a kacíri sa schovávali v jasote veriacich. A zástupy, ktoré shromažďuje, vrhajúc do ich duší sväté plamene tejto podivuhodnej lásky, neustále rastú. Preto sa nesmieme diviť, že František na všetkých svojich

cestách obracal duše, smieroval nepriateľov, urovnával rozbroje a vo vyššom živote, ktorý prebudil svojím zjavom, nadtľho zanechal stopy svojich ciest, po ktorých prešiel."

A Henrich Federer nepreháňa, keď hovorí: „Je nemožné vypočítať, aké množstvo túžob po panovaní a koľko žiadostivosti po majetku znemožnila Františkova chudoba v 13. storočí, ako mocne až pones oslabil veľkú horúčku ľudstva po majetku."

Ale požehnaný vplyv assiského Chudáčika na Cirkev a ducha jeho doby ďaleko presahuje čire nové stváranie ideálu chudoby. Lebo keď dal Inocent HL vtedy sv. Františkovi a jeho synom voľné pole pre prácu v Kráľovstve božom, urobil tým — beztoho, žeby to bol vedel — hlboký poryv do celkového vývoja náboženskej a duchovnej histórie Západu. Kázne Bratov menších tvoria novú základňu pre prehlbenie duchovného života v širokých masách ľudu.

A potom ich príklad! Tento neslýchaný príklad hrdinského nasledovania Ukrižovaného uprostred toho sveta, ktorého najvyšším ideálom — u kňazov i laikov — zdal sa byť majetok, pôžitok a moc. „Ideál" dosiahne vždy samozrejme iba niekoľko málo jednotlivcov, kým veľká masa ostane večne nenasýtená. Tak povstávajú protivy a priepasti medzi jednotlivcami, stavmi a triedami. Protivy a priepasti, ktoré povstávajú čiastočne na prelome františkánskeho storočia aj medzi veľmi aristokratickým vystupovaním kléru (včítane benediktínov) a širokou

vrstvou schudobnelého a opovrhovaného ľudu. Tu stavia František a jeho žobraví mnísi sväté mosty nových kresťanských spôsobov podľa ducha Kázania na hore. A po týchto mostoch sa pustia ľudia so všetkých strán v doteraz neznámej, radostnej pohotovosti k pokániu a vnútornej premene.

Hettinger líči oduševnenými slovami mocný účinok mladého františkánskeho hnutia vo všetkých kruhoch talianskeho ľudu takto: „Tak priniesol František poriadok do týchto myslí, otrásených novými pomermi: učil odriekaniu uprostred neustále sa zväčšujúceho bohatstva; chudobe oproti hýrivosti v prekvitajúcich mestách; pokore tam, kde demokratické zriadenie dávalo možnosť a čaro každej snahe po vyniknutí; smiereniu v mnohých občianskych vojnách medzi mestami a stranami. Samotné zriadenie jeho rehole bolo postavené na demokratickom základe — slobodná voľba všetkých predstavených po určitom časovom odstupe — práve tak, ako keď mešťania volili svojich priorov a podestov... Preto v malých slobodných štátoch robili z bratov súkromných pisárov, pokladníkov a radcov. V ich kláštorech sa odbavovali shromaždenia, uzatváraly politické smluvy a ushodúvali sa na predpisoch. Jeden brat obnovil pokoj v Piacenze medzi šľachtou a mešťanstvom, druhý smieril nepriateľské strany v Parme. V Miláne františkáni urovnali spory medzi mešťanmi tým, že vec na rozsúdenie vzali do svojich rúk. Prešli celé Taliansko len preto, aby všade pri-

niesli pokoj. Mešťania v Como — uchvátení plamenými slovami frä Silvestra — sľúbili, že už nikdy nevysslovia osudné volebné slová „guelf“ a „ghibelín“, pretože všetci sú kresťanmi a Talianmi. Frä Peregrino da Poesino uzavrel mier medzi Bolognou a Veneziou, ktoré viedly medzi sebou vojnu už tri roky." Vôbec „mestá a františkáni šli vo svojom vývoji ruka v ruke. Mestá boly vlastou kážucich synov sv. Františka a ich náboženské smýšľanie sa v mestách celkom udomácnilo. A výsledkom toho bolo prehĺbenie západnej kultúry. Žobravé rehole silne zatlačily sektárstvo, lebo nevera nemohla zmôcť nič proti veľkej náboženskej vrúcnosti a vrelosti. Dosvedčuje to nielen ich nevidané rozšírenie, veľkosť a význam ich početných kostolov, lež vôbec všetko, čo urobily v službách ľudu." (P. Dr. S. Brettle.)

Videnie Inocenta Veľkého vo sne nebolo teda fata morganou ani preludom, lež najšťastnejšou skutočnosťou. Veď chudobný blázon z Assisi stal sa najmocnejšou oporou Cirkvi. Cirkvi a celej západnej kultúry.

Tragický konflikt

Búrlivé hnutie mladého františkanizmu šíri sa stále viac a viac. Počet Bratov menších neustále rastie. A s ich počtom aj horlivosť a veľkosť ich duchovného pracovného poľa.

Čoskoro sa k bratom pridruží — pod vedením Kláry — aj svätá spoločnosť františkánskych žien. Nechcú byť novou rozjímavou rehoľou, lež chcú viesť — ako František a jeho nasledovníci — život dokonalej evanjeliovej chudoby a apoštolského účinkovania.

Ale aj tu sa hneď ukáže, že brutálna moc skutočnosti a každodennosti je silnejšia, ako smelosť veľkého ideálu. Smerodajné cirkevné kruhy rozhodnú: „Nie, to nejde, aby ženy chodily bez domova po krajine ako sväté tuláčky; musia mať klauzúru a kláštor.“ Tak sa stala, celkom samozrejme, z mladšej spoločnosti žien nová — rozjímavá rehoľa.

František až do svojej smrti bolestne ľutoval, že jeho obrodné hnutie bolo hneď premenené — na rehoľu s pevnými bydliskami, vlastnými kláštorami a so všetkým ostatným, čo k tomu patrí. A nepodarilo sa ani nijaké pokusy, aby svoje osobné poňatie o smysle dokonalej chudoby smieril s vedeckými snahami tejto rehole.

Takisto pochodila i Klára. I ona bojovala — tak vravia — cez celý svoj život celým zápalom svojej veľkej duše za uskutočnenie svojej smelej idey — slúčenia dokonalej chudoby s apoštolskou prácou ženy. Bojovala a — podľahla! Lebo tento ideál — podľa mienky zodpovedných cirkevných kruhov — mohol byť uskutočnený nanajvýš v jej vlastnej osobe, no nikdy nie vo väčšej spoločnosti.

Kto sa odváži povedať, že by bola táto mienka

falošná a maloverná? V každom prípade mala na svojej strane všetku ľudskú múdrosť a skúsenosť. Tak, ako bol kedysi múdrejší — ľudsky povedané — Inocent pri „bláznivej“ prosbe brata Františka. A pretože tu nevyvrátil túto ľudskú múdrosť nijaký druhý sen o „rútiacej sa bazilike“, nemôže sa Cirkvi vyčítať, že mala odpor voči úmyslom Kláry. Veď Cirkev riadi mienky a skúsenosti storočí a lepšie pozná tragiku všetkého duchovného a veľkého vo svete, než ako ju môže poznať jednotliviec. Vie, že každý ideál stratí na sile a lesku, keď prejde cez ruky človeka; i vtedy, keď je ten človek hrdinom a svätcom ...

Azda je v tom osoba assiského Chudáčika výnimkou. Veď v ňom sa vplyvom milosti ideál dokonalého nasledovania Krista uskutočnil v najvyššej miere. Ako keby bol v osobnosti tohto najväčšieho náboženského génia všetkých čias — padol na túto zem tieň vteleného Krista a ako keby ju bol priviedol k novému rozkvetu.

Tajní sprisahanci

Spoločnosť jeho učeníkov je teraz — celkom proti jeho vôli — somknutá v pevný kláštorový poriadok. Práve tak aj dielo sv. Kláry je vo svojej vnútornej výstavbe uzavreté. No František sa s takýmto stavom vôbec nemôže uspokojiť. Viac musí pre svojho „najmilšieho“ Pána získať a vydobyť. A tak v jeho tvorivej duši dozrieva jedinečná idea spojiť všetkých

kresťanov, ktorí sú pripravení a povolani viesť vo svete život dokonalosti, v jedno sväté bratstvo.

Všetci majú patriť do jeho rodiny a mať tak účasť na duchovných dobrách serafinskej obce. Lebo nezáleží mu na odeve, povraze a pravidlách, lež na chudobe duchom, účinnej láske, pokore a prostote srdca. Kto sa takto tajne zaprisahal Bohu, ten je jeho učeníkom a bratom menším. Môže ostať vo svete, tam, kde je. Len nech nie je — zo sveta!

Toto „bratstvo pokánia" je prístupné všetkým: mužovi i žene, proletárom i aristokratom, kňazom i laikom. Treba im len, aby žili jednoducho a prirodzene, stránili sa všetkého prepychu, zriekli sa verejných zábav a voľný čas strávili na modlitbách, v práci a skutkoch lásky. Testament musia urobiť včas, aby sa vyhlo hádkam medzi dedičmi; nesmú prisahať, zbraň môžu nosiť iba v celkom výnimočných prípadoch a nesmú zastávať nijaké verejné úrady. Všetok nespravodlivo získaný majetok musia vrátiť a predovšetkým musia pestovať lásku k Bohu a ľuďom.

Zvláštny politický a sociálny dosah má zákaz nosenia zbrane. Namierené je to proti zlozvyku stredovekej pomsty, ktorá bola ozajstnou pliagaou. Hádky a lúpežné výpravy veľkých pánov páchaly a prevádzaly sa takmer vždy na úkor malého človeka alebo prostého ľudu. Či je kto rytier alebo poddaný, vazal alebo nevoľník, každý musel na rozkaz svojho pána bojovať, rabovať a nivociť, aby sa tak zväčšila moc.

a majetok pána. A práve teraz to ide do tuhého medzi cisárskymi ghibelinmi a pápežskými guelfmi, pričom prví majú hlavnú oporu v talianskej šľachte a druhí v mešťanstve.

Tu musí františkánsky zákaz nosenia zbrane zapôsobiť ozaj revolucionársky. A tak aj pôsobí! Zakladá sa alebo podporuje nový sociálny a cirkevno-politický poriadok najväčšieho dosahu. František tu neohrozene vystupuje za práva utláčaného ľudu a nič nedá na zúrivé protesty tých, čo žijú z lúpeže a voiny.

Tým bol položený aj duchovný základ pre oslobodenie ľudu od politického absolutizmu a svetského tyranstva každého druhu v smysle pravej kresťanskodemokratickej myšlienky. Je to skutočnosť, ktorá je — až podnes — príliš málo známa a orenená. Pápež Honor III. dodal tejto novej idei mocného rozletu tým, že v decembri roku 1221 oslobodil všetkých členov Tretieho rádu od vazalskej prisahy.

František tento sociálny a politický význam svojho nového hnutia zaiste ani nepredvídal a ani s ním nepočítal. Jeho svätá prostota mala vo všetkom pred očami iba Kráľovstvo božie. No tu — ako to vždy býva — najbližšia cesta k Bohu je i najistejšou cestou k pokoju spravodlivosti a blahobytu medzi ľuďmi.

Niet sa čo čudovať, že zásady Tretieho rádu sa čoskoro dostaly do konfliktu so záujmami feudálnych pánov a s určitými predpismi mestských úradov.

Ako zvláštny trest uložili kajúcim bratom osobitnú daň a zakázali im rozdávať majetky chudobným. Netrvalo dlho, a vo všetkých talianskych mestách došlo k pravidelnému prenasledovaniu Tretieho rádu. Ze nenadobudlo nijakých vážnejších foriem, je medziiným nie poslednou zásluhou Cirkvi, ktorá od začiatku držala nad rádom svoju ochrannú ruku.

A tak sa šíri — ako i druhé dva rády sv. Františka — vždy rýchlejšie, vždy ďalej, a stáva sa ozaj náboženským ľudovým hnutím svojho storočia. Kde však nosí niekto tajne povraz assiského Chudáčika alebo kde sa utvárajú celé spoločenstvá, tam sa hneď utvára aj františkánska atmosféra: dom stáva sa kláštorom, či je to chudobná chatrč proletára alebo vznešený palác boháča; izba alebo veľká sieň posvätnou celou modlitby a všetkých skutkov lásky a milosrdenstva.

A z františkánskeho ducha opravdivej lásky k Bohu a bližnému vyrastajú nové kresťanské spôsoby lepšieho spoločenstva bratov a sestier so všetkými ľuďmi, či sú to nevoľníci alebo páni, ghibelíni alebo guelfi, kňazi alebo laici. Každý ostáva vo svojom povolání, tam, kde je; ale mení — pretvára — svoje konanie a námahy, svoje starosti a utrpenia, svoje úspechy a sklamania a všetky dary a údely života — na bohoslužbu, na dobrovoľnú službu uvedomelým nasledovaním Pána.

A túto svätú službu vykonáva s rovnakou vernosťou nielen neznámy veriaci, ale i celá vysoká ry-

tiarska spoločnosť pápežov, biskupov, kráľov, kniežat, umelcov a učencov, ktorí cez toľké storočia — skryto pred svetom — nosili odev chudobného blázna z Assisi. Tu sú mená najlepšieho zvuku: Dante, sv. Alžbeta Durínska, francúzsky kráľ Ľudovít IX., Belo IV. uhorský, sicílski panovníci Karol II. a Róbert, Francesco Petrarca, Giotto, Kolumbus, Raffael, Michelangelo, Galilei, Volta ...

Veľká väčšina terciárov — ešte od dní sv. Františka — pochádza, pravda, z bezmennej masy ľudu: z inferna utláčaných, sužovaných a obťažovaných; zo zaznávaného malosveta charakterných a nepoddajných, ktorí nezohnú svoje koleno pred Baalom ani vtedy, keď tým postaví všetko na jednu kartu; z nespozorovanej arény, v ktorej ticho bojujú a padajú bojovníci za Kráľovstvo božie a jeho česť medzi ľuďmi.

Preto aj nesmierne požehnanie tohto serafinského života, ktoré sa od prvých dní z Assisi a Alverny rozlieva zemou v nepretržitom prúde až podnes, v nevidanej miere poslúžilo kresťanskému ľudu — veriacemu, trpiacemu, pracujúcemu, hrešiacemu, kajúcemu a modliacemu sa ľudu!

Je nemožné predstaviť to v číslach, opísať v kronikách, udržať v štatistikách. No toto požehnanie chudobného brata Františka je tu! A my, ľudia, — my, kresťania — by sme žasli: o čo chudobnejší, chladnejší a tvrďší by bol náš život, keby tento prúd požehnaní raz vyschol.

Vyschol? ... Nie, musí tiecť ďalej, musí tiecť bohatšie! Veď svet ho málokedy tak potreboval, ako v tomto čase, ktorý sa v mnohých veciach podobá dňom veľkého Brata menšieho; ba v iných veciach, je na tom oveľa horšie ...

DÉMONICKÉ MOCNOSTI

Rútiaca sa doba

Nad Západom leží duchovná únava. Zdá sa, že jeho tvorčiasila je zlomená. Myslenie a konanie moderného človeka podobá sa písaniu do piesku: dnes tu, zajtra zaviate ...

Tak musí byť stále na ceste za niečim iným, novým. A v skutočnosti aj je. No toto dodáva jeho bytosti nestálosti a vrtkavosti. A tak nemá nikdy — času; lež je neustále na bezdychej poľovačke za minúťou a pritom neprichádza k ničomu, ba neraz ani sám k sebe.

Sám jeho pokoj je nepokojný. Je plný huku a nič nevie o pokoji a vnútornom tichu. „Zúrivý pokoj, to je naša mystika.“ (Verchaeve.)

Viac ako šesťtisícročná kultúra chýli sa v našom storočí ku koncu! Kultúra lovca a sedliaka! A začína sa utvárať nový druh — „primitívneho človeka“: človeka techniky a stroja! Je však len v prvom štádiu rozvoja a zatiaľ chodí iba v detských topánkach v diaľke brieždiacej sa novej epochy: kultúry stroja...

Bola doba, keď človek bol v ustavičnom boji so zvieratom: doba lovca. Potom v dlhej reťazi nasledovala plodná perióda priateľstva človeka so zvierat

tom, symbiôza so zvieratmi: doba sedliaka. Teraz sa i táto doba chýli ku koncu. Zviera je prekonané. Je takmer nepotrebné. A bude stále menej nutné. Raz ho úplne nahradí — stroj!

Dnes ešte nie sme tak ďaleko. Ešte žijeme na rozhraní dvoch kultúr ako medzi dňom a nocou. Preto ten chaos a zmätok. Človek ešte neovláda duchov, ktorých vyvolal. Sami ešte ovládajú jeho — najmä duch stroja. Ten mu rozbíja vonkajší poriadok, vybudovaný s takou nesmiernou námahou; miesto toho, aby mu život uľahčil, často mu ho robí ešte ťažším: lebo ho odpudzuje od pracovísk a tým od zárobku — a tak obracia na ruby celé hospodárstvo.

Takto to pôjde ešte chvíľu. Ale čas má dnes rýchlejšie nohy, ako kedysi a rozvoj má dnes kratšie trvanie, ako v dňoch kultúry sedliaka, tobôž lovca. A tak sa už vari čoskoro dosiahne bod, keď človek úplne ovládne — stroj. To bude požehnanie! Nastane rozkvet novej kultúry — kultúry techniky! A nik nemôže povedať, či zaostane za krásou, bohatstvom a silou vrcholnej doby antického Grécka a stredovekého domu, alebo či ich prevýši.

Nebude to závisieť na dokonalosti, veľkosti, počte a lacnote stroja, lež — na duchu, ktorý ho skonštruuje, obslúži a správne usmerní k plnosti života, alebo na tom, či z neho urobí nového — boha!

Zatiaľ ešte moderný človek pracuje na tejto nastávajúcej kultúre ako kedysi starí stavitelia na babilonskej veži: aby dobyli nebo, potom ho odbožstili

a stvorili akúsi veľkozem. Výsledok je známy. Nemohlo byť z toho nič iné, iba revolúcie, vojny, všeobecný hlad a triumf násilia a moci nad zákonmi práva, spravodlivosti, poriadku a lásky. Veď vždy je to tak, kde sa zdvihne svojvôľa človeka proti nadzemským mocnostiam, — proti Bohu — tam povstane proti človekovi tyranstvo podsvetia. A chaos je tu!

Práve tak je to aj dnes!

Veď podstatným cieľom stavby na veži modernej civilizácie je: urobiť zem takou vysokou, veľkou, širokou, bohatou, krásnou a šťastnou, že nebo pritom zaostane, a preto bude — zbytočné. Úradne sa už vyhlásilo — za zatvorené ...

A nemožno poprieť: dnešné ľudstvo dosiahlo takých úspechov, o akých sa predtým nikomu ani len nesnívalo. Vytvorily sa už ozajstné — divy techniky, stroje. A stále sa ide napred; napred na celej čiare a v takom tempe, že by sa nad tým staviteľom z Babelu zahmlilo v očiach. Ale aj to druhé, — dôsledok — pomätenie jazykov a duchov, i to nastalo. V rovnakom tempe a v rovnakej miere. Skutočne, dnes nik nerozumie reč druhého. Je to jedno, či vo vlastnom národe a či v styku národov medzi sebou.

Pravda, možno počuť a čítať slová, ale každý rozumie pod tým niečo iné. Toto je dielo duchovného zmätku vo svete, ktorý je taký bezhraničný, že je celkom zvláštny i onej hroznej irónii technického pokroku: geografické priestory ľudí a národov sa ma-

teriálne navzájom sblížily, tisíce kilometrov nemajú už nijakého významu, za pár dní možno obletieť zemeguľu a v sekundách možno počuť hlas s oboch pólů zeme. Človek na Severnom mori — stáva sa susedom ľudí z Missisipi a ľudia mysu Dobrej nádeje — susedmi obyvateľov Filipín ...

No ešte nikdy sa tak neuzatváral sused pred susedom, ešte nikdy nevystavaly národy okolo seba také múry, ako dnes! Ešte nikdy sa tak málo nerozumely, ako teraz a nikdy sa nezavrely dvere ľudskej vospolnosti a solidarity tak pevne, ako v našej dobe. Zmätok jazykov a srdc, čo je ozaj prestrašujúce.

A nato ešte aj zmätok — morálny, akého predtým nebolo. Vo všeobecnom mravnom povedomí ľudstva dnes už nie je dobro — dobré, krásno — krásne, zákon — zákonný, poriadok — poriadny, právo — správne a podlosť — podlá! Teraz sa všetko riadi podľa — okolností a mení podľa miesta, veci a osoby. Tu sa môže človek — podľa hraníc, farieb a zemi — dožiť úžasných prekvapení. Morálka je dnes labilnou hodnotou, rozličnou podľa národov; je neistým cenným papierom, ktorého kurzy stúpajú a klesajú ako každý iný tovar na burze. Nikdy sa vlastne nevie... čo má človek v ruke ... No čo to znamená, — pre jednotlivca a celú spoločnosť — málokomu je dnes jasné! ...

Človek si neujasňuje, že tu ide o zrušenie priro-

dzeného práva a o rozvrátenie mravného zákona ako takého! Kde sa však nestavia na týchto dvoch základných pilieroch večného božieho poriadku, tam musí prísť jedného dňa stavebné nešťastie, zrútenie. A to bude také strašné, ako hrôzy elementárnych prírodných katastrof. Počkajme len ešte chvíľočku...

Keď sa prirodzené právo a mravný zákon už nebudú uznávať za absolútne a záväzné v každých okolnostiach, vtedy sa stane človek — voľným ako vták! A jeho dôstojnosť a sloboda, právo a život už nebude mať ceny. Tak sa z ľudskej spoločnosti stane — stádo, v ktorom bude vládnuť právo silnejšieho a ľstivosť beštie.

V zpráve o stavbe prvej babylonskej veže sa hovorí: keď padla tehla, stavitelia sa zohli a zdvihli ju; keď padol človek, nechali ho ležať a šli ďalej.

Čo sa bude raz hovoriť o stavbe veže našej civilizácie? Kedysi? Či zprávy z dneška nie sú už dosť strašné?! Lež my ich azda ani nebudeme čítať. Veď ani na to nemáme dosť času.

•

Mahabharata, svätá kniha Indov, vysvetľuje: „Pravda je najvyšším zákonom!“

Čo sú to za nepriateľov sveta a života tí Indovia! Pravda má byť najvyšším zákonom? Kam by sme s tým dnes prišli? Naším najvyšším zákonom je..., ale veď aj to závisí iba na okolnostiach. V každom

případe to pravda nie je. Pre našu dobu nie je vôbec zákonom. Už je len akousi ilúziou, fikciou. Je niečo, s čím sa človek pohráva ako s nejakým domácim sluhom: ten má slúžiť, slúžiť malým pánom, no predovšetkým veľkým pánom. A tak si ju každá doba cení iba natoľko, nakoľko prináša ošoh. Nie je teda dobrom ako takým a pre seba, lež musí najprv dokázať, či niečo — vie: či sa v živote prakticky a užitočne osvedčí. Pravda je kalkuláciou, obchodom, prospechom! A keď tým nie je, tak je nanič! Musí sa vyhodiť z domu, krajiny, národa, zo svedomia.

Preto nemá pravdu ten, kto sa snaží orientovať podľa večných zásad zjavenia božieho; kto sa prizná ku svojim skutkom a uznáva prirodzený zákon! To bolo kedysi. Dnes to už sotva platí. Dnes má pravdu ten, kto má — moc! Moc však je: najväčšie bankové konto, najlepšie styky, aktívna obchodná bilancia, listivá diplomacia, najostrejší meč ...

Tak sa teda pravda musí — rozpadnúť!

Kde sa však rozpadne pravda, tam sa rozpadne — majúc na zreteli diaľku, výšku a veľkosť — aj všetka sloboda, právo, kultúra, štát a každý druh ľudskej spoločnosti. Tam je priepasť, pád a zhorenisko. Tam sa uvoľňuje každý poriadok. Tam je — bezbožníctvo! A s ním spojený totálny nihilizmus — zánik.

Kde nemá miesta pravda, tam už niet ani Boha. Lebo Boh je Pravda!

Keďže však bez Boha nemôže byť ani jeden človek a nijaká doba, musí byť o Boha postarané. Boh musí sa vytvoriť.

Ale aký Boh? A kto ho má určiť? Veď kde už pravda nemá slova, tam môže každý tvrdiť, že ten alebo onen alebo on sám je bohom! Teda musí byť niekto, ktorý jasne vysvetlí, kto je Boh.

Niet nič jednoduchšieho: kto má moc, ten určí, kto a čo je Boh ...

Tým sa však zlikviduje spolu aj stará viera v rozum a v bytie vyššej božskej Prozreteľnosti, ktorá riadi a vedie chudobný pozemský život, Prozreteľnosti, ktorej je bezpodmienečne záväzná všetko rozmyšľanie, myslenie, konanie a podnikanie človeka. Iba od nej dostáva aj všetka svetská autorita svoj smysel a svoju legitímáciu.

No kde už niet viery, tam začínajú — mýty...

Nie je to náhoda, že sa dnes tak veľa rozpráva a píše o mýtoch! V základe pritom nik ani nevie, čo to vlastne je. Cit, zvuk a dym! Pre mnohých príjemnou španielskou stenou, za ktorú sa dá schovať všetko ľstivé, čo sa bojí, a to celkom oprávnene, nemilosrdného slnečného svetla.

V tomto bezbožnom svete ľahko sa potom vypořadajú — s kresťanstvom.

Po prvý raz od svojho vstupu do dejín popiera a potiera sa idea kresťanstva ako taká a so vzťahom na ľud.

Zaiste, vo všetkých dobách našli sa ľudia, ba celá

hřba ľudí, pre ktorých Kristus bol jediným — pohoršením. Preto ho, vášnivo alebo chladno kalkulujúc, odvrhli. No napriek tomu nevedomky ohlodávali poklady duchovného kresťanského majetku, ktorý obohatil profánny svet v takej veľkej miere v každej dobe. Keď si však toto aj niekedy uvedomili, pravidelne prijímali dobro tak, ako sa prijíma bohaté dedičstvo, i vtedy, keď sám poručník bol menej sympatický.

Teraz je to však úplne ináč: Kristus a jeho učenie sa zamieta. A spolu zamieta sa všetko, čo sa prostredníctvom jeho a jeho učenia dostalo pozemskej kultúre a ľudskej moci a kráse. A národy, ktoré prv odhalily a rozvily svoje najlepšie zriadenia a moci vplyvom kresťanstva, ktoré boli prv založené — na kresťanstve, ktorých viditeľné dejiny boli spolu i dejinami ich pokresťančenia, sú vyzvané: Kristovi a jeho učeniu ukázať chrbát. Lebo vraj tento Kristus a toto učenie by otrávil ich národnú moc, znešvárilo ich pozemskú krásu a ochromilo ich hrdinskú vôľu po moci! Ďalej vraj viera v dedičnú hriešnosť niektorého národa a v potrebu vykúpenia jeho krvi uráža jeho svätosť, rozhľadáva najcennejšie sily, vysáva a ničí jeho jedinečné vlohy.

Preto cesta k rozkvetu národa — každého národa — nesmie byť potupnou cestou z Jeruzalema na Golgotu! Iba samostatne vysekané tajné strminy a skryté scestia, ktoré viedly z posvätných hájov a tajomných lesov jeho minulosti úrodnými poliami

jeho práce a krvavými bojišťami jeho hrdinov k svetlým výšinám, tie tu majú byť vedomím vlastnej sily, veľkosti a dôstojnosti vo svete.

A keby sa teraz raz navždy malo voliť medzi nepokrsteným „plavým zvieraťom v človekovi“ a krotkým sprostým baránkom „Agnus Dei“: tak radšej byť kladivom, ako nákovou a radšej pevnú a istú, i keď nevľúdnu, zem, ako vybájené nebo, o ktorom ešte nikto nič nepočul a ktoré ešte nik nevidel...

Toto je patetická reč moderného Promethea: dnešného človeka, zamiereného a postaveného iba na seba, ktorému už nič nie je sväté, iba zbožštená zem a obdivovaná zbožštená sila!

Tu sú zahatené duchu — Duchu svätému — všetky cesty a učeniu lásky Ukrižovaného zapchané všetky uši. A kresťanstvo sa odloží ad acta!

*

A s kresťanstvom spolu aj — Cirkev.

Cirkev?... Veličina včerajška! To bolo kedysi. Už sa nikdy nevráti. A ak sa ešte nájdú ľudia, ktorí to nechápu alebo nechcú pochopiť, musí sa im to vstepiť. Neslobodno tu byť malicherným.

Modliť sa litánie, držať v ruke sviecu a točiť kadidlom: hej, túto zábavu jej ešte možno ponechať. Ale o život a ľudí, o mládež, novú dobu, štát, národ, hospodárstvo nemá sa čo starať. Tomu sa nerozumie; do toho ju nič. A keby sa predsa o to usilovala, treba jej hneď klepnúť na prsty.

A podľa tohto receptu, ktorý nemá o bytosti a úlohách Cirkvi ani len bledého tušenia, sa s ňou aj zachádza. A neostane jej nič iné, iba kapitulovať **a** tak prepustiť nepriateľom najvlastnejšie pole alebo — bojovať...

Niet pritom pochybnosti, že malá rozhodná skupinka sa spolu s ňou — pre ňu — bude biť. Ale čo veľká masa?... V dnešných časoch pre vonkajší úspech záleží najmä na tejto mase. No tá radšej „ustúpi stranou“; pri najlepšom sa bude chovať — neutrálne.

*

Kresťanstvo sa nachádza dnes znovu — v tragickej situácii. A nikto nevie povedať, ako ju prekoná. Jeho vplyv na utváranie sveta neustále mizne. A novota, ktorá má prísť, nenesie už jeho rysy. Dokonca celkom otvorene sa hovorí o „pokresťanskej dobe“... Teda od istého času, v ktorom už neplatia zjavenia o jednom Bohu v troch osobách, o stvorení človeka Otcom, o jeho vykúpení Synom, o jeho posvätení Duchom svätým a o Cirkvi ako ďalej žijúcim Kristovi, už dávnejšie sú predstihnuté lepšími poznatkami. Tak isto aj učenie o jednote všetkých ľudí podľa pôvodu, ich smysel, určenie a rovnocennosť pred Bohom označuje sa za najhoršie kacírstvo **a** prežitok. Nejestvuje už ani dedičný hriech ani vykúpenie skrze Krista, pokánie a vnútorné obrátenie. V týchto časoch kríž je prekliatím a evanjelium

najväčším bláznovstvom. Všetko, čomu sa ľudia do-
siaľ klaňali, musí sa spáliť a klaňať sa musí tomu,
čo bolo predtým pálené.

Kristus — Vykupiteľ a Záchranca sveta? Pekné
vykúpenie... Človek by sa mohol nad tým iba za-
smiať, keby to nebolo také smutné! Najlepšie: tre-
ba napľuvať na celý tento podvod a spoľahnúť sa
len sám na seba. Na svoje šťastie a vlastnú silu. Po-
môž si sám, lebo ti nik nepomôže! Ratuj a vykúp sa
sám, lebo ináč ťa nikto nevykúpi. V tomto smysle
píše ktorýsi moderný básnik:

*„Ja sám chcem byť,
tak ticho, pravdivo a povedome v sveta haravare,
ja sám chcem rozhodovať o sebe,
a sám len, bez iného
chcem byť duše svojej boriteľ a spasiteľ*

(Prel. Metod Lucký, ofm.)

Tak sa naša doba, na základe vlastného práva
a vlastnej moci, uvoľnila od všetkých duchovno-
náboženských sväzkov, v ktorých sa človek stredo-
veku cítil tak dobre a útulno a v ktorých si človek
ešte pred prvou svetovou vojnou našiel ochranu
a úspech.

Silou tohto sväzku duchovných dobier kresťan-
stva bol vtedy vybudovaný svet, ktorý — napriek

všetkým ľudským nedostatkom — svojou vnútornou uzavretosťou vo viere a živote vytvoril najväčšiu a najcennejšiu kultúrnu epochu ľudských dejín.

Svoj najvznešenejší a najjasnejší výraz vložil do nadzemskej krásy — gotickej katedrály. V nej je prevedený a zvýraznený kresťanský pojem Boha a z nej vyrastá jednota viery, vedy a života až ku konečnému umeleckému dovŕšeniu v kameni a mramore.

V poézii našla svoj obdivuhodný a kongeniálny protivýtvor v Danteho „Božskej komédii“. Je to gigantický „básnický pokus postaviť ideálny štát a ideálnu Cirkev proti opravdivému ich uskutočneniu!“

Tento svet kresťanského stredoveku, ktorý ešte raz zašelestil majestátne v dielach veľkého holandského básnika Joost van den Vondela (t 1679), už načisto zanikol.*)

Tento zánik bol pripravený a čiastočne už aj prevedený v troch mocných duchovných úderoch vín dejín: v renesancii zasadenou emancipáciou vedy, umenia a života od sväzku cirkevnej autority; náboženským subjektivismom reformácie, ktorý zne-

*) Van den Vondel je najväčší holandský dramatik. Z jeho 32 tragédií niektoré prevádzajú sa ešte i dnes. Najmä hra o stvorení svea „Lucifer“. Holanďania považujú ho za jedného z najväčších básnikov svetovej literatúry; pred svetom ostal neznámy preto, že básne písal iba v holandskej reči.

možnil Cirkev ako sprostredkovateľku medzi jej členmi a Bohom; a vývojom k systému nacionálnych štátov, ktorý roztrhal prastarú stavbu svetovej monarchie.

A teraz je v prívale štvrtý, najmocnejší úder vln. Valí sa sem s prekypujúcou silou a zmetie aj posledné vyčnievajúce trosky stredovekého sveta: je to vymanenie sa človeka zo sväzkov — s Bohom! So „stredovekým“ Bohom — Otcom, Synom a Duchom svätým! A tým i s kresťanstvom a Cirkvou, ktoré sú mystickým zvýraznením a tajuplným prejavom tohto Boha a súčasne aj cestou k nemu.

A na jeho miesto dosadí nového — boha! No ten je rozmanitý ako túžby ľudského srdca a hrozivý ako priepasti jeho krvi. Ale z najpodstatnejších výtvorov jeho bedliacich a vedomých snov zdvíha sa vždy jasnejší a dobrovoľnejší prekvapujúci obraz tohto nového božstva: mystický majestát krvi a pôdy, ktorý je postavený vo vysoký dóm totálneho štátu na hlavnom oltári suverénneho ľudu.

*

Takto je stredoveký svet v koncoch!

Svet a jeho kultúra! Nebudú sa už stavať nijaké katedrály. Lež ani rehoľné hrady. Nebude sa už veriť ani dogme. Veď bude nová dogma, a to o svätosti a večnosti krvi a pôdy. Nebude už teologie, iba ak teologia o vyvolení vlastného ľudu a triedy.

Protiva dobra a zla sa zreviduje. Lebo tento roz-

diel sa už nebude orientovať podľa večného, absolútneho meradla sinajských kamenných tabúľ. Lež podľa vernosti, oddanosti, sily, obety a užitočnosti voči ľudu, národu a triede.

Aj poslušnosť bude nová. Založená nie na nadsvetskom kráľovstve jediného, pravého a osobného (Boha, Pána neba i zeme, života a smrti).

Poslušnosť nová — slepá a bezvýhradná — piati voči predstaveným. Voči všetkým predstaveným. A bude povýšená do radu — novej pozemskej ctnosti. Jej meno odteraz už nie je „poslušnosť“, lež — „vernosť“.

V tomto novom svete jednotlivec ako osobnosť už nemá pevnej pôdy pod nohami. Jeho osobná existencia sa považuje za jediné osobné zlo, ktoré ešte vlečú so sebou ako nutný príviesok.

V rannej kresťanskej dobe osobnosť bola všetkým. A tak to bolo aj neskôr. Jednotlivec ako neopakovateľný a nezmeniteľný jedinečný obraz boží, ktorého — spása bola stredom všetkej starostlivosti o telo a dušu.

Človek vyrazil storočiami sťa osamelý pútnik, aby tiahol zemou ako duchovný dobyvateľ: aby ju objavil, preskúmal a podmanil si ju. Každý nový vek kresťanských dejín je súčasne aj dejinami aspoň jedného náboženského a ľudského hrdinu a svätca...

Zdá sa, že toto už prestalo. Individuum — predbežne — dohralo svoju úlohu. A prenecháva ju — predstaviteľ hrdinu, komediant alebo intrigán —

svojmu najzarytejšiemu protihercovi, ktorý opanúva naraz aj bínu aj hľadisko: na tribúne — mase...

Týmto sa končí pokojný akt monologu a dialógu. A herecké pole dramaticky pohnú — masové scény a sborové recitácie. Ale čo je zvláštne, že so záľubou sa vyberajú výlučne — vojenské kusy. A pri nich sa máva obyčajne neprijemný pocit: môžu skončiť drámou, krvavou drámou ...

Javisko samo vypravené je poslednými rafinovanosťami technickej mašinerie a vynálezmi ľstivej rezie. Všetko je na výške, od javiskových výtvarných umelcov, inšpicentov, osvetľovačov a šatniarov až do posledného kulisára. Rekláma je veľkorysá a celá organizácia múdra, premyslená do najmenších podrobností.

Dom je dobre obsadený a je plný napätia. A predsa: — efekt, očisťujúci, dojímavý, premeňujúci efekt, chýba!

Veď chýba ten, ktorý je najdôležitejší: básnik! Doba nemá básnika, ktorý by takrečeno vzal do rúk odbožštený svet, ľud odpadnutý od nebies, a ktorý by ho vyviedol cez hukot všetkých strojov, cez všetky skoky techniky a cez všetky mýty a rozprávky hore — do výšin! Do čistých výšin večnosti, svätosti a božskosti v ľuďoch! Hore, aby tam znovu našiel — vlasť; duchovnú, náboženskú, pozemskú a nebeskú vlasť!

Lebo stroj a jeho výkony, technika a jej úspechy, stavanie veže až po najvyššie končiare vrchov,

všetky rekordy a triumfy nad časom a priestorom môžu byť pre človeka vlastou práve tak málo, ako „panem et circenses“ — prácou a zábavou. Veď človek — podľa Dostojevského — je príliš hlboko založený, bo siaha od pekla až k nebu. Musel by sa poriadne zmenšiť, aby sa jeho formát hodil pre túto zem!

•

Týmto sa nezaznáva kultúra, úspech a pokrok vo svojej pravej hodnote. Zem sa nemá urobiť zlou. Práve naopak! Dychtivosť po vydobytí sveta, objavení jeho hádaniek a skultivovaní jeho síl má človek už v krvi. A je to tak dobre. Veď je to opodstatnené najvyšším rozkazom prvých dní stvorenia: „Podmaňte si zem!“

No tento rozkaz našiel konečnoplatný význam a naplnenie v Pánových slovách, platiacich pre všetky kultúry: „Čo by osožilo človekovi, keby získal celý svet, ale na svojej duši by utrpel škodu!“

Od tejto hodiny vie ľudstvo jednoznačne, že všetko pozemské konanie nie je ešte najdôležitejšie a najvyššie, že táto práca dostáva svoj najhlbší smysel a opravdivé postavenie len vtedy, keď stojí v harmónii s večným určením človeka, ktorého cieľ leží za hviezdami.

Nezáleží teda tak na tom, pod ktorou značkou kultúry stojí: či je poľovník, sedliak alebo stroj. A ani to nie je také tragické, či jedna kultúra za-

niká a začína nová. Podstatné je to, či stojí v pravom poriadku: či nie je — zdémonizovaná, t. j. či sa nepovažuje za hodnotu s absolútnou platnosťou, lebo vtedy by stála mimo poslušnosti a bola by proti úmyslom a vôli božej.

Takáto kultúra by nebola ničím iným, ako začiatkom veľkej katastrofy. A to aj vtedy, keby to nechcela uznať krátkozrakosť väčšiny ľudí.

A v tomto nebezpečenstve — alebo či nie je to už skutočnosť? — nachádza sa práve teraz vynárajúca sa nová kultúra a nová doba! Kultúra ako — démon: v tom je to desivé a ničivé, tam sa nachádza to rútiace sa tejto doby...

Bolo by fantastickým a príšerným pokusom vybudovať svet — budúcnosť — bez Boha a tým proti Bohu!

Tento pokus skončí v chaose. Môže sa, pravda, povedať, že mu najprv najväčšie vonkajšie úspechy techniky poslúžia: že vystaví najväčšie veže, najrýchlejšie motory, najlepšie zbrane, že strhne útokom svet dopredu. Ale to všetko sa draho zaplatí duchovnou prázdnotou, duševnou schudobnosťou, ktorá sa prejavuje v nespokojnosti, nešťastí, nepokoji.

A tak človek jedného dňa vstane, vzbúri sa v ňom večno. Bude to osudná hodina, v ktorej si uvedomí, že zlato, ktoré vykopal, je len obyčajným blatom, že pri všetkej presýtenosti umiera hladom a pri všetkom pokroku hanebne zaostáva.

A vztýči krvavú zástavu odboja a poniesie ju proti dielu svojich vlastných rúk. Rozbije ho v hneve a v zúfalej bolesti, pretože pocíti, ako ho všetci predali, zradili, opustili.

*j,Otcovia, oklamali ste nás!
Len kľče, bolestj boj bol odkaz váš;
vezmite si ho zpät, nech zahynie už raz!"*

(Hermann Hesse, prel. Metod Lucký, ofm.)-

A vyberie sa, aby sa navrátil do domu svojho otca. Veď na svojom bludnom putovaní musel sa presvedčiť, že každé ľudské dielo je koniec-koncov len mam a klam, ak nie je založené — na Bohu, ktorý je počiatkom, stredom a koncom všetkého života a tak aj každej kultúry!

Rútiaca sa doba... My, dnešní kresťania, žijeme v tejto dobe. Čo máme teda robiť? Rútiť sa spolu s ňou? Spolupracovať a nepýtať sa, kedy a kde a ako to skončí? I keď tušíme, — vieme — že koniec bude strašný...

Alebo máme už teraz — odporovať? Máme ísť na barikády a viesť duchovné potýčky proti klamú, lži, hriešnosti a bezbožnosti?

Ale kde sú barikády a zbrane? A ako to začať: kde je cesta, ktorá vedie zo zmätku tejto doby?...

Duchovia sa rozchádzajú

Málokto z nás jasne chápe, o čo dnes ide!

A ak to aj niekto chápe: tomu sa ešte dobre vedie! Má zatiaľ nad hlavou strechu, na raňajky bielučké žemle, dobre a výdatne spáva, má prácu alebo slušnú penziu; a čo sa týka kostolov, tie sú ešte všetky otvorené . . .

Že však cez humno doby kráča Boh a oddeľuje plevy od pšenice, že pred dverami stoja dni súdu: boží súd nad jednotlivcami, národmi a Západom — to nie je mu ešte známe. Veď — takmer všetko ide dosiaľ dobre; no a určité poruchy sú už v samej prírode tejto nedokonalkej zeme.

Týchto — nevinných, ktorí sa nechcú dať vyrušiť za nijakú cenu zo svojho umelecky uzavretého pokoja, možno nájsť vo všetkých vekoch, kruhoch, postaveniach a povolaniach.

Sú najnebezpečnejšími spojencami nepriateľov Kráľovstva božieho. Lebo ich „zlatý optimizmus“, ktorý nemá s dôverou v Boha nič spoločného, lež je iba pohodlným meštiactvom a krátkozrakým, zbabelým útekom do bezmyšlienkovitosti a nesvedomitosti, zabráňuje im poznať pravdivý stav ich duše a pravý stav sveta, ktorý sa tak úžasne odcudzil a vzdialil od Boha. A s poznaním prekáža sa i — obráteniu. Poznanie a obrátenie sú však predpokladom pre príchod Kráľovstva božieho do duší a na svet. Alebo ako povedal kedysi sv. Bernard z Clair-

vaux: „Veríš v Kráľovstvo božie? Tak sa musíš — znepokojovať!“

V dnešnej situácii to znamená: máme zaujať stanovisko k veľkým otázkam o Bohu, Kristovi, Cirkvi, ľuďe, rodine, prirodzenom práve a mravnom zákone... Sú to otázky, ktoré sa dnes kladú s ostrou prísnosťou až do posledných dôsledkov a ktoré si žiadajú jasnú odpoveď. Odpoveď, ktorá — a v tom spočíva neradná veľkosť tejto doby — nesmie byť odpoveďou teoretickou a platónskou, teda nezaväzujúcou k ničomu, lež odpoveďou takou, z ktorej plynú vzápätí praktické dôsledky pre každého.

Pre každého! Všetci sme volaní k otvorenému hlasovaniu, k nepodplatiteľnému Áno alebo Nie!

Častá, tak šikovne nastrojená — neutralita vo veciach Boha, večnosti a duše a z toho plynúcimi následkami pre usporiadanie sveta, už prešla. A to je dobre! Lebo Boh a diabol ničím tak nepohrdajú a nič tak nenávidia, ako túto „preslávenú“ činnosť, ktorá nie je ani studená ani teplá, ktorá by chcela tancovať na dvoch svadbách naraz a variť vo všetkých hrncoch. Pre nebo a zem je to mrzké. A pre človeka, pre pokrsteného, nedôstojné!

Preto aj Dante, na svojom putovaní časom a priestorom, síde sa s týmito „neutrálnymi“, s týmito bezcharakternými na onom „z najopovrhnutejších miest“, ktoré sa nachádza medzi pekelnou bránou a Acherontom. Títo chytráci a predvídavci, títo skúsení taktici a obratní kaukliari, ktorí sa vedeli vždy

tak veľkoryse vyrovnáť s danými skutočnosťami, ktorí vedeli nosiť na oboch ramenách a ktorí sa snažili tak maliarsky blýskať sa všetkými farbami, že by im to bol mohol závidieť každý chameleón, bývajú v nekonečnej samote a opustenosti.

Dante ich prirovnáva k tým anjelom, ktorí — podľa legendy — pri vzbure Luciferovej — ostali neutrálni. Za trest musia žiť večne a pritom večne ostať bezcharakternými:

*„Nuž taký smutný život majú v zámenu
tie duše úbohé a stratené,
čo nežily ni pre hanbu ni odmenu.*

*Sú pomiešané so zástupmi zbabelých
anjelov, nepatriacich medzi vzbúrených
ni verných, nie, lež klátiacich sa vprostred nich.*

*Nebo ich zavrhlo, bo čisté chcelo byť;
lež ani peklo nevzalo ich do seba,
veď už aj to ich mohlo u zlých osláviť.“*

(Prel. Metod Lucký, ořm.)

Póza „neutrality“ — život bez „potupy a odmeny“ — je vždy dôkazom menejcenného charakteru. Pre nás, laikov dneška, je to póza nedôstojná a ne-

možná. Lebo v tom je — keď ide o kresťanský tábor — zvláštny svojráz veľkého moderného svetonáhľadového boja: v podstate ho musíme vybojovať my, laici. My stojíme v najprednejšom fronte, a preto musíme vykonávať hlavnú prácu a znášať hlavné bremeno. Z nás musí vzniknúť — a už to tak ďaleko aj je — vybraná légia sprisaháných zbrojnošov božích: mužovia a ženy, v ktorých plápolá duša najstarších kresťanských svedkov, vyznavačov a prorokov a v ktorých koluje rebelská krv prvých mučeníkov . . .

I kňaz je ešte tu. A má svoju vlastnú úlohu. Lež toho vždy viac zatláča ľstivá taktika sveta na vnútorné línie ochrany kultu a ohlasovanie viery. Ba aj v tom sa mu viac a viac prekáža.

No všetky ostatné práce, ktoré sa nachádzajú medzi starou katedrálou a novodobým veľkoobchodom a ktoré až dosiaľ prevádzali väčšinou duchovní, — ďaleké to pole ich prirodzeného životného okruhu — bezvýhradne budú prenechané nám laikom. Platí to nielen pre všetky otázky politiky sociálno hospodárskeho života, ale aj pre otázku školy, spolkového domu, charity, rozhlasu, kina, divadla a literatúry.

Veď celý verejný život bude nielen odkonfesionalizovaný: zbavený všetkých stykov a záväzkov voči nadzemskému svetu a namierený iba na ciele a účely číreho vonkajšieho zlepšenia sveta a zmeny pomerov.

Teda kňaz tu už nemá čo hľadať! Tak hovoria.

Tento moderný vývin celkového súcna neostane ohraničený len v určitej krajine alebo v národe. Západu zajtrajška dodá charakteristický — nekresťanský ráz. A to všetko pôjde tým rýchlejšie a dôkladnejšie, čím nerozumnejšie a bezmocnejšie si založia kresťania všetkých krajín optimisticky ruky, ba ak ešte budú pridŕžiavať, celkom úslužne, diablovi strmeň.

Musíme sa teda teraz — čoskoro — ukázať: či my, laici, chceme, či sme pripravení a schopní — na akciu! Na kresťanskú, katolícku akciu!

Dosiaľ sotva mohlo byť o tom reči. Lebo táto akcia je čosi nadmieru vážneho, namáhavého a — nebezpečného. Môže to stať hlavu. No prinajmenej miesto, úrad a príjem a všetku pohodlnosť a spokojnosť alebo aj čulú podnikavosť, v ktorej sa tak radi strácame.

Preto sa už v budúcnosti nebudeme môcť v službe Kráľovstva božieho utiahnuť len za osvedčené násypy súkromnej a k ničomu nezaväzujúcej náboženskej vrúcnosti a svet ponechať svojmu osudu, t. j. nepriateľom Boha. Vyrazíme radšej v sile Ducha svätého, aby sme svojím spôsobom obnovili vzhľad zeme. Lebo sme si znovu uvedomili, že Kristus sa stal človekom a zomrel nielen pre jednotlivé duše, lež aj pre národy ako také, pre štáty, politiku, hospodárstvo, kultúru: slovom pre všetko, čo človek na svojej ceste zemou k Bohu stretá a čo mu je dané

na to, aby mu to bolo stupienkom na rebríku k jeho večnému cieľu.

Na tejto akcii rozchádzajú sa duchovia. A uvidí sa, kto hľadá vo svojom tvorení a pokoji, vo svojich úspechoch a sklamaniach a v každej práci sám seba — úrad a česť, titul a obročie, a kto hľadá Kráľovstvo božie.

„Neznámy veriaci“

Hodina laika, rozhodnutie, akcia, Kráľovstvo božie... Tieto veľké slová nemajú temer konca. A my ich tak radi vyslovujeme, veselo sa za ne preháňame, rozpaľujeme sa nimi v neustále oduševnenie, hráme sa s nimi ako kaukliar so svojimi loptami a nakoniec — vo svojom duchovno-náboženskom živote necháme všetko pri starom.

No raz — tentoraz — musí to prestať! Príliš mnoho je v hre a núdza nás príliš páli na nechtoch. Musí sa stať niečo rozhodujúceho! Čosi, čo zaznamená v našom živote veľký obrat a čo upraví znovu a raz navždy naše vzťahy k Bohu a svetu.

Čo teda robiť? Nemôžeme sa stať ani svätcami na púšti ani križiakmi: nemáme ani povolenia stať sa kartuziánmi, klariskami a milosrdnými sestrami, ba ani misionármi v ďalekých krajinách. Nežijeme na tichom ostrove blažených, ani nestojíme na roz-

vodnej doske doby, kde sa svet — ako myslia — vyzdvihuje zo svojich ložísk, alebo kde sa robia aspoň dejiny.

Sme beztitulný, bezmenný, veľký zástup „neučených robotníkov" vo vinici Pánovej; sme šedivou pechotou duchovných bojov božích, sme — každý jednotlivec z nás — „neznámi veriaci" ...

Toto bude vzpruhou pre naše životné cítenie aj v náboženských veciach a odstráni v nás pocit menejcennosti, ktorý potláča vnútorný elán a pružnosť našej duše. Zneuznávame seba, svoj život, a svoje výkony považujeme za bezvýznamné a zbytočné len preto, že nie sme „niečím zvláštnym" a že nestojíme na veliteľskom mostíku života. Ako keby to záviselo od postavenia človeka a druhu jeho práce.

Proti tomuto hroziacemu nebezpečenstvu duchovno-náboženského sproletarizovania budeme musieť zmobilizovať všetku svoju pevnú vieru v dôstojnosť a vznešenosť nášho — božieho detstva. Dôstojnosť a vznešenosť, ktoré pozostávajú medziiným aj v tom, že každý jednotlivec má vo svetovom pláne božom splniť dôležitú osobnú úlohu. A že poriadok vo svete nezávisí podstatne od toho, či a ako vidíme a zvládneme toto poslanie.

Poriadok vo svete a aj svoj vlastný osud. Každý nesie v batohu svojho života maršalskú palicu svojej večnej slávy. Je nám pridaná, — v celkom osobne pridelenom nám rozkaze Kristovom — aby sme sa stali dokonalými.

Stať sa dokonalým znamená: zjasniť a očistiť obraz boží vo svojej duši ako len možno najlepšie, tak, aby sa celý skvel. Boh je však Láska, Pravda, Spravodlivosť... Bezpochyby je nám týmto ukázaná cesta k dokonalosti.

Stať sa dokonalým neznamená nič iné, ako — stať sa druhým Kristom: viditeľne prejaviť vo svojej osobnej existencii jeho život, konanie, utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie. V tejto veselej viere v naše jedinečné určenie ničí sa v zárodku všetka úzkosť pred menejcennosťou. A my teraz v jasavej radosi a spokojnej vďačnosti si uvedomujeme, že nie sme iba vlnou prudkého toku; že nie sme bezvýznamným piesočným zrnkom, ktorým búrka života metá sem i tam; že nie sme ako chudobný list na strome, ktorý sám o sebe nemá význam pre cenu, silu a krásu lesa.

My, — „neznámi veriaci“ — ty i ja, sme povolani, vyvoleni, nenahraditeľni, sme pánmi zeme a raz sa staneme kniežatmi neba! Je nám daná úloha, ktorú len raz, neopakovateľne a len my máme vyriešiť!

Čo máme teda robiť? Stať sa dokonalými...

Hm, ľahko sa to povie. A pretože zo zlej skúsenosti vieme, ako ťažko sa to dá previesť, radšej sa toho vôbec nechytáme.

Veď je to také isté a jasné: Kristus — náš božský predobraz — stojí tak nebesky vysoko, že je to jednoducho nemožné priblížiť sa mu čo len máličko, tobôž ho ešte celkom dosiahnuť.

Tu stojíme teda znovu — ty i ja — : kruh je opäť pevne uzavretý! Čo si teraz počať? Dostali sme rozkaz: zem znovu objaviť, vydobyť ju pre Boha, stať sa dokonalými: a predsa sa nemôžeme vymotať z úzkych najbolestnejšieho vedomia o svojej osobnej náboženskej nedostatočnosti a úbohosti.

Keby chcel prísť len jediný človek, čo by nám pomohol a vyviedol nás z toho! Tak ako Vergílius vyviedol kedysi mladého Danteho z temného lesa „mravnej skazy“ cestou očisty k žiarivej výšine Raja!

Keby len jediný chcel prísť a nás vyviest! Teba i mňa, nás oboch — neznámych veriacich ...

CESTA POTUPY

Na bláznovskom povraze...

Veľa ciest vedie do Ríma. No každá má svoj vlastný ráz. Nie sú to ani prechádzky ani „výlety do ničoho“. Sú to — krížové cesty! Najtrpkejšie krížové cesty cez všetkých štrnásť zastavení strádania, sklamaní, odriekania a — vzdialenia sa od všetkého, čo sa menuje šťastím, pôžitkom, majetkom, úctou a dobrým životom.

Nie je maličkosť ísť ku Kristovi a kráčať s ním po „via mala“ — po zlej ceste — od Jeruzalema až na Golgotu! Toto je predsa posledný kus všetkých ciest k Bohu ... A na jeho konci je práve — Golgota, pusté, šeredné popravisko, kde bude treba trpieť, kde bude načim zomrieť ako — zločinec...

Nie div, že my, ľudia, — my, kresťania — nechceme kráčať spolu s Pánom po tomto poslednom úseku. Chceli by sme sa od toho odtiahnuť. Tak ako učeníci. Do Jeruzalema s ním ešte šli. Boli pričyšaní nasledovať ho až po „hosanna“ Kvetnej nedele. Keby, pravda, toto nasledovanie skončilo — tak totiž určite dúfali — na dvanástich ministerských kreslách po pravici Mesiáša-Kráľa: v nádhere a slá-

ve a dobrých miestechách, s luxusnými vilkami, vlastným autom, neobmedzenou mocou a so zásobou cenných papierov.

Ale keď táto krásna nádej žalostne skončila krvavým výrokom Najvyššej rady a verejným zbičovaním Majstra, tu skončilo aj ich nasledovanie: ušli všetci, jeden po druhom!

A práve tak isto robia i mnohí z jeho dnešných učeníkov. Aj naše nasledovanie Krista ide práve tak ďaleko, ako by sme chceli — podľa svojej starostlivej kalkulácie — čakať, či sa to aj vyplatí; či pritom niečo získame ...

Ministerstvo? No to práve nie je bezpodmienečne nutné. Ale zato by nezaškodilo nejaké dobré postavenie so slušným platom; čisté bývanie v krásnom rodinnom domčeku, nie príliš ďaleko od mesta; a potom príjemné manželstvo, v ktorom niet neprijemných prekvapení, obetí a odriekaní; „harmonický“ rodinný život, kde sa môže človek dobre cítiť, so zdarnými deťmi, ktoré sú zdravé a vysoko nadané; no a nadovšetko: človek, pravda, nie je náročný, ale predsa len by chcel mať svoj pokoj, teplú posteľ a čo všetko ešte k tomu patrí!

My, dobrí, ctncstní — meštiaci — kresťania! V topánkach s vysokými opätkami a v bezchybne vyhladených šatách. S tvármi, ktoré sa ligocú pocitom blaženosti. S nalakovanými nechtami a prehnanou eleganciou, ktorá je — ďaleko nad náš stav — napodobneninou podľa najnovšieho módného listu.

Akí sme hladkí, naolejovaní a vyčistení od vrchu až nadol a odzadu až dopredu — my, slušní, ctnostní kresťania! A tomu prikladáme cenu, aby sme nimi boli.

Ale keď to naraz nechce klapať: keď príde bolesť, sklamanie, ba dokonca — odriekanie, keď príde kríž, hneď je koniec so všetkou našou ctnostnou nadutosťou a so všetkou našou meštiackou slušnosťou! To fňukanie a bedákanie! A tá chúlость, tá je vo svojej úbohosti a nečestnosti pred Bohom a celým svetom ozajstnou ohavnosťou!

Prirodzene, sme — my, dobrí kresťania — k nasledovaniu Pána pripravení. Ale zato netreba ísť za ním — pešky. Dá sa to urobiť aj vlakom alebo taxíkom. Pravda, ide to tak omnoho rýchlejšie a nadovšetko získa sa — čas, veľa času: možno sa vyspať, dobre poraňajkovať, vybaviť si korešpondenciu, zatelefonovať si, vypočuť si ešte z rádia koncert a previesť niekoľko dôležitých obchodov; veď človek musí byť dnes na mieste, pri ruke, nič už nepadne do lona a konkurencia je stále väčšia...

Teda nasledovanie Krista? Pravdaže! Aj to bude. Ale až vtedy, keď sa zatvorí obchod. V nedeľu ráno. Na exercíciách. Cez misie. Na veľké sviatky. Keď bude na to nálada. Keď prídu roky; veď potom bude na to najlepší čas. Konečne: netreba v ničom preháňať, ani vo veciach cirkevných. Žijeme predsa ešte na svete. A tu netreba zavýjať iba s vlkmi a byť ľahostajný voči všetkému: človek sa musí aj

snažiť, aby sa k niečomu dopracoval a kde-tu aj niečo zo života užil!

S týmito krásnymi heslami lahodiacej všesvetovej múdrosti flákame sa životom. Kresťanským životom! Bez krásy, zápalu, dôstojnosti! My — a nasledovať Krista? Pravdaže! Vtedy, keď „sa to dá“. Keď nie sú s tým spojené nijaké ťažkosti a keď sa človek nemusí ničoho zriecť!

Ináč ... najlepšie najprv nezačať vôbec nič, alebo v príhodnom okamihu sa vrátiť a čím najrýchlejšie zmiznúť...

.

Priznajme si len: pravda, veď takto robíme takmer všetci! I my dvaja neznámi veriaci. A ak sa aj ohliadneme po nejakom vodcovi na ceste ku Kristovi: nezáleží nám na tom tak vážne. Hovoríme to len tak. A ohliadame sa tiež len tak. Veď keby nám na tom vážne záležalo, celkom a neodvolateľne vážne — našli by sme toho vodcu hneď.

Veď tu, hľa, ide! Každý deň ho možno vidieť. Na hradských, v predmestiach a obchodných štvrtiach našich miest. Podivný vodca! Kráča pešky, a nie na bicykli. Ošúchaný od hlavy až po päty. Však sa podobá proletárovi! Alebo nezamestnanému. Alebo emigrantovi. Vychudnutý, ako by trpel podvýživou. Obchádzajú ho veľkým oblúkom, tri kroky od neho; nemožno nikdy vedieť ...

Kto sa však k nemu priblíži, kto si ho lepšie

všimne: cíti sa ním zrejme priťahovaný. Lebo kade kráča, tade sa šíri podivné svetielkovanie. A okolo neho to zneje ako nejaká vzdialená milá hudba. Človek je v jeho blízkosti celkom vzrušený a rozbuřený, a nedá sa povedať, čo to je. V jeho blízkosti človek sa cíti byť silným a tichým a chce by pri ňom ostať navždy.

Pozoruhodný človek! Svätec alebo blázon? Dieťa alebo veľký zvodca? Odkiaľ prichádza a kam ide? A ako sa môže menovať?

Je to brat František, chudobný blázon z Assisi...

Odkiaľ prichádza a kam ide? Prekonáva kus životnej cesty Kristovej: kráča po potupnej ceste od domu Najvyššej rady popri Herodesovi a Pilátovi všetkými trpkosťami telesnej a duševnej núdze a smrteľnej úzkosti až nahor na kamennošedivé púste popraviska, kde sa na kríži usmrcujú zločinci...

No čo je ešte podivnejšie: zdá sa, že všetko, čo je na tomto jednoduchom bratovi Pána Boha, je kľamný pokoj a radosť; ako by ani nevedel, čo je smútok a utrpenie a ako keby boly z neho odpadly všetky pozemské ťarchy. Prichádza veselo ako spievajúca hviezda a rozodrané ruky smejúco láskajú vzduch, sťa by sa pohrávaly s neviditeľnými anjeličkami.

•

A za sebou čosi ťahá. Podobá sa to dlhému povrazu. A ľudia to menujú „bláznovským povrazom“.

"Ťahá ho za sebou. Po celej ceste siedmich storočí cez celý svet...

A tento povraz chudobného blázna božieho dvíhajú a nesú — a aj budú dvíhať a niesť — ľudia všetkých stavov, tried, pohlaví a vekov: mužovia i ženy, starí i mladí, prostí i múdri, robotníci, sedliaci, bankári, učitelia, úradníci, vojaci i umelci, kapláni, farári i preláti, matky, otcovia i mladé devy. A všetci ťahajú ten istý bláznovský povraz s podivným tulákom jeden za druhým: za Kristom! Od Jeruzalema až na Golgotu cez všetkých štrnásť zastavení!

V tomto pestrom zástupe pútnikov brata Františka sú všetky možné postavy a udalosti. Mnohí nesú povraz sťa kráľovskú korunu: tak šľachetne a bezchybne vo svojom celom konaní a bytí. Už iba jediná myšlienka v každom ich slove a čine: s veľkým assiským vodcom cez všetky prekážky za božským nosičom kríža! A či nesú povraz verejne alebo mlčky a tajne; či bývajú v cele alebo uprostred šireho sveta; či sú neznámymi veriacimi alebo zvučných mien; či sú kňazmi alebo laikmi: všetko sú františkánske postavy, veselí tuláci boží a udatní nosiči kríža.

Ale ostaní — a tých je vari väčšina — nesú bláznovský povraz ako nejakú pestrú stuhu: patrí to k ich obľúbenému kroju. Je to ako by spolkový symbol bez vnútorného záväzku. Alebo vyberajú si niečo „z úloh“, čo sa človekovi práve hodí, alebo čo mu je na Františkovi osobne sympatické. O nesení kríža

s Pánom, nasledovaní Majstra až hore na popravis-koniet ani len stopy. Zdá sa to často, ako keby — miesto-povrazu — niesli dlhé, nádherné modlitebné remienky starých farizejov: „Pozrite len, aký som — františkánsky! Hľadte..

No nevidno to, bohužiaľ. Ani doma, ani v úrade, ani za obchodným pultom, ani na ceste, ba ani v kláštornej spoločnosti. Z povrazu chudobného brata Františka robia skutočne bláznovský povraz — na pohoršenie všetkých slušných a nábožných ľudí.

Ak má byť toto františkánske, tak nám dajte pokoj s tou smiešnou a lživou vecou. Nosíte rehoľný povraz svätého Menšieho brata, prekrúcate falošne a svätuškársky oči, deriete si kolená — a pritom predsa ostávate najneprijemnejšími, najnepriateľskejšími, najnespoľahlivejšími a najnečestnejšími ľuďmi sveta. Nie ste o nič lepší od ostatných ľudí! Ak toto má byť františkánske ...

Tak hovoria ľudia. A poukazujú raz na toho, raz na onoho. A na mnohé dobré staré ženičky a mnoho dobrých starých mužov, ktorí sú v Tretom ráde.

Zdá sa byť takmer hotovou vecou, že mladý človek, ktorý má život ešte len pred sebou, — ešte ho má len zvládnuť — nehodí sa pre Tretí rád. A predsa sú medzi nimi toľkí, ktorí nosia v srdci tichú lásku k sv. Františkovi! Františkánske duše, ktoré sú dosť ohnivé a smelé na to, aby kráčaly s bratom Františkom — na protiveň celému svetu a celej dobe — po ceste potupy štrnástich zastavení.

Ale úzkosť, nevrlosť, neláska, ľahostajnosť, ne-
životnosť a neraz i zloba mnohých z cirkevne označe-
ných členov františkánskej rodiny núti ich zriecť sa
príslušnosti k tomuto príbuzenstvu.

Je to správne alebo nie? Darmo, je to už raz
tak! No nesmie to tak ostať.

Svet sa nachádza — ako v časoch brata Františka
— pred zánikom. Jeho záchrana musí prísť z ducha
krížovej cesty assiského Chudáčika. Nová kultúra,
ktorá sa chce prepracovať zo smutných trosiek dneš-
ka na svetlo, musí byť oplodnená a vytríbená fran-
tiškánskym životným ideálom pravej stupnice vše-
tkých hodnôt. Hej, svätá stupnica hodnôt, ktorá do
stredy života stavia Boha — a len Boha. A ktorá
odtiaľto dáva svoju pečať aj všetkým veciam a uda-
lostiam.

Na to je nutná nová františkánska bratská spo-
ločnosť bezpodmienečného nasledovania Krista v ra-
dikálnom smysle evanjelia. Nové bratstvo? Staré —
sedemsto rokov staré — je osvedčené a dobré. Len ho
musia pretvoriť a nieť noví ľudia. Ľudia, ktorí stoja
v živote na oboch nohách; ohniví ľudia, ktorí zodvihnú
bláznovský povraz veľkého blázna z Rivortorta a Por-
ciunkuly a dajú sa mu zaskvieť sťa sv. Grál pred
vlastnou dušou a pred zmätenou a zatemenou do-
bou, aby sa tým duša a svet zjasnily a oteplily.

Obrovská úloha, ktorá dnes — tak, ako pred se-
demsto rokmi — vie nadchnúť a rozohniť práve mla-
dých, čulých, udatných a nekompromisných! Len

musia byť povolání. Brat František sa im musí predstaviť. Taký, aký je v skutočnosti. Taký, ako je — obor sily, viery a lásky — so svojim Pánom opovrhnutý, ako nesie na Kalváriu nenávidený kríž a ako sa tam dáva s ním zabiť.

Lebo prišla hodina, aby sme sa stali — františkánski. Aby sme sa stávali so dňa na deň dokonalejší. Veď byť františkánskym znamená — stať sa bytostne: bytostne — kresťanským!

*

Pre synov sv. Františka, ktorí nesú jeho meno, jeho odev a rehoľnú tradíciu, je to súčasne aj veľká hodina uváženia, očisty a — dobývania. Svet, my všetci na to čakáme.

Niet pochyby, že celá rehoľa františkánov a kapucínov je na to schopná a odhodlaná. Prirodzene, že i u nich sa cez toľké storočia veľa zmenilo reformami a deformnými zmenami. I medzi synmi sv. Františka vychladlo veľa z prvej lásky. Ale dejiny tejto rehole vedia tiež — až po naše dni — o mnohých príkladoch hrdinského zápolenia dokonalého nasledovania Krista v smysle assiského Chudáčika. A Heinrich Federer, veľký švajčiarsky básnik a hymnik, právom povedal kedysi o svätom bláznovi a jeho nasledovníkoch:

„Pri porovnaní s dnešnou rozdrobenosťou a nadkultúrou ľudstva vedel si Tretí rád v jadre udržať tak bláznivo jednoduchú, detskú podstatu svojho veľkého Otca.

Kde je dnes, aby som sa zmienil iba o tejto veci, taká svrchovanosť a súčasne taká demokracia, tak veľko a súčasne tak detsky malo, tak chudobne a zároveň tak bohato, tak jednoducho a pritom tak šťastne, tak prirodzene a tak rozvážne, oproti tej všetkej duchovnej prefikanosti dnešného sveta, ako u bratov kapucínov?

Kto si raz zasadol k jedálnemu stolu hnedých kapucín, jedol z ich kamenných a plechových tanierov a pil z ich hlinených krčiazkov, a nevidel uprostred nich tieň svätca z Assisi?"

Vo Švajčiarsku sú — až na jeden františkánsky kláštor vo Freiburgu — iba kapucíni. Preto Federer hovorí len o nich. No jeho chvála platí v tom istom smysle i o františkánoch.

Takisto aj starobylou kronikou Tretieho rádu nesie sa sťa sväté svetlo príkladné hrdinstvo františkánskeho nasledovania Krista svätých a blahoslavených mužov a žien! Tým poľutovaniahodnejšie je, že sa ich príťažlivá sila stala pre mladých ľudí dneška tak znateľne nepatrnou.

Nie je tomu na príčine František. Ani životná sila jeho Kristovho ideálu. Lež ľudská úbohosť, ktorá otupí a obrúsi každý vyčnievajúci ideál v nivelizujúcom prúde doby tak, ako divá horská riava ostré skaly, čo tak dlho a statočne odolávaly náporom jej prúdu.

A predsa! Najvnútornejšia potreba tejto rútiacej sa doby — doby, ktorá krváca z tých istých hlbokých rán, ako rozryté dni sv. Františka — volá po pomocnej svätej ruke františkánskej oddanosti k ukrižovanému Kristovi a svetu, znovu tak neláskavému, a preto tak beznádejnému svetu!

Nepomáha tu nič. Musíme do duchovného bratstva a synovstva mocného assiského muža, ktorý už raz zachránil rútiaci sa lateránsky chrám — a tým aj celú dobu a celý svet — pred zrútením! Ty i ja, my obaja neznámi veriaci! Musíme zodvihnúť bláznovský povraz veselého božieho vtáčika a ísť s ním nenávidenou, osamelou cestou kríža.

Buď bez starosti: neostaneme sami; aj iní pôjdu, mnohí pôjdu s nami. Všetko vsadia s nami na jednu kartu: dom i dvor, manželstvo i rodinu, úrad i postavenie, česť i úctu. Budú s nami nasledovať Kristovho hrdinu na bláznovskej ceste evanjelia. Bláznovská cesta, ktorá končí neodvratne — v priepasti božej...

Príď len! Budeme predchádzať! Veď časy výnimočnej potreby a mimoriadneho nebezpečenstva vyžadujú si i mimoriadneho nasadenia. Lebo keď je diabol voľný, — a dnes je stonásobne voľný — nemožno ho už vypudíť alebo skrotiť iba hrou na flaute a pastierskym tancom. Len vtedy sa bude môcť prekážať jeho škodlivému dielu, — pomäteniu mozgu a srdca a spustošeniu svedomia — keď bude niekto silnejší ako on!

My obaja — a všetci, ktorí sú s nami — staneme sa silnejšími od neho vtedy, keď sa dáme v sile božej pribiť s Františkom na kríž Pánov.

Čo to znamená, dať sa s Kristom — ukrižovať? Vidiaci z Alverny nám to ukáže. Ukáže nám to v onom „bláznovstve kríža“, čo nie je nič iné ako najhlbšia múdrosť.

Toľko je však už teraz isté: bude to poriadna — revolúcia! Ustavičné povstanie zdeseného svedomia proti každému diabolstvu nepokrstenej krvi, ktorá prúdi všetkými žilami nášho tela, vôle, myslenia a konania. Odpor proti pokryteckým, samosprávnym, pseudosvätým farizejom v hrudi! A tým i neustály vojnový stav proti systému meštiactvu voľného, bezcharakterného, hovejúceho si všesvetového kresťanstva.

Bude to pochod ako cez žeravé uhlie a žiarivé hviezdy! A len žeravý a žiariaci bude mať silu a odvahy kráčať po tejto ceste — bláznovskej božej ceste — až do úplného konca ...

Najväčšie šťastie!

*„Buď chválený, môj Pane, tvorstvom tvojím všetkým,
zvlášť pánom, bratom slnkomj
čo zbúdza deň a svetlom osvecuje nás;
a krásne je a planie veľkým leskom;
ó Najvyšší, to odžaruje obraz Tvoj ”*

(Prel. Metod Lucký, ofm.)

Čo je to: najväčšie šťastie? A vôbec, jestvuje niečo také na zemi? Veď predsa každé ľudské srdce má spievať svoju vlastnú, novú a nikdy nedospievanú pieseň o túžbe po šťastí!

Akí sme len my, ľudia, čudní! Nevieme, — už nevieme — že pre každého z nás platí najväčší, najväzácnejší dar šťastia, že je nám všetkým daný v rovnakej miere, jednakom bohatstve a týchže hodnotách: a týmto darom je — život!

Väčšieho daru, ako je život, nemá Boh pre nás. Veď sa s ním sám daruje. To, že sme, je najbohatšia milosť. Pretože nás do života povolal podľa svojho obrazu a podoby. Všetci nosíme na hlave korunu a na pleciach hermelín. Všetci: zo všetkých končín, čias, rás a národov. Každý z nás je kráľom: slobodne zrodený a povolaný k večnému božiemu dedičstvu. A týmito kráľmi sme preto, lebo žijeme. My vyvolení a najšťastlivejší medzi tvormi. My večne rastúci a stávajúci sa.

Všetko, čo je mimo tohto, je a rastie ináč ako človek. Veď životný priestor každého iného stvorenia je tak nepatrne maličký, že sa veľmi skoro vyplní. Naopak, životný priestor človeka je bezhraničný. Tak, ako je bezhraničné nebo a bez konca naša túžba. Kameň je hotový, len čo je. Bylinka je hotová, len čo dozreje. Zviera je hotové, len čo dorastie. Človek však rastie nekonečne... Rastie z neba cez zem do neba!

Najväčším životným divom lásky, múdrosti a vše-

mohúcnosti božej je, že sa to v každom z nás — v tebe i vo mne — vždy znova opakuje!

Sme tu! Ty i ja. Mohly by tu byť i tisíce, milióny. A nie sú tu. My dvaja sme však vyvolení!

Sme stvorení, vytvorení a utvorení podľa najpodivuhodnejšieho modelu, ktorým je sám — Boh!

Naše duše sú jediným, nezopakovateľným umeleckým dielom najmocnejšieho Majstra. Určené pre jeho zvelebovanie! A tým určené k večnému, nesmiernemu šťastiu.

Pre ne — aby ich zachránil a vykúpil — božský Syn božského Otca stal sa našim — bratom. Božský Duch Otca a Syna vyvolil si nás zasa k našej časnej a večnej svätosti.

Máme telo, ktoré vyšlo z tvoriteľskej, majstrovej ruky Stvoriteľa ako žiarivý umelecký výtvor. Preto je toto ľudské telo také krásne, dobré a šlachetné, ako každé božie dielo.

Máme oči, ktoré môžu vidieť slnečné svetlo a žiarenie tichých hviezd. Oči, ktoré môžu v nadšenej radosti vystihnúť a sledovať všetky tvary, farby a vlniace, tkajúce a kolembajúce sa rytmy miliónových stretnutí prírody s nami.

Počúvame pieseň piesní života v jeho žalmoch, hymnách, smútočných pochodoch a pouličných popevkoch; počúvame ju vo všetkých melódiách srdca smejúcej sa radosti a tečúcich slz.

Máme ruky, ktoré tvoria, ktoré sa chápu života a chcú si pritiahnúť celý svet.

Máme nohy, aby sme mohli chodiť. Chodiť po kvitnúcich stepiach, osamelých vrchoch, po hučných ľudských cestách. Kráčať po všetkých božích cestách, ktoré nám ukazujú všetky jeho dobrá a prinášajú jeho milosť.

Máme jasný rozum, ktorý nám vie hádanku bytia — aj keď nie bezo zvyšku vyriešiť — aspoň rozumne vysvetliť.

Máme — život, stonásobne požehnaný život: počínajúci od prvého okamihu nášho stvorenia — cez niekoľko rokov skúšky a osvedčenia sa na tejto zemi — až do blaženého premenenia vo večnej vlasti.

My uprednostení, obdarení a požehnaní nášho milého Boha!

Starý Epikur má pravdu: „Teš sa, človeče, kým žiješ!“ Ešte väčšiu pravdu má František, najväčší zo všetkých umelcov života, hovoriaci: „Teš sa, človeče, — pretože žiješ!“

Ze nás k tomu ešte niekto musí aj pobádať! Pobádať, aby sme niečo milovali a tešili sa z toho, čo Boh dal ako dôkaz svojej najväčšej dobroty. Vari je to preto: že my, ľudia, tak ľahko strácame pohľad na krásno a veľkosť, ktorá vôkol nás s obdivuhodnou hojnosťou kvitne a zaváňa, jasá a hýri všetkými farbami. Krásno a veľkosť, čo sa zjavuje v opojnej hre mladého motýľa tak, ako v majestátnom pokoji večných vrchov, iskriacom sa lesku hŕstky morského piesku, bystrých lúčnych potôčikoch a v prvej piesni drozda. Krásno a veľkosť, ktorá sa zjavuje v nastá-

vajúcom svetle duševne prebúdajúceho sa dieťaťka, nesmiernej sile tvoriaceho muža, nesebeckom materstve zrelej ženy a v jemnej jasnosti dobrotivej staroby. Nebolo by konca, keby sme chceli rozprávať o všetkom krásnom a veľkom v živote.

Kto chce však dnes ešte o tomto počuť! Kto ešte veselo a vďačne objíma nové ráno, ktorým nás obdarúva Boh! A všetkým, čo nám deň prináša na šťastí a nádeji, práci a trpkosti. Preteká ešte život sťa prúd silne a radostne našimi údmi, telom a dušou? Tešíme sa ešte, keď vidíme, ako sa vôkol nás všetko prebúda: dieťaťko, v ktorom sme sami zažali svetlo života; životný druh alebo družka, ktorá má s nami kráčať zemou do neba; zvieratko na ceste; hučiaca haravara mesta?

Kto to ešte vidí, kto na to ešte myslí a teší sa z toho? Alebo neťaháme strasťou svojho dňa namáhavo a mrzuto ako nemý vôl ťažkú káru tohto života? Ba veru zbesilo sa shýbame pod bičom denných povinností a potrieb, bez ktorých by sme sotva pokročili dopredu.

Prečo sme tak na živote schúlostiveli? My, kresťania, my z bratstva brata Vždyveselého! Či vari táto zem nie je ničím iným, iba „slzavým údolím"? Niet ničoho, čo by nás zo srdca urobilo a udržalo veselými? Ci tiež život nie je — krásny? Nie je tým najkrajším, čo len môže byť? A najšťastnejším?

I keď mnoho ráz — bolí; i keď je plný sklamaní a veľkej núdze. Len keby sme chceli tomu veriť, že

„utrpenia tohto sveta nie sú hodné budúcej slávy, ktorá sa zjaví na nás". Len keby sme chceli tomu Veriť...

Znovu by sme našli vzlet života a veselý detský krok našej prvotnej mladosti. Takto však! ...

To, že nám Boh nedal život ako prekliatie, trýzeň a trest, lež nás ním obdaroval ako svojim najmilším darom vo svojej najdobrotivejšej hodine: kto to z nás ešte vie; a kto ešte na to — prakticky — myslí...

Veď preto náš život tak nesmierne trpí. A mohli by sme na to takmer zomrieť. My unudenci a babráci života!

V tomto tupom údere životnej úzkosti a slabosti zneje sťa jasajúca fanfára žiarivá Pieseň brata slnka veľkého životného umelca z Assisi.

Jeho Pieseň brata slnka, ktorá zuní do šumiacich motívov františkánskeho presvedčenia a premoženia života. V základe nie je ničím iným, ako plesajúcim chválospevom na život a bytie, ktorým nás obdarila láska božia! Nie je možné sa Bohu ani dostatočne a veselo poďakovať. Za všetko, čo život prináša: za jeho veselé a tmavé stránky. Veď všetko prichádza z ruky najmilšieho Otca. A pretože to vedie — cez priepasti, temnoty a bolesti tejto časnosti — priamo do neba, najbláždenejšieho neba.

Tak kráča František cez bohatstvo svojich požehnaných dní, spievajúci sťa veselý boží herec. Spievajúc kráča v tichom plesaní svojho srdca po najstrastiplnejšej ceste z Jeruzalema na Golgotu. Šťastný a povdačný svojmu Bohu za milosť, ktorá mu svieti v ústrety z každého slnečného lúča, každého kamienka na ceste, okvetia na strome a kričku, z každého zvieratka a nadovšetko z každej ľudskej tváre. Tak mocne by chcel objasť život — toto najväčšie šťastie — a pritísnuť ho k sebe ako najmilší poklad!

Ak je na tomto chudobnom pazzovi niečo bláznovské, tak je to jeho takmer neviazaná, svätá — radosť zo života. Ešte nikto nebol taký veselý, taký šťastný a vďačný za milosť života! Neustále chcel by len spievať, tancovať, neprestajne byť veselý: len preto, že — žije, že mu dal Boh šťastie žiť!

*

Kiežby sa objavil znovu medzi nami — František, tento génius najvzácnejšieho a, ako sa zdá, najťažšieho umenia žiť.

Ak sme my, dnešní ľudia, niečo stratili, tak je to schopnosť: ovládnuť život v takmer hravej bezstarostnosti. Ubrať mu na roztrpčenosti, zúfalosti a bezvýhodiskovosti: veď konečne všetko v živote je pre nás najlepším a najväčším šťastím. Lebo všetko nám dáva láska a múdrosť božia.

Kto by nás mohol ešte naľakať? Veď na konci stojí nový začiatok: večný, šťastný život v sláve nášho najmilšieho Otca!

Opravdivou radosťou je — žiť! Žiť františkánsky ...

Otázka a odpoveď

Každodenne objať život ako najväčšie šťastie?

Lahko sa to povie! Ale keď začne človeka prenasledovať — nešťastie! Dlhé roky bez práce; v rodine samé choroby, úrazy a sklamania; manželstvo, ktoré je čírym peklom alebo aspoň nevýslovnou prázdnotou; nepodarené decká, aj keď človek urobil a obetoval pre ne všetko; neúspešný obchod; neúroda a mor medzi dobytkom; v úrade protivní predstavení, ktorí vedú človeka utýrať až na smrť; byť olúpený o veľké šťastie v láske, kým druhí...; žiť na úplne nesprávnom mieste, kde človek nemôže nič vykonať a kde nič neznamená; práca, práca, nič iné iba práca od rána až do noci a aj tak nijaký výsledok a uznanie! A na to ten jed v krvi, tá nešťastná povaha...

Človek už z toľkej únavy, úzkosti a starosti ani nevie, kde má hlavu! Starosti o telo a dušu. Hej, aj o dušu. Lebo človek sa nikdy nevyporiada so všetkými siedmimi diablami v hrudi. A — s Bohom!

Boh? To je nemý, strašný Boh!

K tomu ešte úplná neistota dnešného života: človek nemá vôbec pôdy pod nohami; a nevie, čo bude

zajtra. Čo bude s rodinou, národom, Cirkvou, čo s celou rozháranou dobou!

A potom človek má byť ešte aj veselý ako dieťa a bezstarostne poskakovať životom! Ako by celé bytie nebolo ničím iným, iba pestrou lúkou, plnou kvetov a slnečného jasu; ako keby nebo bolo plné hudby...

Život — najväčšie šťastie? Keby len človek zbadal toho viacej! Keby ho len život tak nedrvil a nebil! Keby len nebol taký únavný, tak nevýslovne únavný!

Brat František? Pravda! Ale to je vloha, nadanie, — milosť! Človek storočia! Náboženský génius! „To je len raz, to sa neopakuje.“

Každý musí niesť celú ťarchu a kliatbu zeme: musí robiť a lopotiť, trápiť a starať sa — a na koniec tu stojí predsa len s prázdnyimi rukami. Celé bytie je iba ustavičným umieraním, trvalou rozlúčkou a nikdy nesplniteľným „do videnia“. Kto raz život skutočne prehliadol, tomu prejde smiech navždy; ten už — onemel... Lebo v živote dobre prechádza iba drobné, vedľajšie a bezvýznamné. Všetko ostatné — vedľajšie je, čo to je alebo o čo ide — je tragické! To znamená: pre to niet riešení!

Odtiaľ tá úzkosť, tá životná úzkosť ...

Kto by chcel poprieť, že ľudstvo — dnešní ľudia — je touto úzkosťou priam posadnuté a ochromené? Ze sa v nej topí a prepadáva ako v lenivej a mútnej barine všetok pokoj, všetka istota, radosť a vnútor-

ný i vonkajší mier? Že úzkosť — smrteľný nepriateľ života — je našim každodenným pokrmom? Ved' preto tak ledabolo v duchovných, duševných a náboženských veciach aj žijeme: niet nijakých duchovných zásob pre zajtrajšok. Pre zajtrajšok? Ani pre dnešok ich niet v dostatočnej miere. A toto zvýši potom znovu núdzu osobnej a spoločnej neistoty a úzkosti.

Dnešný človek — dnešný učeník Krista a Františka: — ... podenka: kto vie, čo bude zajtra; ved' nič nemá trvania a stálosti. Lietavica, ktorá zažiari a...

Úzkosť, životná úzkosť! Len keby nebolo tej úzkosti!

Život — naše najväčšie šťastie? Povedz, brat František, ako si to vlastne myslel? Vari len ako láskyplnú prehnanosť, ako to často robievajú svätci, básnici a deti? Alebo to myslíš ozaj vážne? Z vlastnej, najosobnejšej skúsenosti? Alebo ti to azda povedal niekto iný?

Musíš nám dať na to odpoveď! Jasnú, jednoznačnú odpoveď. Bez akýchkoľvek vykrúcačiek. Ved' tu ide o posledné východisko, životosprávu. Ozaj sme — my, čo žijeme — obdarení, vyvolení, požehnaní? Alebo sme len obťažení, vytrhnutí do ničoty, vydaní ľubovôli slepého osudu a tak vlastne zatratenci tejto zeme?

Kde je ten, čo má byť zárukou našej budúcnosti,

nášho šťastia, našej ľudskej, časnej a večnej existencie?

A odpoveď na túto najmučivejšiu zo všetkých otázok dáva prostá múdrosť chudobného blázna z Assisi, múdrosť, ktorá prezrádza tajomstvo jeho života, šťastia a vždy veselej radosti:

„Boh môj, moje všetko!“

Boh! To je posledná, smierlivá, oblažujúca a uspokojivá odpoveď na všetky otázky života. Boh! On je zárukou našej budúcnosti, záchrancom v každej životnej úzkosti a najistejšou zábezpekou pre skutočnosť a trvácnosť nášho života ako — najväčšieho šťastia!

Kra s Bohom

A teraz poď sem, brat, a načúvaj, čo nám vie povedať prostá múdrosť najpodivuhodnejšieho kazateľa sveta o Bohu a o novom živote v Bohu!

Veľa z toho pozdáva sa byť celkom „rozumným“ a zrejmým. Veď tak sme si to aj obaja predstavovali.

Väčšina toho je však taká zvláštna a nezvyklá, skoro — komická. Nevedno presne, či je to sväté "bláznovstvo alebo múdrosť bezstarostného a nezodpovedného detského srdca.

Nový život — tak začína rozhovor — je spoločenstvo s Bohom. Skutočné, úplne osobné spoločenstvo. V najväčšej hĺbke je to podivný dar jeho mi-

losti. Našou jedinou prácou je, aby sme sa — veriac,,
dúfajúc a milujúc — vrhli do jeho náručia.

Prvou vecou tohto nového života je — umiernenie. Musíme umrieť sami sebe a svetu. Treba to brať doslovne. A znamená to — vnútornú premenu, obrátenie.

Obrátenie znamená: ísť presne opačnou cestou, konať presne opačne, ako sme robili dosiaľ. Ak sme dosiaľ nechali Boha „ležať naľavo“, teraz mu musíme dať „ležať napravo“. Inými slovami: celý život — všetko a každý — postaviť do vzťahu k Bohu. Niet už ničoho, čo by mohlo okrem Boha pre nás jestvovať: keď ráno vstaneme, nový deň znamená pre nás obdivuhodný dar jeho dobroty. Nezáleží na tom, či nás dnes stretne radosť alebo utrpenie, alebo šedivá prázdnota, ktorú nazývajú všednosťou dňa. S božím darom nového dňa v ruke vstupujeme do rodinnej izby, zamestnania, prázdnin, k lekárovi alebo k advokátovi a do kostola.

A tak všetko, čo sa prihodí, nie je nič iné, ako — najmilší, najvzácnejší dar boží.

Len keby sme to chceli vždy uznať a tak aj brať! Všetko krásne, čo tu skúsime; všetko dobré, čo tu dostaneme; všetko ošklivé, prosté, chorľavé, maličerné, čo nás tu postihne; alebo ono bolestné nepovšimnutie, ktoré býva tak často trpké: to všetko je boží dar! Teda všetko je pre nás dobré! Vedľajšie je, čo to je. Dôležité je iba, čo si z toho robíme. Ak to prijímame ako požehnanie, je pre nás požehnaním.

Najmä vtedy, keď sa vo všetkom rozepamätáme na Boha a keď sa vo všetkom snažíme vypožorovať a vyplniť jeho vôľu.

Musíme tomu len veriť! Veriť, že v každom položení, každej udalosti a v každej vonkajšej príhode je nám určené — celkom osobne — poverenie božie. Netreba nám robiť nič iné, iba toto poverenie spoznať a previesť.

Len či ho spoznáme a prevedieme správne! Buďme celkom bez starosti! „Miluj a rob, čo chceš!“ (Sv. Augustín.) Buď poctivý, maj vôľu a odvahu plniť boží rozkaz! A splň ho! Za všetko ostatné nemáš — obaja nemáme — nijakú zodpovednosť. Túto zodpovednosť nesie Boh! Jedine on!

A preto sa ani nepýtaj, čo z toho bude! Veď, pýta sa dieťa, ktoré — pri veselej hre s otcom — vyhodí loptu do vzduchu, či pritom rozbije oblok alebo zasiahne okoloidúceho človeka? Za to všetko je predsa zodpovedný otec. Tak je to aj pri hre duše s Bohom. Len sa hraj, duša! Vrhni loptu všetkých vecí a udalostí svojho života — svojej detskej dôvery v Boha-Otca — tak vysoko, ďaleko a mocne, ako len môžeš! Vrhni ju k Bohu, a vôbec sa nestaraj, čo všetko by mohla tvoja lopta zapríčiniť a čo všetko by mohlo z toho byť! Veď za to je predsa zodpovedný Boh.

A čo všetko by sa ti mohlo v tejto hre s Bohom —• v tvojom živote v Bohu a z Bohu — prihodiť? Nie je všetko také dôležité! A predsa všetko je

správne a dobré! Len sa hraj! Drž sa pevne a blízko Boha ako dieťa pri otcovi! A nič sa ti nebude môcť prihodiť, čo by ti bolo na škodu.

Potom pôjdeš svojím dňom, modliac sa beztoho, že by si potreboval slová. Hra s Bohom: toto bezvýhradné odovzdanie sa mu — je najcennejšou a najpobožnejšou modlitbou. Je to ako trvalé a odhodlané chodenie na jeho ruke: je to neustále — božie stretanie!

Vždy a stále stretať vo všetkom Boha! To je posledná múdrosť a najudatnejšie nasledovanie. Boha stretať: v jarných kvetoch, ktoré ti na ulici ponúka stará babička; v deťoch, ktoré učíš v škole; v chlebe, ktorý prinášaš svojim; v každom švíku šiat; v každom záhybe, ktorý hladíš; v každom údere kladiva, ktorý kuješ; v každom slove, ktoré píšeš strojom; v každom zvieratku a v každom človekovi, ktorého stretáš na ceste; vo svojich bolestiach a sklamaniach; vo svojom zdraví a chorece; vo svojich mnohých malých a veľkých radoostiach: vždy a všade — stretať Boha, odvážiť sa s ním o hru lásky: — — všetko je dobré, aj vtedy, keď sa to navonok zdá byť celkom inakším.

Ale hriech! Hriech...

Ach, nesmieme vždy myslieť len na hriech! Myslíme na Boha, a nezhršíme!

Boh vie o našom hriechu. Vie o ňom od večnosti. A predsa nás obdaril životom. A celým prívalom svojich milostí. On hriech — a to je smysel jeho

križovej cesty — zástupne odpykal a uviedol do poriadku. „Skoncoval“ už s ním. Teraz môžeme, ba musíme s ním „skoncovať“ aj my! Skoncovať v mene božom.

Viera a láska, ktorá sa stále točí len okolo hriechu, je úbohou vierou a žalostnou láskou. My sa musíme točiť len okolo lásky. A svoje hriešne ja odovzdať vôli božej. Aj v tomto stretať Boha. Práve v tomto! Veď tu sa nám ukazuje vo svojej najpodivuhodnejšej stránke: i keď sme hriešni, ostáva naším Otcom. Musíme len znovu zdvihnúť loptu — znovu sa k nemu privinúť ako dieťa — a Boh sa opäť s nami pohrá ...

Verme tomu! Milujme Boha práve — pre svoje hriechy: a práve preto plňme jeho vôľu! A hriech sa nám stane tak strmým rebríkom, ktorý vedie rovno do neba.

Hriech je ako vietor: malý oheň (malú lásku) vyhasí; veľký oheň (veľkú lásku k Bohu) rozplamení! Hriechom sa musíme stať — plameňom a v ňom zničiť a spáliť všetko, čo nás odlučuje od Boha: hriech!

Nie je to — bláznovská múdrosť? A chytráci hneď povedia: nielen bláznovská, lež aj veľmi — nebezpečná múdrosť!

Preto ju nemôžeme nechať takú otvorenú. Mali by sme ju čím rýchlejšie schovať do najspodnejšej zásuvky písacieho stola. A dobre uzamknúť. Aby sa

nedostala do rúk nepovolanému, predovšetkým nie deťom — božím deťom. Nemysliteľné ...

Veď keby táto múdrosť bola aj — pravdou; a keby aj ukázala najkrajšiu cestu, ktorá vedie z Jeruzalema na Golgotu: bolo by možné... Boh — a hrať sa s ním? Hriech — a rebrík do neba? Nebolo by to predsa len ničím iným, iba ozajstnou bláznovskou múdrosťou!

Takí farbavci! Nepatrní povaľaci a nakukávači pred pestrými záhradami Kráľovstva božieho! Nemajú svätej odvahy vstúpiť dnu. Do stredu jagavej slávy božej lásky a žiť tu naplno. Zijú vždy len z druhej ruky. Aj život duše. Veď ešte nepochopili: čo je to vykúpenie Kristovým krížom a smrťou a čo je to zmŕtvychvstanie. A čo to je nový život v Bohu.

Nikdy nepocítili ani len dychu z náboženskej vrúcnosti a hĺbky, detinskej vrúcnosti k Bohu, veľkosti a vnútornej slobody — františkánskeho ducha.

A tak nemajú smyslu ani pre to, že človek, pohnutý Bohom, môže byť iba: hracou loptou alebo hráčom.

Hracou loptou v nestálej ruke všetkých maličkostí a veľkostí dňa a života: vlastných nálad, rozmarov a nevypočítateľností, ako aj zásahov osudu; alebo ľudských pochabostí, láskavostí a podlostí.

Alebo spoluhráčom Boha v dramatickej hre medzi nebom a zemou, pri ktorej ide o samého Boha, dušu, šťastie celej večnosti a o priepastnú zlobu hriechu.

Odvážiť sa na takúto vysokú hru v celej príšernej nestrannosti a bezstarostnosti františkánskej múdrosti a lásky božej a vybrať si ako cenu samého Boha — je nóvum a jedinečnou vecou odvážneho „rytieria šťastia“ z Assisi.

Rytier šťastia? Nejde tu o problematickú odvahu ľahkomyseľného hazardéra. Tu nemožno stratiť, iba získať: Boha, dušu, blaženosť, život.

Je to čosi nesmierne vysokého, mocného, útechyplného a oblažujúceho, tá bláznovská múdrosť — prostého brata Františka. Veď prevracia svet hore nohami. No preto sa aj svet — a všetko, čo k nemu patrí — bráni.

Najprv sa musí človek postaviť na hlavu — musí odložiť všetku svetskú ľstivosť: — potom sa stane františkánskym. A pole sa uvoľní pre hru duše s Bohom.

Skok do priepasti

Hra s Bohom?... Kto sa dá na túto hru, musí vedieť, — a byť s tým usrozmeneý — ako táto hra skončí: jej koniec je temným skokom do priepasti božej! Sväté dobrodružstvo, ktoré vyžaduje najväčšej odvahy, najživšej viery a nesmiernej lásky.

Iba tu sa ozrejmi, či patríme — ty i ja — do spoločnosti učeníkov najodvážnejšieho dobrodružstva Kristovho všetkých čias. Veď nik sa tak vedome

a bezpodmienečne, tak veselo a s takými otvorenými očami nevrhol do svätého rizika božích priepastí, ako brat František. Kto chce teda k nemu patriť, — byť františkánskym — musí sa tam s ním vrhnúť! Aby sa zopakovalo na ňom to, čo sa kedysi stalo s ním v Umbrii.

A v Umbrii sa stalo s ním kedysi toto:

Svet, a kresťania v ňom, stál proti Bohu v otvorenej vzbure. A ako to samozrejme býva, prepadal, a s ním ľudstvo, vždy viac a viac — diablovi. Navonok sa to prejavilo v onej mrzkej brutalite myslenia, citenia a konania, čo našlo svoj najvypuklejší výraz v jasnej žiadostivosti po moci, majetku a pôžitku.

Vždy, keď svet zašiel až tak ďaleko, hovoria bezhlaví a bezradní ľudia — o svetovej kríze ...

Iným slovom: človek je opäť na konci so svojimi schopnosťami! Neklape to už ani v živote osobnom ani v živote národov. Všetok poriadok je odbavený. Nič už nechce ísť správne: ani pôdohospodárstvo, ani politika; ani rodina ani zdravie národa; ani umenie ani kultúra; ani spolunažívanie ľudí v manželstve, stavoch, triedach, kmeňoch a národoch. Nejde už absolútne nič! I samotné živly neba a zeme revoltujú veľkými katastrofami. A tak proroci a jasnovidci počujú vysoko nad zemou vždy len údery kopýt najdesnejšieho apokalyptického jazdca — vojny.

Čo by to len bolo, keby sa tak Boh nad svojim tvorom nezmlúval. Ale on sa zmlúva. Kvôli — spravodlivým! Spravodlivým, ktorí obetujú seba a celý

svoj život ako umieranie a zápalnú obeť za urazenú velebnosť božiu.

Z ich stredu potom Dobrota božia vzbudzuje — vzhľadom na synovu smrť kríža — záchrancu. Títo záhrancovia — napriek všetkým vonkajším rozličnostiam — sú si v skutočnosti úplne rovní. Ich životný zákon je bezhraničným a bezvýhradným odovzdaním ich osobnosti a celej ich bytosti Bohu. Je to bezpodmienečná kapitulácia celého človeka pred svojím Stvoriteľom a Pánom. Boh však toto dobrovoľné odovzdanie sa týchto svätých hrdinov prijíma. A rozostavuje ich na také miesta, kde majú splniť úlohy, ktoré sú v očiach „rozumných ľudí“ práve tak pomätené, ako sebazničujúce.

Takýmto záchrancom je aj František z Assisii

Jeho hodina a úloha nadišla vtedy, keď divé vlny hrozaceho zániku celej doby vystúpily ľuďom až po krk v potope chamtivosti, pôžitkárstva a mocibažnosti.

Hodina a úloha, ktorá je najradikálnejšou protivou všetkých hriechov a bláznovstiev jeho dní a ktorá je dokonalým a úplným odklonom od všetkej márnivosti pozemského a úplnou oddanosťou ku skutočným hodnotám večná.

S nevídaným náboženským elánom a ľudskou udatnosťou neslýchaným spôsobom šliape „poriadky“ sveta a svojím životom znovu prikladne predstavuje prastarý poriadok boží.

A toto aj prevádza: keď proti smrteľnému hriechu svojej doby stavia živú ctnosť svojho života podľa evanjelia.

Týmto smrteľným hriechom je detronizácia Boha v duši a vo svete. Boh — „quantité négligeable"! „Niečo pre zbožných ľudí, deti a staré ženičky. Vôbec sa nevyplatí, aby sa ním človek zaoberal. Stojí len človekovi v ceste. Nadarmo prekáža, keď chce človek užívať života plnými dúškami; keď chce urobiť kariéru a dostať sa niekam. Preto nemáme sa na neho spoliehať. Lež na silnejšie moci — na peniaze, zdravie, múdrosť a predovšetkým na sväzky a styky. Veď každodenná skúsenosť ukazuje, čo je — správne..."

Proti tomuto — proti tomuto odbožšteniu a tým zdiabolšteniu života — vystupuje František. Vystupuje takým spôsobom, že ľuďom ostáva stáť rozum. Nezakladá nový nábožensko-vedecký časopis; nedrží protestné shromaždenie proti bezbožníctvu; nehovorí do rozhlasu a nereční ani v parlamente ani na schôdzkach strany.

Robí to, čo by „rozumný a slušný" človek neurobil nikdy: hvizda — a to doslova — na všetko, čo svet považuje za potrebné a dôležité, múdre a správne, pekné a zdravé, veľké a významné, šľachetné a pravdivé. Celú túto žobrotu mu vrhá pred nohy. Dokonca mu hodí pred nohy aj svoj opasok a košefu pred očami biskupa a svojho vlastného rozčúleného otca. Škandál pre celé Assisi: taký — nahý, tak

dočista tu nahý stáť; a nič, celkom nič si neponechať zo sveta a jeho pokladov a darov!

Nebezpečný revolucionár! Alebo, alebo — šialenec! Veď také niečo neurobí ani jeden slušný človek ...

No František „robí“ ešte viac: jediným odkopom hádže do božej priepasti celé haraburdie všetkej tejto pyšnej slávy. Všetko! A potom sa vrhne do nej — sám. Strmhlav! A bez toho, že by si to ešte uvážil čo len na okamih, zrieka sa otca a dedičstva, príbuzenstva a majetku, vlasti a tradícií; zrieka sa svojho dobrého mena, protekcie a svojho postavenia v spoločnosti. Nerobí to však ako zarytý mizantrop, ako urazená veličina alebo ako krvavý triedny bojovník. Lež s nadšenou bezváhavosťou dieťaťa, ktoré, hrajúc sa, vyhadzuje von oblokom drahý perlový náhrdelník svojej matky alebo najdôležitejšie aktá z písacej podložky svojho otca.

František nechce a nečaká nič — už celkom nič — od ľudí. Všetko chce a čaká iba — od Boha. •Nehovoril to len tak: ukazuje aj prakticky, ako sa to robí.

Preto sa diví tomu celý svet. Počnúc od ľudí domu bohatého kupca Petra Bernardona v Assisi až po pápežský Vatikán Inocenta III. v Ríme. A práve tam musel okúsiť, čo je „na Cirkvi pozemskej a čo ináč byť nemôže“, musel „platiť bolesťou a tragikou svetu bezpodmienečne to, čo musí platiť každý bezpodmienečný“. (Jozef Bernhart.)

Sú to veci, ktoré sa prihodily kedysi v Umbrii.

Chápeš teraz, brat, čo nám chce František povedať, keď nám rozpráva o Bohu? Ze nejde mu o učené výroky a duchaplné špekulácie? Lež, že mu tu ide — o život! O život v Bohu, z Boha a k Bohu. Ze mu ide o to: aby v nás ožil — Boh!

Sniest' ho takrečeno s neba na zem: do detskej izby a manželskej komôrky; do práčne a na chodbu, kde bývajú susedia; takisto za pult ako na Stôl Pána; na rečnícku tribúnu ako na posteľ chorého; na prázdninovú cestu, do školy, poľnej práce, úradu alebo na stolársky stôl.

Všade, kde sme my dvaja, — ty i ja, — musí mať Boh voľný prístup. No nie iba veľkodušne trpený a nedobrovoľne pripustený ako jeden z nás. Lež ako veľký tvorca života a osudu, ktorému sa dávame ako nástroj — dobrovoľne k dispozícii; ako starostlivý otec, ktorému dávame bez rozmýšľania do ruky všetko; ako božia Všemohúcnosť, Múdrost' a Láska, na ktorej si sami stavíme svoju zem i nebo, na ktorej si budujeme celú svoju budúcnosť v zbožnej, radostnej a detskej bezstarostnosti.

Boh je však Bohom veľkomyseľnosti! Keď príde niekto a vrhne sa mu okolo krku ako syn a keď sa mu hodí k nohám ako žobrák: vtedy sa začnú na ňom prejavovať jeho najväčšie zázraky. Zo žobráka urobí — syna a zo syna kráľovské dieťa; dá mu moc nad anjelmi nebies, démonmi podsvetia a silami zeme;

urobí ho poznačeným a nepremožiteľným, tak, ako to urobil aj s bratom Františkom.

Či ho ľudia považujú za blázna, úbohého hlupáka a prepiatu hlavu; či ho vyhánajú z krajiny alebo uvrhujú do väzenia ako nespoľahlivého pre národ a ako „zvodcu“ ich mládeže; alebo či ho iba súcitne obdivujú: to je konečne všetko jedno.

Raz príde deň a hodina, keď sa otvorí žiarivá priepasť božia a jej tajomstvá — vyjdú najavo! A potom sa ukáže, kto bol blázon a kto múdry; kto zvodcovia a kto vodcovia; kto úbohí hlupáci a kto bohatí páni.

Potom sa ukáže, čo Boh urobí s tými, ktorí ho milujú a ktorí v odvážnej hre vsadili všetko len na neho. Preto sa mohli v grandióznej ľahostajnosti aj zriecť, ba sa aj zriekli, všetkého, čo im svet a ľudia klamnú predostreli ako hodnotu a majetky, alebo sa im zákerne vyhrážali utrpením a strastami.

Svet, ľudia — ich sľuby a vyhrážky: aké je to všetko smiešne, bezvýznamné a tak málo dôležité, keď sa raz človek sveril Bohu!

Kto sa raz naučil predvídať jeho priepasti: ten sa stáva slobodným i veselým, veľkým i mocným; ten sa už nezľakne ničoho ľudského a toho nezvábi už nič pozemské. Oboje drží vo svojich rukách a zvažuje to. A vidí, že je to príliš málo a príliš ľahké, než by mal za to človek vsadiť do hry dušu, večnosť a — Boha.

Pane, daj, aby sme poznali Tvoje priepasti!

A urob nás statočnými a múdrymi, aby sme sa vedeli vrhnúť až do jej najhlbšej, najtmavšej hĺbky!

Hlavná vec

Všetko ľudské pranie, myslenie, chcenie a konanie vhodíť do temných priepastí dôvery v Boha, vrhnúť tam seba samého s celým svojím osobným bytím: to je základná udalosť každého kresťanského životného správania sa.

Tým sa stáva Boh živým stredom života, z ktorého vychádza a okolo ktorého sa točí všetok ľudský pohyb.

Čo je s Bohom, — i život v Bohu a z Boha — to nevyjde nazmar! Veď Boh je Život! Človek zahynie iba vtedy, keď je mimo Boha a proti Bohu. Hriech: to je záhuba jednotlivca, národa a sveta!

No na túto základnú pravdu všetkého života my, ľudia, — my, kresťania — vždy zabúdame. Preto ten neporiadok vo svete. A ten je vždy poslednou príčinou nášho odpadu od Boha. Najvýraznejšie a najbolestnejšie sa to prejavuje v úžasnom nedostatku — lásky.

Neláska, nenávisť: to je smrteľná rana odboženého života!

A preto smutným znamienkom aj našej doby je — nedostatok lásky! Všetko by bolo správne a dobré a naša zem by bola ešte vždy kúskom raja, keby sme mali lásku.

Potom by sme mali veľa i surovín i cenných papierov i priestoru i pracovných možností v krajine a medzi národmi. Mali by sme peniaze na sobáš i bývanie pre rodiny. Znovu by bolo masla miesto kanónov. A sloboda miesto útlaku. Takto však, jedna kríza podáva kľučku dverí do ruky druhej. A na -konci stojí nová svetová vojna...

Tu spočíva veľká misijná úloha dnešných kresťanov. No práve tu — zlyhávame.

Vôbec už nevieme, čo je láska. A hriech proti nej je naším stavovským hriechom. Natoľko je medzi nami zovšeobecnený a zovšednený, že ho vôbec za hriech ani nepovažujeme.

Mnohí z nás — alebo nie je to práve väčšina? — právom si veľa vyčítajú, keď v nedelu zameškajú povinnú sv. omšu. No to, že podstatne porušená láska — doma, v povolani a vo verejnosti — je práve tak ťažkým previnením, nechcú vedieť. A preto sa tieto hriechy páchajú bezmyšlienkovito, tak, ako bezmyšlienkovito sa pije voda.

Ešte sa za nami kostolné dvere dobre ani nezatvorily, ešte je naše čelo vlhké od svätej vody a na obleku visí ešte vôňa sviatočného kadidla: a už sa púšťame myšlienkami a slovami do druhého. Ani kúsok rovného vlasu nenecháme na ňom.

Hej, ako vieme vtedy hovoriť, písať, ba dokonca básniť a fantazírovať, my, ktorí sme predsa ináč takí neokrôchaní a suchí! A takí vieme byť vynaliezaví a ľstiví, keď ide o to: oklamať druhého za pul-

tom mierou, váhou a v tovare; keď môžeme vylákať z vrecka peniaze; keď má byť zaistená konkurencia; keď má byť sok v úrade odstránený alebo slabší predstihnutý! Ako vieme vtedy použiť svoje lakte! A najmä vtedy, keď sa nám stavia niekto do cesty: však ten uvidí!

My ako priatelia, kolegovia a predstavení, ako muž a žena v manželstve, my v hospodárstve a politickom živote: ako by sme každodenne Krista len bičovali, opľúvali, posmievali a rúhali sa mu a ustavične ho len pribíjali na kríž! Lebo: čo urobíte najmenšiemu z mojich bratov, mne to urobíte!

Sme dokonca v Treťom ráde sv. Františka! Toho zvláštneho svätca, ktorého životná zásada je vyjadrená slovami: „Keby mi patril celý svet, bez váhania by som ho zamenil za lásku" ...

My však zamieňame lásku za lepšie miesto v kupé vlaku, vrece zemiakov, priazeň u nejakého mocnára, za všetky nároky svojho bezvýznamného, nemierneho, márnivého, samoľúbého malého — ja.

Luháme, klebetíme, utŕhame na cti, ohovárame, klameme a lakomíme sa, nevraživo a nemilosrdne robíme druhým život peklom — a ešte sa opovážime vziať na jazyk najsvätejšie meno nášho Pána a nášho brata Františka.

Prv, ako by sme sa chceli nazývať kresťanmi alebo učeníkmi sv. Františka, mali by sme sa stať slušnými ľuďmi.

Slušnými, dobrými ľuďmi! K tomu patrí v smysle

serafinskeho Otca, aby sme ovládali nielen svoje nevraživé myšlienky a držali na uzde svoje škaredé ústa; aby sme boli nielen čestní, spoľahliví a spravodliví: lež k tomu podstatne náleží aj vnútorná pohotovosť byť s každým zadobre. No nie iba z plytkej, sentimentálnej humanity, lež františkánskym nasledovaním Krista, ktorý niesol najťažší kríž z lásky k všetkým ľuďom.

Od toho času kríž — najťažšie nesenie kríža — znamená — milovať: milovať Boha a z jeho vôle aj všetkých tvorov. Číže: všetci sú si bratmi, lebo Boh je Otcom všetkých.

Toto základné prikázanie evanjelia je aj sociálnym základným rysom v živote veľkého assiského milovníka.

•

Neláska dnešného ľudstva dosiahla — po dvestisíc rokoch kresťanstva — stupeň, ktorý je dokonalou brutalitou. Ešte nikdy neboly tak nesvedomito a bezcitne vyplienené celé národy trhacími a zápalnými bombami, ako dnes. Ešte nikdy nebolo tak nestydato poškrvnené dobré meno celých národov, ako dnes. Ešte nikdy neboly tak strastiplné zmučené svedomia, ako dnes ...

U Arabov — ktorí nie sú kresťanmi — platí odjakživa aj voči najnebezpečnejšiemu protivníkovi a v najprudšom boji zásada: nikdy neslobodno ne-

priateľovi zasypať studne a zničiť jeho palmy; musí sa mu to ponechať ako životná potreba.

U nás, kresťanov, niet — ako v osobnom, tak ani vo verejnom živote a ako v pokoji, tak ani vo vojne — nepriateľskej studne, ktorú by sme s rozvahou a rozkošou neotrávili; ani nepriateľskej palmy, ktorú by sme nevytrhli i s koreňom!

Zločiny našej doby proti láske volajú do neba. A preto bude súdu božiemu vydaná kultúra, blahobyť a pokoj našej doby.

Brutalita, nenávisť, lož, osobná a kolektívna samoláska sú hnisavými ranami, na ktoré smrteľne ochorela naša Bohu odcudzená a od Boha odklonená generácia.

Veď to ináč ani nemôže byť! Kde sa odstráni oltár boží z vlastného srdca a vytrie jeho sväté meno zo zákonníkov, obchodných a školských kníh: tam sa musí čoskoro vytrieť aj meno „človek". A tým skôr meno — „brat". Potom je to už len spoločník, druh. Druh v národe, zamestnaní, povolani a v úrade, druh v pohlaví. Niet už spoločenstva, v ktorom by ľudia — kvôli Bohu — navzájom chceli niečím byť; lež iba spoločnosť, v ktorej by každý chcel jeden od druhého niečo mať. Tu už niet nezištnej lásky a bratstva, iba ak — sympatie, záujmy, vojna a nenávisť.

Kde však už niet lásky, — lásky k Bohu a ľuďom — tam si otvoria dvere všetky diabolstvá súkromného a verejného sebeckva: tam panuje teror, útlak,

násilie svedomia a všetky ostatné druhy ľudskej podlosti. Koniec je však boj všetkých proti všetkým; nastáva chaos a zánik.

Nijaké volanie sa neozýva tak desne a zúfalo v núdzi našej doby, ako márne volanie — po láske!

V tejto najkrajnejšej tiesni nad všetkými hodnotami a veličinami dnešného zúfaleho sveta žiari s ľa tichá, jasná hviezda v búrlivo-temnej noci svätý obraz podivuhodného Serafa z Assisi, najväčšieho génia lásky všetkých čias a všetkých národov!

Z lásky — z lásky k Bohu a tým ku každému tvor — stal sa božím bláznom, šialencom sveta. Všetko, čo svet nazýva rozumom, múdrosťou, mierou, opatrnosťou, skúsenosťou a ohľadmi, bez rozmýšľania a usmievavo zahodil; a potom v neslýchanom riziku viery a dôvery vrhol sa do najhlbšieho miesta mora božskej a ľudskej lásky. A — neutopil sa! Premohol more a jeho hĺbky skrotil; stal sa vodcom a záchrancom celej doby — vari jedného celého sveta.

Tak úžasne a nesmierne mocný je človek vo svojej láske! Ak jestvuje viera, čo prenáša hory: tak láska môže zodvihnúť zem z jej závesov; môže božie rozhodnutia — jeho súdy a zmilovania — uviesť na nové cesty...

Ak všetko neklame, odníme sa nám, kresťanom dneška a zajtrajška, Kráľovstvo: budeme odstrčení vo veciach sveta a ostaneme bez vplyvu; v premenlivom dianí budúcich čias staneme sa — pozerajúc na to pod zorným uhlom zeme — piatym kolesom na

voze. Iní budú nosiť koruny a sedieť na trónoch; iní budú stáť na veliteľskom mostíku života; iní sa stanú generálnymi direktormi veľkých bánk a koncernov; iní budú v redakciách svetových novín; iní budú hovoriť pred mikrofonom do éteru a iní opanujú katedry a bibliotéky univerzít; iní budú určovať beh času a rozhodnutia zeme!

A my? My, kresťania?...

Našou úlohou je robiť niečo väčšieho a rozhodnejšieho. Našou úlohou je: my máme rozkaz boží a sväté povolanie — v smysle prostého brata Františka a v sile serafinskeho Otca — ťahať onen bláznovský povraz lásky spustnutým svetom a vyprahnutým životom...

Bláznovský povraz lásky, ktorý sa už raz stal v obrovskej ruke chudobného pazza záchranným povrazom ľudstva.

Majme len — my vyvolení, vyzvaní a vyznačení — pre túto najväčšiu a najťažšiu úlohu odvahu! Buďme kresťanmi, a preto žíme po františkánsky!

Čo nás po svetskej moci, vážnosti a vplyve! My poznáme lepšie hodnoty a chceme väčšiu moc! Máme svätú ctížiadosť vytvoriť najmocnejšiu kultúru, z ktorej sa obohatí zem i nebo: františkánsku kultúru lásky.

Po tom nás svet spozná; či sme kresťanmi a príslušníkmi bratstva veľkého Serafa z A1 verný: že vieme — milovať. A že všade, kde sa len ocitneme, šírimo túto františkánsku atmosféru lásky.

Františkánska atmosféra lásky v mrazivej každodennosti manželstva; v sebeckom chlade rodiny; v dusnote, otrávenej túžbou po uplatnení sa, vlastnení a moci v úradoch, továrenských objektoch a dielňach; v bezmyšlienkovitej činnosti spolkov, sväzov a spoločností a občas i v príliš svetáckych predsieňach kostolov a kláštorov!

Nie ie vôbec možné robiť niečo dôležitejšieho a potrebnejšieho. V tomto bláznovstve lásky Kristovho kríža — čo je jedinou a najväčšou múdrosťou — staneme sa radostným nasledovaním chudobného brata Františka — dobyvateľmi a premožiteľmi sveta; vytvoríme novú kultúru lásky a pokoja, ktorou sa mohutne omladí tvárnosť celej zeme ...

„Smierenie je najvyššie a posledné ~~skm~~
lásky." (Kardinál Merry del Val.)

Najvyššou formou lásky je utrpenie.

Dobrovoľné utrpenie ako zástupné pokánie, a tým ako záchrana a vykúpenie!

Pretože Boh miluje človeka nesmierne, dal svojmu Synovi za neho aj nesmierne trpieť. A tak ho vykúpiť.

Odvtedy je krížová cesta — cesta utrpenia — kamenitým, namáhavým chodníkom pre všetkých, ktorí milujú Boha. No nielen pre ich vlastné spasenie, lež aj pre spásu sveta a ľudstva.

Najväčšou milosťou božou je, že nám dal — v nasledovaní Krista — moc a možnosť stať sa svetu spasiteľnú!

A preto sv. František — tento „alter Christus" (druhý Kristus) — vo svojej pohotovosti v láske k utrpeniu môže sa stať pre ľudstvo aj „alter Salvator" (druhým Spasiteľom). On a všetci, čo ho trpezlivo nasledujú v láske k Bohu.

Utrpením z lásky staneme sa Kristovi tak podobní, — každý sa tak stane „Kristom" — že jeho silou.

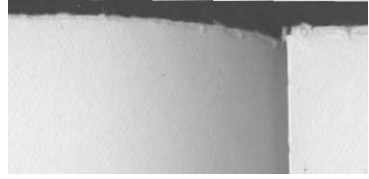
budeme ustavične spravodlivosť božiu premieňať na milosrdenstvo.

Raz, v posledný deň súdu, bude to jedno z najväčších prekvapení pre ľudstvo, keď sa dozvie, koľko má ďakovať pykajúcej, smiernej moci a kvôli Bohu dobrovoľne trpiacej láske svätých ľudí. Ako padaly utrpenia nadľudskej sily týchto milujúcich vždy znova a znova do náručia mstiacej sa spravodlivosti božej a ako otupily ostrú čepeľ jej hrozného meča ešte aj v poslednom okamihu.

Nemožno si ani predstaviť a pomyslieť, čo by sa stalo z našej zeme, nášho pokolenia a zo všetkých nás — a čo by sa ešte mohlo stať — bez neustáleho pokánia a zachraňovania tých, čo dobrovoľne trpia z lásky k Bohu a k nám.

Tu sa vari niektorí ľudia — usmejú. No nech sa len usmievajú! Môžu to iba preto, že i oni žijú nezaslúžene a nevďačne z milostí, ktoré z lásky k nám vytrpel Kristus svojou smrťou a ktoré nám vyprosujú všetci jeho nasledovníci na krížovej ceste.

Toto je mohutný — sociálny význam božích svätcov! Nemožno ho predstaviť v štatistikách a reprodukovat' v zákonoch a predpisoch. No je opravdivou skutočnosťou vo vyššom smysle, než všetko ostatné sociálne konanie, bojovanie a zlepšovanie, čo je iba humanitou, ba často ani tým. Lebo sociálna otázka nie je otázkou hospodárskou, lež otázkou bratskej lásky. Tej bratskej lásky, ktorou sa človek cíti byť viazaný k všetkým ľuďom, pretože všetci pochádza-

me z tej istej svätej rodiny, ktorej otcom je Boh a prvorodeným synom Kristus.

Z toho bratského vzťahu lásky k všetkým a ku každému stvoreniu utvorila sa a vyrástla vo Františkovi ochota niesť zaň — zástupne — kríž. A vari preto zachovalo si ľudstvo cez všetky zmätky a blúdenia storočí túto nezničiteľnú prítulnosť k serafskému svätcovi z Umbrie: lebo v ňom nevedomky videlo veľkého smieriteľa a prostredníka u Boha.

Tu je však aj zvláštna obetná a záchranná úloha všetkých františkánskych ľudí v súžení a trápení našich dní.

Svet je vo svojej prometeovskej bujnosti a vo svojom sebeckom odklone od Boha v koncoch... A nik nevie, ako to skončí. Čo bude s našimi manželstvami, rodinami, hospodárstvom, kultúrou, štátom. Veci nám rastú cez hlavu. A všeobecná neistota a strach stále vzrastá. A niet pomoci, ktorá by bola skutočnou — záchranou!

Preto nadišiel teraz deň, keď František volá svojich učeníkov, svojich synov a dcéry do boja. Nie do boja, kde sa treba biť a rozdávať rany, lež do svätého, františkánskeho boja lásky a pohotovosti trpieť pre Boha a bratov.

Teraz sa musí dokázať, či žiari v nás niečo z alvernskej mystiky utrpenia a lásky. Či sme naozaj odhodlaní kráčať za bláznovským povrazom brata Františka po strastiplnej ceste kríža: či chceme a môžeme trpieť.

Trpieť... Niet slova, ktoré by sa už od prirodzenosti človekovi priechilo tak, ako toto. Kofki z nás sú na úzkostlivo-zbabelom úteku pred nejakým utrpením! Vidia v ňom iba čierne nešťastie, ktoré im hrozí v temnej hodine skočiť na šiju — ako rozprávkové zviera stredoveku — a nepustí ho dotiaľ, kým mu nevyycia aj poslednú kvapku krvi.

Ci máme ešte vari túžiť po utrpení, dobrovoľne si ho privolať a radostne ho nosiť na rukách ako nejaké veľké šťastie? ...

Málokto z nás — akokoľvek by chcel byť fran-tiškánsky — je na to schopný a povoláný. Preto ne-treba o utrpenie prosiť alebo ho dobrovoľne vyhľadávať. Veď i tak máme zriedkavo v sebe to, čo potrebuje hrdina a svätec.

No jedno je predsa len potrebné — a my to tak neradi robievame: — utrpenie, ktoré nám pridala božia múdrosť a láska ako podstatnú čiastku nášho ľudského a kresťanského bytia, dobrovoľne, vďačne a šľachetne znášať ako otcovský dar milosti.

Znášať ho ako pokánie za osobnú nevernosť a zástupné smierenie za cudzí hriech. Nieť ho ako obeť lásky s utrpením Pána trpezlivo a odhodlane na Golgotu: — „kvôli bratom“...

Na usmierenie spravodlivosti božej! A tým vy-trpieť chorému susedovi sily k znášaniu jeho bolesti; chudobnej matke útechu v smútku nad zomrelým synom; sirote pomoc v opustenosti; zatvrdlivému hriešnikovi — odpustenie; utláčanému národu —

právo a poriadok; ľudstvu pokoj a Cirkvi pomoc Ducha svätého. Niet konca pomáhajúcej práci utrpenia milujúcich, čo máme — zástupne — vykonávať práve dnes.

Hej, ale vyplatí sa to? Bude to mať vôbec nejaký úspech? Pomôže sa ozaj tým susedovi, matke, detom, hriešnikovi, národu, Cirkvi?

Aká úbohá a nedostatočná je ešte naša viera! Ako keby Kristus bol — luhárom, ktorý dnes niečo sľúbi a zajtra už na to zabudne! Či nebolo vyslovené Pánovo slovo o nekonečnej odplate a večnom účinku každého pohára vody, ktorý sa podá bratovi v jeho mene?

A keď sa teraz zo srdca daruje bratovi — miesto vody — vlastná krv; keď sa zaňho hrdinsky trpí z lásky k Bohu...

Boh neluhá. A Boh sa neodťahuje od splnenia svojho slova. Preto otázka o cene a účinku zástupnej sily pokánia a smierenia nášho utrpenia je už dávno vyriešená. Je úchvatnejšia, hlbšia a širšia, ako by si to mohli predstaviť aj naše najodvážnejšie želania! Želania, ktoré nezodpovedne ponechávajú čas, miesto a rozsah svojho zaopatrenia na múdrosť Otca.

Od prvých dní ľudstva nesie sa svetom bolestná otázka: prečo, odkiaľ a načo je bolesť? No dosiaľ nijaká filozofia nevedela dať na to konečnú uspokojivú odpoveď. A ani ju nikdy nebude vedieť dať. Nijaká! Lebo vtedy filozofia by bola — láskou! Táto najmúdrejšia filozofia, ktorá prenikla až k naj-

hlbším vzťahom medzi utrpením a láskou — utrpením ako dobrovoľným pokáním a láskou k Bohu **a** bratom!

Utrpenie z lásky! To nie je maličkosť. Kto raz okúsil utrpenie, ten vie, ako to bolí. A ako ťažko je pritom odolávať.

Odolávať v manželstve, ku ktorému došlo z pomýlenia a ľahkomyselnosti alebo ktoré sa nepodarilo práve pre hriech a osud. Ktoré drží medzi mužom a ženou v stálom ohni mučiace kliešte samolásky, žiarlivosti, nevernosti, nesvedomitosti a bezcharakternosti. Alebo kde je choroba, nešťastie, núdza, bezdetnosť alebo „márnotratní synovia“.

Odolávať, keď je človek chorý na tele i na duši a niet nádeje na vyzdravenie. Keď sa vždy znova a znova zavrtáva do tela osteň pudu. Keď si človek prepasie povolanie a tak stojí v živote na celkom nesprávnom mieste. Keď musí tvoriť a pracovať bez výsledku a uznania; lopotiť od rána do večera bez toho, žeby kedy dosiahol vytýčený cieľ. Vždy stáť iba na jednom mieste; byť zadĺžený až po uši; nevedieť sa vymaniť zo zápachu bedárov. Keď človek musí navždy pochovať svoje najmilšie pranie srdca — dobrú ženu, statočného muža, zdravé deti, lepšie miesto. Keď prišla do toho práve smrť... Keď si človek nevie upraviť pomer k Bohu. Keď, keď...

Kto je medzi nami, ktorý by nevliekol so sebou podobnú strasť po celý život.

A potom má človek ešte vydržať! Dokonca

vziať utrpenie zmužilo na obe ramená alebo uschovať si ho ako nejaký tajný poklad! Bez sťažovania a s mužnou trpezlivosťou. Kresťansky ho ovládať pevnou vierou, že práve toto utrpenie je pre nás najlepšie, práve tak, ako keď sa dal Majster pribiť na kríž „kvôli bratom“.

Pravdaže: tu sa utrpenie stáva morom bolesti, ale akosi aj nebom, plným nádhery a sily! Veď Kristus neopúšťa tých, čo visia s ním na kríži. Dobrovoľne — ako on. A kto akýmkoľvek spôsobom nosí päť rán lásky vo svojom tele a vo svojej duši, ten je jeho bratom, jeho požehnaným, ktorý „bude s ním ešte dnes v raji“.

Tak, ako František, ktorý má týchto päť krvácajúcich rán lásky vždy vo svojom tele a ktorý si ich zaslúžil ohnivou láskou ku Kristovi pre spásu, záchranu a oslobodenie — svojich bratov.

Čo to znamená: ísť životom za bláznovským povrazom chudobného nosiča kríža z Assisi? Znamená to: — trpieť! Trpieť z lásky, na smierenie a kvôli bratom. A mať pritom veselé srdce.

Keď svätec príšerne trpel na zlú očnú chorobu, ktorú pochytil kdesi v Egypte, zavolať si jedného dňa brata, ktorý vedel hrať na gitare, a povedal mu: „Prosím ťa, milý bratku, požičaj si niekde nenápadne gitaru, prines ju sem a zahraj mi na nej nejakú

peknú pieseň, aby sa bratovi telu, ktorý je úplne zachvátený bolesťou, dostalo trocha úľavy."

Spoločník však zapochyboval: či to bude teraz namieste a či by si to ľudia nemohli vysvetľovať ako náznak ľahkomyseľnosti.

Vtedy sa František zriekol — aby nevzbudil pohoršenie — aj tejto útechy. „Veď dobre je veľa opustiť, len preto, aby sa nevzbudilo pohoršenie."

Keď sa však nasledujúcej noci, bedliac, modlil, začuje zrazu čarokrásnu, sladkú melódiu — pieseň na gitare. A zdalo sa mu, ako by priestorom šiel ktosi s gitarou a spieval mu najkrajšie piesne.

Lebo Boh poslal človekovi, ktorý sa zriekol svetskej piesne z lásky k nemu a „kvôli bratom", svojho anjela: aby mu zaspieval pieseň nebeskú!

«

František sa modlí:

*Pane, urob ma nástrojom svojej lásky!
Kde hnev vládne, daj, by ch lásku priniesol,
kde urážky, tam odpustenie,
kde nesvornosť, tam smierenie,
kde pochybnosť, tam vieru,
kde zúfalosť, tam nádej,
kde temnota, tam Tvoje svetlo,
kde smútok, tam radosť!
Ó Majster! Radšej chcem*

*tešiť, alco by futešovaný,
•porozumieť, ako byť porozumený,
milovať, ako byť milovaný:
veď dávanie človeka obohacuje. A v zabudnutí na seba
leží pokoj. V odpúšťaní dosiahneme odpustenie.
A v zomieraní je večné zmŕtvychvstanie.*

Najťažší kríž

Jedného prvého jarného rána, ktoré sa tepluško a snečno vznieslo nad Umbriu, kráča František s bratom Masseom z Porciunkuly do mesta. Cestou sa ho zrazu Masseo pýta: „Povedz mi, otče, ako to, že celý svet, mužovia i ženy, mladí i starí, hrnú sa za tebou? Prečo práve — za tebou? Nie si ani pekný, ani učený, nemáš ani veľké meno a nepochádzaš ani zo slávneho rodu. Odkiaľ to?“ ...

Odpoveď je ozaj — františkánska: je to chválospev na dobrotu Boha, ktorý sa chce vo svojom „najúbohejšom stvorení osláviť“. No odpoveď je neúplná. Veď zamlčuje to, čo je dôležité predovšetkým pre nás. Zamlčuje, že čarovná príťažlivosť tejto podivuhodnej osobnosti v podstate tkvie v úplnom a bezvýhradnom odovzdaní sa celého človeka, telom i dušou, Bohu. Odovzdanosť Pánovi a Majstrovi všetkého života a bytia, ktoré hraničí takmer — s rajskou dokonalosťou. Nič si neponechá — celkom nič — z osobného chcenia, myslenia, cítenia, priania

a konania ani pre seba, ani pre svet. Všetko obetuje tomu, od ktorého všetko pochádza: Bohu!

Kde sa však človek odovzdá svojmu Bohu tak bezvýhradne a v takej čírej radosti, tam sa stiahne zpät aj Eridino jablko sváru, ktoré vrhol medzi dušu a jej Tvorcu hriech — odpad od Boha. A tým aj vojna medzi tvorom a tvorom. Povstane blažená harmónia pokoja a lásky, ako to bolo kedysi, v šťastných dňoch raja.

Preto niet divu, že tam, kde je František, vládne — pokoj!

Pokoj je ovocie lásky. Lásky k Bohu a tým aj ku všetkým jeho stvoreniam.

Tragické neporozumenie sveta: ako môže jestvovať mier so zemou a všetkým, čo na nej je a žije, keď ho človek nemá najprv — s nebom!

Vždy to tak bolo a tak to aj bude: časy odpadu od Boha — vojny s Bohom — sú súčasne aj časy najzúrivejšej, najbrutálnejšej a najtotálnejšej vojny medzi ľuďmi. Medzi ľuďmi vo všetkých vzťahoch súkromného a verejného života.

Jestvuje prirodzený zákon s pevným dôsledkom: kde sa vojensky zbrojí a mobilizujú celé armády pýchy, zloby, lži a samolásky proti Bohu, tam sa spontánne spustia na zem a jej obyvateľov aj všetky besné psy ľudských vášní. A vojna je tu. Vojna v rodinnom krbe, dielňach, na trhoch a bojištiach národov. Nejestvuje trvalý mier spoločnej krvi, spoločného cítenia a myslenia alebo spoločných záujmov.

Nanajvýš je to nahnilé prímerie zbraní, ba pravidelne zakuklená vojna.

Je len jeden pokoj, ktorý je poctivý, dôstojný a trvalý: pax franciscana. Zakladá sa na podklade evanjeliového Kázania na hore. A ten má svoj charakteristický rys, ktorý zachytil František vo svojej veľkej Piesni brata slnka ohromujúcimi slovami o pokoji:

*„Bud’ chválený, môj Pane, tými, ktorí odpúšťajú
[z lásky k Tebe
a zakusujú choroby i útrapy:
blahoslavení, ktorí toto strpia v pokoji,
bo Ty, [Najvyšší, korunou ich odmeníš.“*

(Prel. Metod Laický, ofm.)

Odpúšťať z lásky, znášať núdzu, smútok a trápenie v pokoji... Tu sú mocné, základné sily, ktoré prinášajú pokoj. Lebo pokoj v smysle Kázania na hore a veľkého smieriteľa z Assisi sa nazýva: láska, odpúšťanie, trpezlivosť.

No tu sa v očiach sveta znovu odhaľuje celé bláznovstvo františkánskeho životného založenia: milovať, odpúšťať a ostať trpezlivým, keď človeka zaznávajú, urážajú, znásilňujú; keď mu jeho právo odnímajú a upierajú mu miesto pod slnkom ...

Milovať človeka, ktorý mi je tak nesympatický, že ho nemôžem ani vidieť; ktorý mi ide stále na nervy; ktorý má extraspôsoby pri hovore, jedení a chodení; ktorý je vybijaným egoistom; ktorý ma

už oklamal; ktorý zneuctil moje dobré meno; ktorý na mňa všade len štve a ktorý na mne a mojich ne-nechá ani len kúsok celého vláska? ...

A to všetko mám vziať na seba len tak prenič-zanič? Nemám do toho udrieť ani vtedy, keby som mohol? Nemám zaťať päste vo vrecku, keď sa ne-môžem brániť verejne? Mám si s ním sadnúť za jeden stôl a chovať sa voči nemu priateľsky, keď sa právom všetko vo mne dvíha proti nemu? ...

Nemožné! Celkom nemožné!

No kým toto „nemožné“ hrozí medzi mnou a ním ako blýskajúci meč, nemôže byť pokoja.

Teda meč sa musí schovať do pošvy a vojenská sekera zahrabať!

A práve tu sa odhaľuje celá veľkosť a váha fran-tiškánskeho životného založenia ako radikálna revo-lúcia proti každému meštiactvu, každej malosti, úzkosti a nekresťanskosti. Tu sa ukazuje, ako stojí duch svätého zakladateľa pokoja z Assisi v ostrej protive s mravmi, náhľadmi, zvykmi a obyčajami ne-františkánskeho sveta.

Nie div, že tento svet — pri všetkej svojej túžbe po pokoji — je stále bližšie k bojištu medzi ľuďmi.

Lebo pokoj znamená: milovať, odpúšťať, zabúdať, znášať, trpieť, pomáhať. Pokoj znamená: dobrovoľ-ne sa dať s Kristom pribiť na najtvrdší kríž: mlčať tam, kde by sa chcelo kričať; pohládzať tam, kde by sa chcelo biť; obväzovať tam, kde by sa chcelo ra-niť; žehnať tam, kde by sa chcelo preklínať...

Kto si nemôže — nechce — zadovážiť odvahy na toto pochabé „bláznovstvo kríža“: — ten si nemá voliť povraz najudatnejšieho Kristovho bojovníka za pokoj!

Lebo ani povraz ani rehoľný šat ani regula ani sľuby a návštevy rehoľných shromaždení a bohoslužieb ani modlenie sa predpísaných hodín nerobí ľudí františkánskymi.

Františkánskym byť a františkánsky žiť znamená čosi viac: znamená každodennú krížovú cestu pokoja. Trpezlivo kráčať po ceste kríža tam, kde je to najťažšie a najnemožnejšie: v každodennom svete vojnového nebezpečenstva medzi mužom a ženou, bratom a sestrou, susedmi na spoločnom dvore, spolurobotníkmi a spoluúradníkmi v tej istej dielni a v tom istom úrade, medzi rehoľníkmi toho istého kláštora a kresťanmi na tom istom Stole Pána.

Nič iné by nám všetkým ľuďom nebolo tak potrebné, ako byť v týchto veciach — františkánskymi: vytvoriť atmosféru pokoja!

Proletári

Len sa neľakajme tohto vykričaného slova, ktorým všetci „lepší“ ľudia tak opovrhujú a ho nenávidia. Neľakajme sa ho; veď je to len do reči našej doby preložené slovo „bratia menší“.

„Fratres minores“ 13. storočia majú byť to isté, čo sú proletári dneška: zbavení práv a moci, dekla-

sovaní a opovrhnutí; Fudia, ktorí smú do domu iba zadnými dverami a ktorých treba odbaviť hneď pri dverách lacnou a zväčša mrzutou almužnou.

Bezmenní, bezvýznamní a nemajetní. Ľudia, ktorí nemajú čo hovoriť a určovať. Ktorí majú robiť to, čo sa im rozkáže. Ktorí sú množstvom čísel alebo len jedným „oddelením“. S ktorými možno „disponovať“ podľa potreby a nálady. Ktorým v koncerte života ostávajú nanajvýš bubny a kotly; kým všetky flauty a husle sú pre iných — pre „maiores“, „lepších ľudí“...

A k týmto Bratom menším — proletárom — majú sa dobrovoľne pripočítať všetci, ktorí chcú viesť život na bláznovskom povraze hnedého žobráka. A majú to robiť s opravdivou radosťou. Veď sú opravdivými učeníkmi „najbezценnejšieho zo všetkých ľudí“ a tým podobní aj opovrhnutému Nazareťanovi. Onomu Nazareťanovi, ktorý miluje chudobných duchom ako vlastné oko; a tých, čo boli kvôli nemu uponížení, usadí na prvé stolce svojho Kráľovstva.

To, že sa má žiť v núdzi, z podpory a „pod stavovskú úroveň“, zdá sa nám byť celkom nepochopiteľným! Ba aj to, že človek sa tak „spoločensky znevažuje“, ako to kedysi urobili tisíce a tisíce v hneď žobráckom šate brata Františka. A ako to urobil on sám so svätou bezstarostnosťou a dokonalým opovrhnutím všetkými svetskými poctami, čo hraničlo až s hrdinskosťou.

Ani pred ním ani po ňom nebolo ani jedného človeka, na ktorého by bola pozemská česť, dôstojnosť a moc zapôsobila takým malým dojmom, ako na neho a ktorému by bola tak málo „imponovala“, ako jemu. Ani sa len neobzrie, keď idú povedľa koruny a hermelíny.

V prvých októbrových dňoch r. 1209 je na nohách celé Assisi. Obchody sú prázdne. Kostoly a pracoviská opustené. Všetok ľud je na ulici. Veď každú chvíľu tu môže byť — cisár. Cisár Oto IV., ktorý bol práve v Ríme na korunovácii so všetkou nádherou dvorno-svetského majestátu.

A už aj ide.

S celou svojou novocisárskou slávou. Assisi je ako bez seba. Ľudia sa nemôžu ani len vynadívať na brokátovú nádheru a lesk jagajúcich sa zbraní rytierov.

Cisársky sprievod sa nesie povedľa chudobnej chatrče v Rivortorte, kde býva František so svojimi bratmi.

František neurobí pred dom ani len krok; ani raz nepodíde k obloku, ba aj nízke vráta ponechá zatvorené. A bratom tiež zakáže vyjsť von.

Kto sa raz rozhodol niesť kríž za „Kráľom židov“, ktorý sa potácal v zakrvavenom purpurovom rúchu po verejnom zbičovaní a v trňovej korune všeobecného opovrhnutia na Kalváriu: na toho už tento lesk neurobí nijaký dojem, nech by to akokoľvek dýchalo slávou.

Pýcha... A konečne: „Na koníku ešte včera, prestrelná hrud' dnes celá; zajtra v hrobe studenom ..

Keď sprievod prešiel a nepočuť už ani fanfáry a trúby, pošle František za cisárom jedného brata: „Oto, rýchlejší, ako tvoj vzostup, bude tvoj pád! Kliatba z Ríma, francúzske víťazstvo pri Bouvines, smrť na Harzburgu ... Oto, prv, ako prebehne slnko desať ráz svoju dráhu ...”

No ľudia, ktorí sú ako opití celou tou cisárskou nádherou, všetkými zvukmi rohov a údermi bubnov: nemôžu jednoducho pochopiť, ako je možno bývať celkom pri meste a nevyjsť ani len na ulicu: „Francesco, Francesco — il pazzo, il pazzo ... Predsa je len bláznom, úbohým bláznom ...”

My však — jeho obdivovaní synovia — bežíme za každou pestrou handrou. A sme nadchnutí cengotom svetských tirád. Kladieme váhu na to, aby sme patrili „k dobrej spoločnosti”, a nič tak nenávidíme, ako keď nás považujú za proletárov. Lebo sa vie, čo si je človek podlžný jeden voči druhému a čo sa — vzhľadom na jeho postavenie — patrí.

Niet ničoho, čo by nás, okrem peňažnej straty, mohlo tak bolieť, ako keď nás v spoločnosti dostatočne „nerešpektujú”; keď sa nám nedostane prednosti; keď nás neposadia vyššie a keď nás neobslúžia prvých. Ale keď sa niekto opováži zachádzať s nami ako s hocikým, keď neocení naše zásluhy, zneuzná

náš talent, neosloví nás všetkými titulmi a hodnosťami: ten nás spozná!

No ako je nám teplo a dobre shora až nadol, keď niekto zalichotí našej samoláske a povie, — alebo napíše do novín — čo všetko sme a čo všetko môžeme a čo všetko robíme a konáme! Ani jeden páv by nevedel vystrieť pestrejší chvost nabubrelej vypínavosti! A potom sa domnievame, že niečo sme, že niečo jmamenáme a že niečo vieme; a že ľudstvo by iste zaniklo, keby nebolo nás.

Akí sme len — smiešni! A takto pokora je bez všetkej opravdivej dôstojnosti!

A pritom chceme byť kresťanmi, synmi Nazaretského, ktorý je „tichý a pokorný srdcom“; ktorého odvrhol vlastný ľud a vlastní príbuzní a ktorého nakoniec ukrižovali medzi vrahmi!

Chceme byť v družine onoho „druhého Krista“, ktorého životné heslo bolo: „Nechcem sa chváliť, iba v kríži Pána nášho Ježiša Krista. Skrze neho mi je ukrižovaný svet a ja svetú.“

Križ nášho Pána... Najradšej ho mávame v umeleckom prevedení zo zlata a striebra, slonoviny alebo ebenového dreva, aby visel na jemnej retiazke okolo bieleho krku krásnej ženy; alebo výrazne vtesaný do mramora, alebo vyrobený z kujného železa.

A pritom je tento Kristov križ niečo celkom iného. Je čosi, o čom sa raz Léon Bloy vyslovil takto:

„Milióny kresťanov prechádzajú popri kríži, a nikto nezbadal úbohého Boha. Lebo nikto nevidel

kríž. Pravý kríž, ktorý je proste ohavný, nevýslovne ohavný a plný zúrivej potupy... čierny, skrčený kríž uprostred púšte úzkosti, ktorá je taká rozsiahla ako svet; kríž, ktorý nemá vôbec svetlého lesku obrázkov, čo sa dávajú deťom; lež temným nebom stlačený kríž, ktorý už neožiarí ani blesk; slovom: kríž, vyžarujúci vôkol seba hrôzu opustenosti Syna Božieho, kríž biedy."

A tento kríž, opovrhovaný, oškľivý, ktorý je na pohoršenie celému svetu, je — krížom františkánskym, ktorým sa chce svätý honosiť.

No my — honosíme sa celkom inými vecami: ctou, vážnosťou, priznaním toho, čo sme a čo môžeme a čo všetko sme už vykonali, titulmi a vyznamenaniami ... Že človek je len natoľko cenný, nakoľko má hodnotu v očiach božích: toto františkánske životné pravidlo nás už dávno nezaujima!

Nám však ide predovšetkým o vonkajšiu česť. Zaiste niekedy milujeme aj to, aby sme si — ako zlý komik na scéne — zahráli na „menšieho brata": robiť tak, ako by skromnosť a pokora boli našimi najsilnejšími stránkami. Ba neraz ani nevytvoríme malé slovíčko „ja". Lež ho pokrytecky opíšeme lživou frázou „moja maličkosť". Aký lživý je tento spôsob reči, ukáže sa vtedy, keď sa azda niekto opováži s nami zaobchádzať ako s „maličkosťou" a menším bratom, — čo znamená to isté ako „proletár" ...

Mal by sa ten čoho dočkať!

Dočkať od nás, ktorí nosíme zjavne alebo tajne

povraz „Menších bratov sv. Františka“. A ešte sa nazývame deťmi onoho Otca, ktorý sa chce chváliť iba v jednom: v najopovrhovanejšom zo všetkých znamení, aké len dosiaľ jestvovaly a budú jestvovať: v Kristovom kríži.

Komedianti

František ťažko ochorel. Brat telo to už nevydržal: chodiť, kázať, bdieť, mrznúť alebo sa potiť a na to ešte mnohé pôsty alebo riedka žobrátka polievka s kúskom chleba. Chce už konečne trochu pokoja a ošetrovania. I assiský biskup rozkáže svätcovi, aby sa šetril. A pošle mu lieky a posilňujúcu potravu.

František poslúchne. Ale sotva čo ako-tak okreje, ponáhľa sa na trhovisko, aby sa verejne vyznal zo svojej zmäkčilosti a svojho bujného života: „Lebo sa nesluší, aby ma ľudia považovali za umŕtveného, kým sa ja v skrytosti ošetrujem.“

Myslíme isteže, že je to preháňanie. Vraj človek nemusí byť naozaj taký úzkostlivý. A konečne vraj nikomu nič do toho, čo sa robí medzi vlastnými štyrmi stenami. A vraj hlavnou vecou je, aby sa pred ľuďmi človek choval korektne. Myšlienky sú vraj bez cla. Netreba mať vraj vždy srdce na jazyku a netreba hneď všetko zavesiť každému na nos ...

Všetko toto zdá sa byť také rozumné a správne, ba pozdáva sa, že nie je to nič iné, ako — zdravý

Fudský rozum. Kým inému to druhé — úprimné vyznanie na trhovisku — je práve nerozumné, prinajmenej však prepiate.

My, všesvetoví kresťania, máme tak málo porozumenia pre úzkostlivú svedomitosť a pravdomlivosť človeka, ktorý chce byť vždy a vo všetkom úplne — čestný. Ktorý vo svojich najtajnejších myšlienkach nechce byť iný, ako vo svojich rečiach a konaní. Ktorý nechce, aby sa zdal inakším, ako v skutočnosti je. A ktorý nikdy, v nijakých okolnostiach, nechce klamať.

Toto sa nám zdá byť prehnané a prepiate.

Lebo lož, pretváarka a predstieranie nepravých skutočností stalo sa nám druhou prirodzenosťou. Bez nich sa už nemôžeme ani zaobiť. A myslíme, že sa už bez nich ani nezaobídeme.

Vždy klameme seba samých a iných. A najradšej by sme oklamali — keby to bolo možné — aj samého Pána Boha.

Je to príliš smutné: ako sa nám všetkým stratil cit pre zlomyseľnosť a nedôstojnosť, ktorá je vyloženou lžou!

Pravda, pravdomlivosť — isteže sme za ne. Ale trochu si zaluhať, zaklamať, prekrútiť, zamlčať, zapredstierať si, zachlapiť sa, — to nemôže byť také zlé a nebezpečné. Najmä vtedy nie, keď tým človek sleduje dobrý cieľ a keď z toho osobne nemá nič!

A tak sa postupne vypracúvame na kresťanských a katolíckych špecialistov v každom druhu nepravdo-

mluvnosti: na obratných povrazolezcov, cez diplomatický spôsob reči až k dobrovoľnému znetvoreniu a hrubej lži.

Začína to už s nečistotou v myšlienkach! Ako by sme boli len rýchlo hotoví s falošnou márnivosťou nášho klamlivého predstierania svätosti, keby sa vyjavila bilancia nášho tajného myslenia a tajných žiadostí čo len — z jedného dňa...

Keby sa nám, korektným kresťanom, nám zbožne sa modliacim a veľkým svetlám v kostole, mohlo aspoň raz — nazrieť dovnútra...

Každý deň to prežívame! A prežijeme to ešte celkom inak!

Tak teda lož je hriechom tmy? Keby bola len tam! Lež, bohužiaľ, despotický a totálne panuje i tu, kde sú „deti svetla“. Niemenej absolútne a osamotene vládne veru aj tu. Ba i tu sa myslí, že sa bez nej nemožno zaobiť. Lenže jej účinky a následky tu pôsobia ešte ničivejšie.

Veď lož je, každým razom, nové — ukrižovanie Krista! Na Veľký piatok ho ukrižovali preto: že vydal svedectvo o pravde. Preto, že vždy hovoril o sebe, že On sám je Pravda, a preto Bohom!

Lži sa však v najvnútornejšej podstate nič tak neznesiteľne neprotiví ako pravda. Preto nedala pokoja ani vtedy a spolčila sa so židovským chrámom a ľudom a štvála a podpichovala tak dlho, kým táto vtelená božská Pravda — ako sa lož domnievala — nebola usmrtená.

Neluhá sa len v myšlienkach a slovách: často a ešte viac, ba vedomejšie a vypočítavejšie, luže sa falošným správaním sa.

Nie je málo medzi nami tých, — a kto by sa mohol z toho úplne ospravedlniť? — ktorých celé bytie a konanie, smiech a plač, ruky sopäté k modlitbe, modlitby, chodenie a sedenie, tvár a jej výraz — sú nepravdou, pózou ...

Slúžka sa v nedefu oblieka tak, ako „milostivá pani". Sluha sa vopchá do smokingu svojho pána. Prefikovaný obchodný špekulant a vydierač prechádza sa ako poctivec, ktorý nemôže zakaliť nijakú vodičku. Odkvitajúce dievča je voňavo nafarbené ako „Poižička na lúke". Treba spolupracovať v Caritase, pretože sa to tak patrí, pretože nie je dobre povedať „nie": a človek má pritom srdce chladné ako kameň a tvrdé ako železo. Otiera sa o „vysokodôstojných" a „pána kaplána", a potajomky ich posielajú dočerta. Držia sa prednášky o „kresťanskom rodinnom živote": a doma sú hnevy pri každej maličkosti. K Stolu Pána ide sa so sklonenou hlavou a zbožne složenými rukami ako anjel: ale v dome, predsieni, na ulici a pri kávovom stolíku vo „Venčeku" človek má hubu ako drak a drápy ako obluda ...

Je isté: nikomu z nás sa úplne nepodarí, aby dokonale zrušil tragickú priepasť medzi „aký je" a „akým sa zdá byť". Vždy sa budeme musieť modliť *o Strindbergom:

*ó Večný, nepopustím Tvoju ruku,
tú tvrdú ruku, kým ma nepožehnáš!
O žehnaj ma, ó žehnaj ľudstvo svoje,
čo trpí, trpí pod údermi žitia!
ó mňa požehnaj, mňa, čo trpím/najviac,
čo trpím najviac neskonalmým bôľom,
že nevládzem byť tým, čím chcem.*

(Prel. Metod Lucký, ofm.)

Všetci máme masky. A komediantstvo máme v krvi. Teda aj tu — napriek všetkým mravným námahám — ešte vždy ostane zvyšok, ktorý je — divadlom, ktorý je lživý! Ale to nech nás nezarmucuje. Veď i tento kúsok ľudskej úbohosti berie Kristus na svoj kríž. A tak ho uvádza do poriadku.

No našou najväčšou starosťou musí byť: aby sme vždy a všade hovorili plnú pravdu. Aby naše myšlienky neboly v protive s našimi slovami a naše konanie — miesto chovania — nebolo iba pózou.

Kto chce s nami spolupracovať, ten vie už vopred, na čom je. Nikoho neklameme. Ani slovami, ani mierou, ani váhou. U nás niet Potemkinových dedín; dávame vždy len čisté víno; u nás možno smelo kúpiť mačku vo vreci...

U nás... Kiežby to tak bolo! Kiežby vyšlo od nás len troška z čarovnej krásy a oslobodzujúcej istoty, ktorú má pravdivý človek zvnútra i zvonku. Krása a istota, ktoré aj Františka obklopovaly ako

teplý plášť, pod ktorý sa radostne utieka každý, kto bol oklamáný lžou sveta a falošnosťou ľudí.

O humanistickom učencovi Gianozzovi Manetti (1336—1459) — ktorého rysy Donatello vtesal do svojej sochy proroka Daniela — hovorí jeho životopisec: že v štyridsaťročnom styku s ním nepočul od neho nič nepravdivého.

Zdá sa to byť takmer neuveriteľné. Neuveriteľné, keď s tým porovnáme svoje vlastné reči a konanie. Človek by si mal dobre hlboko vtlačiť rysy tohto „proroka Daniela“, aby vedel vždy, ako vyzerá pravdomluvný človek a podľa toho by mal posudzovať aj svoj vlastný vzhľad.

Keď je však rozpad pravdy jedným z najstrašnejších symptomov pre vnútornú krehkosť našej doby, vtedy vieme, čo sme povinní — z františkánskej lásky — vykonať na jej ozdravenie a záchranu: máme priniesť obeť — pravdomluvnosti.

A to aj tým, že kdekoľvek to bude treba — budeme svedkami pravdy. Svedkami, ktorých vedie láska a ktorých nemožno podplatiť. A ktorí sa preto nebudú ani pýtať: či je to aj prakticky, cieľavedome a diplomaticky múdre. Ci by z toho svedectva pravdy nemohly vzniknúť všelijaké osobné neprijemnosti, ba dokonca ujma pre ľud a Cirkev.

Kde treba voliť medzi lžou a pravdou: tam sa mu-

si vyjaviť a dosvedčiť pravda! Všetko jedno, čo z toho bude. I keď výsledkom toho bude — martýrstvo. Pravda nebola ešte nikdy príjemnou spoločnicou a najmä dnes je veľmi — nebezpečnou družkou...

Veď odvtedy, čo bola v Kristovi ukrižovaná, nemôže kráčať vo svete po inej ceste, ako po ceste križovej.

Kto chce teda ísť s ňou, — kto chce byť pravdivým — musí byť pripravený na to, že to nie je nič iné, ako dlhá križová cesta.

Zlato a mydlové bubliny...

Assisi zažilo nový škandál. Už sa vôbec nevie vymotať zo škandálov odvtedy, čo pomätený syn bohatého Bernardona stvára v meste neplechty. Celá lepšia spoločnosť sa neustále poburuje. Veď tento komický podivín prevracia celý poriadok.

Už po niekoľko dní ho vidno — v najošúchanejšom šate — chodiť žobrať ...

Jeho otec si trhá vlasy. A od studu a hanby sa neopováži urobiť pred dvere ani krok. Príbuzní zúria. A zo všetkých síl sa snažia, aby pomocou polície zabránili pomätenému chlapikovi v tomto remesle.

Nepomáha nič. František žobre ďalej.

Ba prichádza ešte horšie: teraz sa často povaľuje dlhé hodiny s nezamestnanými, ľuďmi bez podpory a bývalými trestancami. Jedáva s nimi na schodoch

katedrály polohnilé vyžobrané figy a prespevuje im veselé piesne.

To, že nie je celkom taký neškodný a nevinný, ako to rád robieva a ako to ešte veľa ľudí verí, ukázalo sa včera popoludní. V jednej spoločnosti proletárov mal totiž bezočivú politicko agitačnú reč, a to dokonca na verejnom mieste. Nevie sa, pravda, presne, čo vlastne povedal. Ale iste boli v nej takéto vety: oni — proletári — sú vraj oporou spoločnosti. Každý z nich je vraj slobodne zrodeným kniežaťom; vznešený a potrebný prinajmenej tak, ako kapitalisti a veľkovyrábateľia...

Nato vraj tiahol mestom demonštračný sprievod. Pred radnicou mal vraj druhú reč. A tam povedal doslovne toto: „Bratia kapitalisti! My, chudáci, ktorí nemáme ničoho, nezávidíme vám vaše haraburdie. Za jeden alebo päťdesiat rokov budeme ležať spolu v tej istej zemi. A potom najbohatší bude ten, kto sa stal pre Boha najchudobnejším. My, proletári, vás nepreklináme. Nie je pravda, že vás nenávidíme. Veď nepredčíte nás ničím, iba tým, že vaša cesta k Bohu a do neba je oveľa ťažšia a nebezpečnejšia ako naša. Preto chceme byť ustavične vašim strážnym — svedomím: aby sa vám pre peniaze nezatvrdilo srdce a aby ste sa na nás, tulákokoch božích, neprehrešovali. Už u starých Rimanov, ktorí boli predsa len pohanmi, spravodlivosť mala väčšiu cenu ako ctnosť bohatého muža. No my chceme nielen spravodlivosť, lež i — lásku. Ale kde peniaze kazia

i spravodlivosť i lásku, tam naše bojové heslo bude znieť: Preč s mamonou! Dolu s peniazmi." — Bratia kapitalisti! My, proletári, vám žehnáme s bratským pozdravením: Pokoj a dobro! ..."

Po celom meste sa hovorí: väčšina zo shromaždenia sa nad touto rečou strašne rozzúrila. Františka vraj nazvali zradcom proletariátu, podplateným podpichávačom, nadháňačom a sluhom kňazov. A vraj ho zahádzali hnílymi figami a melónmi.

Prirodzene, je to iba legenda. Ale keby bol mal František vtedy „politicko-agitačnú reč“: iste by bol podobne hovoril. Pretože ani voči jednému človekovi — ani voči boháčom — necítil vôbec hnevu. A pretože nový poriadok — Kráľovstvo božie — nechcel vystať ani na „kapitáli“ ani „na hodnote pracovnej sily“, lež na evanjeliovom nasledovaní Majstra, ktorý „nemal, kde by si mohol složiť hlavu“ ...

Takýto by bol teda františkánsky životný ideál chudoby: umelé vytvorenie novej ľudskej triedy, ktorá by sa — bez vlastnej strechy nad hlavou a vlastnej košele na tele — túlala po zemi ako žobraví cigáni boží? Chudoba, nič nemať, ako posledná dokonalosť a posledný smysel života?

Posledná dokonalosť a posledný smysel života je — Boh! Nikto tak hlboko do toho nenazrel a nikto tak príkladne nežil, ako brat František. Ale nikto tiež tak jasne nespoznal, ako on: že zo všetkých duchovných a materiálnych prekážok, ktoré zahatávajú duši — a ľudstvu ako celku — túto cestu k do-

konalosti a tým aj cestu k Bohu, je najvyšší a najťažšie premožiteľný „prekliaty hlad po zlato“.

Zlato v každom razení a v každom ponímaní. Zlato ako lesklý prút iskriaceho kovu; zlato ako pozlátka márnivej slávy a pomínuteľnej cti; zlato, ako kŕmne teľa smyselných chŕtok a hodov; zlato ako vábivý most k prikrym brehom moci a vlády nad ľudskými srdcami a rukami! Zlato! Zlato! Na všetky tieto veci a na vyplnenie všetkých pozemských žiadostivých snov a túžob je potrebné — zlato...

Preto ten nevykoreniteľný shon po ňom, ten obrovský hlad po majetku a bohatstve!

No preto aj posledná požiadavka evanjelia pre všetkých, čo chcú dosiahnuť Kráľovstvo božie: oslobodiť si srdce, oslobodiť si ho od démona zlata! Opäť zlata v každom razení a ponímaní.

František, ktorý mal zjavne iba jednorázovo udelený dar prísť na najhlbší smysel slova božieho, podchytil túto požiadavku s odvážnou istotou svätej ľahkomyseľnosti. A vo svojom živote ju aj bezvýhradne splnil: oslobodil sa — od všetkého zlata... Jeho dokonalá chudoba, jeho bezmajetnosť nie je preto nič iné, ako veľkolepé, geniálne zrieknutie sa všetkých opravdivých alebo zdanlivých dobier života so všetkými svojimi dôsledkami.

No toto zrieknutie sa nie je nič negatívneho a ničivého: je to najvyššie splnenie poslednej túžby ľudského srdca a najmohutnejšie oživenie všetkých síl a schopností tela i duše. Veď kde sa človek zbaví

všetkej zemskej príťaže, tam vstúpi do neho nebo: vtedy sa naplní — Bohom!

A takisto ani chudoba chudobného blázna nemá tieň unavenej resignácie alebo pochmúrnej ťažkomysefnosti! Preto musel tento najchudobnejší z chudobných — najchudobnejší duchom — okúsiť už v tomto živote v prekypujúcej miere velebnosť Kázania na hore! Ako by mohol byť teda niečím iným: ako najveselším, najšťastnejším a najspokojnejším človekom! Vykúpený a oslobodený! Bohatý, obdarený, požehnaný! Brat Vždyveselý je možný len ako brat Ničnemajúci...

Takto chápaná chudoba je potom ozaj základným rysom a základným tajomstvom assiského svätca. Je jeho najbláznivejším bláznovstvom a tým najobdivuhodnejšou múdrosťou! Tu je zem v koncoch. A začínajú hrôzy večnosti!

Tomu, kto chce spolunieť kríž Kristov, neostáva nič iné: musí sa stať chudobným. Ako Pán, ktorý nemal zlata — v nijakom razení a ponímaní. Chudobný v duchu veľkého žobráka z Umbrie.

Mnohí z nás už sú chudobní. Alebo si myslia, že sú nimi. No ich chudoba nie je nič iné, ako medzera, ktorú tak bolestne a trpkó pociťujú, medzi tým, čo majú a tým, čo by chceli mať. Ale chudoba — fran-tiškánska chudoba — to nie je. Pretože ju nevedia objať radostne ako „najmilšiu nevestu“. Lež nesú

ju ako prekliatu ľarchu, namáhavo a nedobrovoľne cez šedivé dni.

Preto z nej nevychádza ani sila — životodarná sila. Práve naopak, kliatba, každým dňom nová kliatba. Ale aby mohol byť niekto chudobným v duchu Kristovom a jeho najchudobnejších učeníkov, musí byť zasvätený — do mystéria chudoby. Tajomstvo, ktoré leží v smere — na Golgotu. A ktoré sa žiarivo rozsviata v zlatom lesku veľkonočného rána!

Teda všetci sa musíme stať chudobnými — žobráckymi chudobnými — ako František a jeho bratia v Rivotorte?

Nerozumná otázka, ktorá, ako sa zdá, nevie nič o tom, že tento svätec — ako všetci svätci boží — je len jednorázový a neopakovateľný. Jeden, ktorého nemožno len tak okopírovať a napodobniť. Pretože Boh nechce, aby sme boli iba kópiami jeho veľkých originálov. On nechce mať vôbec kópie.

Každého z nás stvoril ako originálne umelecké dielo. A chce, aby každý z nás spoznal a dosiahol jeho originálny ideál dokonalosti.

Preto treba, aby sa každý z nás stal — novým a originálnym svätcom. Stať sa svätcom osobným nasledovaním pôvodného obrazu všetkej svätosti a všetkej originality: Krista.

Cestou k nemu, pohnútkou a pomocou majú byť však veľkí hrdinovia boží, ktorí „beh už dokonali a boj víťazne dobojovali“. A medzi týmito je i „druhý Kristus“ z Assisi, Bohom vyslaný prorok a vodca

práve pre nás a mimoriadnu situáciu našej doby.

Predovšetkým v jeho chudobe. No nemáme ju otrocký napodobňovať a doslova odpozorovať. Lež v osobnom životnom položení ju — pojať a duchapľne napodobniť.

Smysel františkánskej chudoby je dobrovoľné radikálne oslobodenie sa od všetkého lipnutia na pomínuteľných majetkoch tohto sveta. Je to opustenie sveta a jeho nádhery a slávy, aby sa zabezpečilo iba jedno — pre časnosť a večnosť: — Boh, jedine Boh! Smysel františkánskej chudoby je vytvorenie a udržanie toho svätého poriadku hodnôt, v ktorom prvé miesto má — Boh, a všetko ostatné iba druhé alebo tisíce alebo nijaké.

Zle by sa teda chápala františkánska chudoba, keby otec so siedmimi deťmi chcel stolicu, stôl a posteľ vyhodiť na ulicu alebo rozdať chudobným, aby išiel potom žobrať ako František z Assisi. Veď stolica, stôl a posteľ nie je nič iné, ako potrebné nástroje a prostriedky na to, aby sa mohla uskutočniť vôľa božia — fyzické udržovanie a ďalšie trvanie rodiny. Tieto veci sú teda tak potrebné, ako pre stolára drevo, pre kováča železo a pre profesora knihy.

No všetko mať tak: že sa človek môže od toho, keby to Boh chcel, odlúčiť v každej hodine; odlúčiť, odhodiť od seba — bez toho, žeby sa potom čo len raz ohliadol; bez toho, žeby stratil pokoj a žeby malomyseľne zúfal nad Bohom a celým svetom: toto je františkánske.

Pritom je celkom vedľajšie, od čoho sa treba odľúčiť a čo odhodiť od seba: stolicu a posteľ, železo alebo knihy, úspech a chválu, česť, zdravie, priateľstvo a lásku a všetko, čo je nejakým spôsobom „zo zlata“...

Pritom treba mať už vopred — odstup od všetkých týchto vecí a pokladov: odtrhnúť sa vnútorne od nich už vtedy, keď ich človek ešte má, a nečakať s tým dotedy, keď už beztak bude všetko stratené, keď nastane vo vážnosti, priateľstve a láske prvé nedorozumenie a keď už hrobár štúra do zeme svojím rýľom.

Mnohí z nás hovoria, — a tomu aj veria — že ich srdce nelipne na veciach a hodnotách sveta. Ale ešte nikdy nemuseli urobiť skúšku na príklade. To sa všetko ľahko povie a ľahko možno blúzniť o zriekani a chudobe, keď má človek všetkého v hojnosti alebo aspoň v dostatočnej miere.

Ale keď to potom jedného dňa skutočne — uviazne; keď príde úder za úderom: keď banka zbankrotuje, keď už neprospeje ani reklama, keď uškodia na dobrom mene, keď sa naraz staré priateľstvo rozpadne a „večná láska“ zmizne, keď sa všetci dobrí duchovia, ktorí až dosiaľ robili život takým teplým a krásnym, rozprchnu ako divý krdeľ vyplašených vrán a z predošlého neostane nič, iba temná prázdnota a bezhraničná samota: potom, potom ... zaspievať Te Deum ako sv. Alžbeta po svojom vyhnaní z Wartburgu ...

Pravdaže, toto je františkánske! Ale tu už dávno — ty i ja — nevládzeme kráčať. Ten ston a nárek! Alebo tá beznádejnosť, bezbožná rezignácia!

A pritom by sa malo ukázať už teraz, čo sme my dvaja za mužov: či sa nachádzame na bláznovskom povraze brata Ničnemajúceho na ceste z Jeruzalema na Kalváriu!

Byť chudobným je ťažké, pre väčšinu neznesiteľne ťažké. Byť chudobným po františkánsky je oveľa ťažšie: lebo tu sa človek nevzdáva len toho alebo onoho, alebo už nemá to alebo ono, lež tu sa vzdáva — všetkého, už nemá ničoho. Aj vtedy, keď má ešte zdanlivo v ruke hotový peniaz. Hotový peniaz v zlate každého razenia a každého ponímania. Mať ho však v ruke ako dieťa slamku, ktorou vyfukáva mydlové bubliny: lesknúce mydlové bubliny, ktoré vyletujú a hneď pukajú. No dieťa sa nad tým smeje. A vyfukuje ich ďalej. A opäť sa smeje!

Smiať sa, môcť sa smiať nad praskajúcimi mydlovými bublinami pozemských dobier, pokladov, bohatstiev, ctí, úradov, radostí a bolestí; smiať sa, zo srdca sa smiať nad všetkým tým, čo nie je božie, a preto — márne: to je ohnivý stred svätého, najmúdrejšieho bláznovstva a tým i žiarivý stred najopravdivejšieho františkanizmu!

Zlato a mydlové bubliny: dve mená pre tú istú pestrú vec! A za týmto má človek ísť? Má byť šťastný, keď to má, a zúfalý, keď to nemá? Bolo by to ozaj len na smiech ...

Životné umenie

Sme my obaja — ty i ja — ochotní a schopní chudoby v apoštolskom smysle božieho žobráka z Assisi? Na to sa musíme spýtať našich požiadaviek. Ci máme alebo nemáme požiadavky: na tom sa všetko zvrtnie!

Jób je chudobný, pretože ničoho nemá. František je chudobný, pretože nič nepotrebuje. V tom je rozdiel.

Nič — takmer nič — nepotrebovať: to je františkánska chudoba.

A to je súčasne aj najzrelším a najvyšším životným umením. Pretože sa tu prekonáva najväčšia životná úzkosť pred životom a neistota v budúcnosti spočíva v mučivej starosti o neukojiteľné — požiadavky. Kde už týchto niet, tam je pokoj, mier a radosť srdca.

Veď preto je dnešný človek taký nespokojný a bezútešný, ako ešte nijaké pokolenie pred nami: lebo ešte nikdy nemal človek toľko požiadaviek, ako dnes.

Vzbudzovať potreby, stupňovať ich až do najprehnanejšej rafinovanosti: to je smysel a cieľ onej nemsyselnej shonby cez všetkých dvadsaťštyri hodín dňa a noci; čo sa v hospodárskom živote nazýva — konkurenčným bojom a v civilizácii „pokrokom a vymoženosťami“.

Pre neustále vynachádzané a živené nové potreby

a ich uspokojenie obetuje dnešný človek i pokojný spánok a pokoj svedomia. Nemáme už nervov, pretože máme iba potreby. A nemáme už ani času, pretože ani jeden deň nie je dosť dlhý na to, aby ich utišil. Nijaké nebezpečenstvo nás dnes tak smrteľne neohrozuje, ako vydieračné nebezpečenstvo nekonečne zmnožených a nikdy neukojiteľných potrieb. Na tejto skrutke bez konca zahynie neistý človek našej doby i fyzicky i duchovne i duševne.

Veď už teraz stratil všetku slobodu, všetok poriadok a všetku istotu. Už teraz je otrokom vecí, ktoré ho diabolsky ovládajú, miesto toho, aby bol on ich pánom. A tak v skutočnosti už vôbec nežije. Lež je iba — oživovaný. Oživujú ho požiadavky a potreby, ktoré ho diktátorsky ovládajú.

Vie to. A cíti to. A predsa nemá sily na oslobodzujúci boj. To mu unavuje a znechucuje celý život. Vyciciava mu — ako upír v ľudovej povere — zo žíl všetku krv: takže je len živou mŕtvolou.

Jeho poslednou zbraňou je ľahostajnosť... Nič mu už neimponuje. Ba nemá už ani vôle, aby previedol sám na sebe násilie. Živori...

Tu dohral Kristus svoju úlohu práve tak, ako František. A len diabol sype svoje dukáty.

Tu začína najúbohejšia a najopovrhovanejšia chudoba. Chudoba, ktorá nie je nedostatkom najpotrebnejších vecí, lež nadbytkom nadbytočných vecí.

Na túto nesvätú a nefrantiškánsku chudobu trpíme všetci. My, kresťania. I my, vyvolení, o ktorých

sa zdá, že nasledujeme chudobného križiaka z Umbrie.

Aj naše myslenie a snahy točia sa omnoho ďalej, ako by sa naše farizejstvo opovážilo priznať si to; točia sa okolo toho, čo všetko potrebujeme a čo je nutné.

Bezpodmienečne potrebujeme: dobre platené miesto so slušnou penziou, čistý a príjemný byt s verandou a mäkkým ležadlom k poludňajšiemu spánku, s kobercami a rádiom, jedálnym príborom o osemdesiatpäť kusoch, telefonom a lampou na čítanie pri posteli, ráno na raňajky čerstvé žemle a najnovšie noviny; potrebujeme jemnú bielizeň a klobúk podľa najnovšej módy, v piatok, keď nie je mäso, čerstvé ryby, keď ideme na prechádzku, pekné počasie a keď cestujeme, lístok pre spací vozeň; v práci potrebujeme úspech, uznanie za svoje výkony, vďaku za našu almužnu, príjemných predstavených a pohodlných poddaných; pre všetky prípady a náhle finančné obraty potrebujeme úspory; okrem toho zdravie, manželstvo bez obetí a bezstarostnú starobu; potrebujeme, potrebujeme...

No keď nám niečo z toho chýba, vtedy sme celí nesvoji a tečú nám slzy. Ináč sme však úplne františkánski: žijeme celkom nenáročne a skromne a nikdy si nedoprajeme niečo mimoriadneho. Nemáme ani vlastné auto, lež jazdievame električkou na mesačný lístok, čo je, zvlášť v zime alebo keď je preplnená, veľmi nepríjemné.

A vôbec nelipneme ani na svojich veciach. No

keď stratíme vreckový nožík alebo Anna — hlúpa hus — rozbije krásnu kryštálovú misu — ako len zúrime. (Jej predchodkyňu sme práve pre to vyhodili z domu hneď po troch týždňoch.)

Ani na peniazoch nám nezáleží; nedopytujeme sa veľmi po nich. Ale zato zeleninárke sťahujeme pravidelne ešte dve koruny; plat snižujeme, kde len môžeme; prácu cez čas a nedeľu žiadame pod tarifu a ľutujeme iba to, že sa nám štát do vecí súkromného hospodárstva mieša vždy viac a viac.

Preto sa snažíme — kým je to možné bez nebezpečenstva a života — vyhnúť škode nepravdivými daňovými priznaniami.

Mohli by sme sa — ak je to vôľa božia — zrieknuť všetkého. No keď náš najstarší upadol do nešťastia, hneď sme vyčítali nebu čo najtrpkšie. A najradšej by sme vrhli všetko cez palubu. Ale znovu nám chýbala na to odvaha.

Tak zbožne vzdycháme, robíme sa veľkolepo skromnými a nenáročnými, do vrecka si zastrkávame ruženec s krížikom, na tele nosíme tajne povraz veľkého Chudáčika: — a až po krk sme napchaní žiadostami, očakávaniami a nárokmi, požiadavkami a sklamaniami.

A táto hromada malomeštiackej pohodlnosti a ťažkopádnosti a celé toto smetisko vecičiek, citčiek a chůtok zašliapava v nás každý oheň, udúša v nás turíčne plamene Ducha svätého v zapáchajúci dym a serafinsky zápal františkánskeho životného

a chudobného uspôsobenia deformuje na blikotajúce svetielko.

Takto sa pretvára v našich rukách jedinečná krása a veľkosť františkánskej chudoby — klenotu to každého kresťanského životného umenia — v celkom sprostý podvod a tým v úbohé živorenie.

Turgenev kedysi povedal: „Kým má človek požiadavky, nemôže byť slušným človekom“. Zneje to veľmi tvrdo. No hodno sa nad tým zamyslieť.

Mohol by ešte povedať: kým má človek požiadavky, nemôže byť dobrým kresťanom a učeníkom assisického Chudáčika. Lebo požiadavky priputávajú človeka k zemi vždy pevnejšie a obstrihávajú krídla jeho túžby po nebi.

Je to už raz tak: bez askézy — oslobodenia sa od všetkých malých i veľkých vecí, ktoré sú „bezpodmienečne nutné“ — človek nie je schopný prijať tajomstvá, divy, skúšky a útechy božie.

Všetci svätci boli zároveň aj — askétmi. A nimi aj vždy budú. I vtedy, keby žili a museli žiť uprostred pozemskej nádhery a prebytku. Tak nosili žinenú košeľu — ako Alžbeta Durínska — pod kniežacím zamatom; alebo železné cilícium, ako Karol Boromejský, pod kardinálskym purpurom; alebo ako Tomáš Morus pod škrobeným kabátom štátnika.

Všetci sa oslobodili, odriekli všetkého klamného kúzla, čo sa ináč nazýva majetkom, pôžitkom a mocou. Všetko to nesú iba tak, ako dvorný blázon svoju pestrú zvončekovú kazajku, alebo ako tvrdý kríž.

Odrieť, oslobodiť sa od toho, čo človek dosiaľ mal, čo dosiaľ potreboval; alebo mať a potrebovať to iba tak, že sa to presype cez otvorenú ruku ako suchý piesok — z ktorého sa nezachytí ani len zrnko —: to je vysoké životné umenie františkánske.

Neuveriteľné: ako človek vnútorne zbohatne, aký sa stane voľný a ľahký; o koľko hlbšie prežíva život; o čo bystrejšie je jeho srdce a oko pre veľké tajomstvá bytia a jeho rozlúštenia; o čo bližšie je k Bohu a tým aj k ľuďom: keď už nemá nijakú, takmer nijakú z úbohých požiadaviek, ktoré iných prenasledujú, trýznia alebo vháňajú do slepej uličky!

Toto je vraj primitívne a nekultúrne?

Ak má byť kultúrou a pokrokom sýtosť, roztopaš a stúpajúca záplava vždy nových požiadaviek: vtedy samozrejme! Ale tieto veci nie sú ani kultúrou ani pokrokom. Nie sú ničím iným, ako hrozivou známkou dekadentnej precivilizovanosti, v ktorej prospievajú vypasené bruchá a lesklé plešiny. Ale nikdy nie kultúra.

Z týchto ešte nikdy nevyrástli hrdinovia, svätci, bojovníci a martýri. Lež bezvýrazná, bezmyšlienková a bezcharakterná masa všetkých, ktorí vidia cieľ a smysel života v prestretom stole, teplej posteli a dobrom zárobku. Masa všetkých, ktorí preplňujú ústavy pre nervove chorých, isté oddelenia veľkých nemocníc a šedivé dvory väznic.

No ľudia žiariví, obetaví, nesúci kríž Kristov, ktorí hýbu svetom a smierujú nebo: to boli vždy

veľkí odriekači a veselí sebazapierači. Preto vedeli byť takí chudobní v pozemských požiadavkách, lebo boli takí bohatí v nebeských daroch.

Keďže František bol jedným z najbohatších, chcel sa stať najchudobnejším. A tí, čo patria k nemu, snažia sa, aby sa mu v tomto podobali.

Päť minút

Stať sa františkánskym! Dobré. Lahko sa to povie. Človek len nevie, ako a kde začať. Veď treba tak veľa robiť. Pritom jedno je už celkom jasné: musí sa — prevrátiť celý život, musí sa začať celkom od začiatku. A podarí sa to aj? Lebo človek má aj iné veci na starosti. Stojí predsa uprostred sveta. Musí sa tam upevniť. Vystavať si svoju budúcnosť. Staráť sa o rodinu. A potom povolanie, ktoré ho nikdy nevypúšťa z drápov.

Človek by chcel. Ale ako to zvládnuť?

Zvládnuť: samozrejme, my dvaja to nikdy nezvládneme. Na to je zem príliš malá a nebo prívysoké! More nemožno vyčerpať mušľou; za niekoľko krátkych rokov, aby sme sa stali dokonalými.

Nie je to ani potrebné. Pochabá domýšľavosť: ako by sme to — ty i ja — len my sami mali zvládnuť. My dvaja s našou troškou rozumu a touto hŕstkou dobrej vôle; so všetkými krásnymi predsa-vzatiami a ako málo len z toho bude! Keby to záviselo len od nás dvoch...

Lež priam toto je celkom františkánske: nič neočakávať od seba samého, odvážne sa vrhnúť do božích priepastí a všetko — všetku nádej — postaviť len na Boha. Veď predsa veríme, vieme, že sme vykúpení! Byť vykúpený znamená: nebyť už opustený. Nemusieť ísť už sám po strašidelnej ceste života. Nebyť už sám vystavený všetkým povrchnostiam, prepadnutiam, vlčím roklinám a nepohodám, lež ísť životom — pod vedením Krista. Tak, ako keď malý brat kráča s veľkým bratom.

Byť vykúpený znamená: nemusieť už nič robiť sám, lež byť podporovaný. Vo všetkom. Pri najmenších a najsmiešnejších veciach a prácach práve tak, ako pri najťažších a najdôležitejších. A týmto pomocníkom opäť nie je nikto iný ako — Kristus.

Čo nám ešte treba? Čo sa nám obom ešte môže stať? Nám obom netreba už nič iné robiť iba: pridržať sa Krista a nechať ho, aby nám pomáhal.

Veď on je hotový vynahradiť dvoj- i trojnásobne to, čo nám stále chýba na vôli, sile a veľkomyselnosti v oddanosti k Bohu a službe k ľuďom; čo nám chýba na ochote k utrpeniu, chudobe, prostote a stálosti na františkánskej bláznivej ceste kríža.

Kristovi musíme dať len možnosť, aby nám pomáhal: tým, že sa mu jednoducho dáme k dispozícii každý deň znovu a vo všetkom, čo vytvára náš život. Či sú to malichernosti alebo dôležité udalosti, o ktorých sa zdá, že od nich závisí všetko.

Ponechajme Bohu len voľnú ruku nad sebou;

neuveriteľné, čo je schopný z nás urobiť! Ani sami sa nespoznáme! Tak, ako nemohli spoznať učeníkov jeruzalemskí židia, keď ich, malých, o dobré miesta ustarostených rybárov, Duch Boží pretvoril na apoštolov a Kristových svedkov.

Dať sa Bohu k dispozícii, ponechať mu voľnú ruku nad sebou... To je možné len vtedy, keď žijeme v stálej vnútornej, duchovnej usporiadanosti. Usporiadanosť, ktorú možno nazvať aj — koncentráciou, usobraním, jemnocitom, tichosťou. Sú to slová a pojmy, ktoré sú pre nás súčasníkov takmer už len mystickým zafarbením a ktoré pre nás znamenajú niečo životu už tak cudzie a vzdialené, že nám prichodia, ako čosi životu nepriateľské.

Veď čo si aj ľudia našej doby majú počať, ľudia, padlí s výšav rovnováhy vnútorných a vonkajších poriadkov, s usobraním, rozjímavosťou a pokojným tichom? Nie sme predsa Yogiovia a anachoréti. U nás vládne tempo, shon a — ináč to ani nejde — hurhaj!

Ako sa kedysi pozeralo na hviezdy, tak dnes upierame zrak na stopky miesto toho, aby sme si ruky položili do lona, vynachádzame a vyplňujeme vždy nové „štvorročnice“; a ako sa kedysi pomaly čítavaly lyrické básne, tak sa teraz s vehementnou vytrvanlivosťou lúštia — krížovky.

Hurhaj sa stal pre nás — životnou požiadavkou. Preklíname ho, ale bez neho nemôžeme byť. Hurčiaci stroj nám trhá nervy, ale núti nás — ak chce-

nie, aby nás poslúchal — byť ešte hlasitejšími. Zdá sa, ako by hučiaci ruch v uliciach našich miest prichádzal zo zmätku pekla. No bez neho nemôžeme byť. Neznesieme už ticho. Preto prvým ranným hmatom mnohých z nás je — rádio. A či pracujú alebo jedia, či premýšľajú alebo sa rozprávajú, potrebujú — dráždenie rádiového huku. A mnohí myslia: aj v kostole by sa dalo lepšie modliť, keby bolo pritom — rádio.

Sme najhlučnejšie pokolenie, aké kedy zaplnilo túto tichú zem. A dokonca na tom si aj zakladáme. Nevieme už vari ani to, že zavrnutí v pekle majú za trest neustále hrmotiť, kým v nebeských sieňach oblažujúco šelesti spievajúce ticho hviezd.

My, ľudia rútiacej sa doby, považujeme hukot duší preto za potrebný, aby sme prehlušili svoju životnú úzkosť. Túto úzkosť snažíme sa prikryť všetkým hukom ako blúdiace dieťa, ktoré sa snaží v osamelom lese zaplašiť ticho hlasným spevom. No i tak nezbavujeme sa úzkosti.

Ale najhoršie je: v tomto tempe, shone a huku ničí sa v duši človeka jemný prijímač, ktorý je tu na prijímanie svätých vysielaní božieho vedenia. Tu môže k nám Duch Boží dlho hovoriť na najsilnejšom vysielaní jeho milosti; náš prijímač nepracuje, alebo zemské poruchy udúšajú každú nebeskú hudbu.

Sústredenie, rozvaha, usobranie, ticho: bez nich zaniká výzva milosti a jej rozkaz i vedenie v shone

dňa. A bez nich sa stratí aj františkánska stopa Kristova na svojej ceste ku krížu.

František vedel v tichom rozhovore s Bohom stráviť celé hodiny, celé dni. I nad tým žasli sami jeho učenliví žiaci. A vypytovali sa ho, čo všetko má Bohu hovoriť? Celé hodiny, celé dni? ...

No svätec im to nevedel prezradiť. Čo mal Bohu toľko hovoriť? — Čo môže človek hovoriť Bohu? Jeho slovné bohatstvo sa hneď vyčerpá a jeho ústa sa hneď unavia.

Ale čo má Boh povedať duši, ktorá ticho načúva... Ktorá v prostom jasote svojho srdca zastrie všetky iné okná a je tu už iba pre Boha!

Ako to len načim začať? Keď človek nie je — svätcom, ba neraz ani len rozmýšľajúcim a vnútorne tichým človekom? Keď tak stojí v strede života; od toľkej roboty, starostí a obchodov ani nevie, kde má hlavu. Keď má plnú izbu detí, o ktoré sa musí starať a chrániť ich od včasného rána až do noci; keď má na starosti celú dielňu a za všetko je on zodpovedný, najmä pri dnešnom konkurenčnom boji, daniach a všeobecnej neistote; keď celý deň sedí v úrade, za šijacím strojom, v továrni, alebo stále musí chodiť hore-dolu schodmi a večer na smrť unavený padne do postele? Len keby mal času, času...

Čas? Styk duše s Bohom predstavujeme si cel-

kom klamné. Ako keby každý z nás musel byť indickým mníchom, o ktorom sa hovorí: ruky má vystreté k nebu tak nehybne, že by si mohol na nich vták vystavať hniezdo.

A ako keby Boh potreboval vždy pre svoje zprávy a novosti celé hodiny a dni. Božie mlyny vedia mlieť tak pomaly, jeho úmysly môžu byť také rýchle a jeho cesty také krátke!

Človek v čase 600 km rýchlosti za hodinu, z ktorej môže byť už azda zajtra v 6000 km stratosfére; človek veľkomiest, v ktorých niet ani dňa, ani noci, všade iba pracovné smeny; moderný človek, toto pracujúce zvierajúce na „bežiacom páse“, nemôže mať už času na meditáciu rozjímavého pokoja a schopnosti sústrediť sa, ako generácie prešlých čias.

Boh to vie. A uspokojujúca zásada, že milosť bude na prírode, platí aj pre intímny styk Boha s ľuďmi. Preto sa môže forma tohto styku — aj so strany človeka — prispôbiť zmeneným pomeroch.

Teda — nemusí sa modliť, rozjímať, sústreďovať celé hodiny. Boh nemeria čas našimi hodinami, lež má iné meradlá ako my. Záleží na stupňoch teploty našej lásky a nie na počte krásnych slov a dĺžke zbožných myšlienok! Či žiarime, obetujeme sa, vyznávame a nesieme kríž; či robíme z celého svojho života — teda aj zo shonu každodenného života — bohoslužbu; či sme si vedomí v krátkych zbožných skutkoch lásky na visutej, podzemnej

a pouličnej železnici, v zmätku modernej mestskej dopravy, námahách vyučovania, zmätku detskej izbičky a medzi tisícami ľudí — obšťastňujúcej — prítomnosti božej; a či sa podľa toho i riadime — na tom záleží.

Normálnou modlitbou moderného človeka je strelná modlitba. Nemôže pokojne držať ruky tak dlho, aby si tam vták mohol vystavať hniezdo. No v plamennej láske k Bohu môže si srdce udržať také vrele a svoju vôľu takú pevnú, že všetko, čo je a všetko, čo robí — stáva sa modlitbou: najlepšou a najvnútornejšou zo všetkých modlitieb.

O všetko ostatné sa za neho postará Boh. Dá mu aj možnosť ku každému dlhšiemu sústreďeniu a k onomu tichu, ktoré je niekedy potrebné na to, aby sme dostali prehľad nad náboženským stanoviskom a na potrebné zariadenia vecí.

Päť minút ticha a usobrania ráno alebo inokedy a hocikde cez deň: to je čas františkánskeho rozhovoru medzi Bohom a dušou, to je zlatá baňa, z ktorej vyzdvihneme milostivo duchovné poklady nazerania, odvahy a vytrvalosti pre namáhavú cestu nasledovania Krista za bláznivým povrazom chudobného brata Františka.

Historiky

Istého dňa vraví František bratovi Leovi: „Podť, pôjdeme kázať.“ Bolo to v nezvyklom čase. A Leo

sa čudoval. Ale šiel hneď. Chodili krížom-krážom mestom. Vyšli z mesta. Cez polia a povedľa viníc. Cez niekoľko dedín. A brat Leo sa pýtal ticho sám seba, kam dnes ešte zajdú? No nepovedal nič.

Zrazu František zastal. Chytí Lea za rameno. A vracia sa s ním — bez slovíčka — tou istou cestou späť do Rivortorta.

Leo krúti hlavou. A kráča s ním opäť mlčky. No keď sú doma, vyrazí to z neho: „Ale, brat František, čo je, čo to má znamenať? Chceli sme ísť predsa kázať!?!...“

„Brat Leo, ovečka božia, veď sme kázali!...“

Je to základný omyl, ktorému my, ľudia, vždy podliehame: že prvé a najdôležitejšie „kázanie“ je — konanie. Veľa konať, všetko konať; vždy niečo iné, nové, príťažlivé, pôsobivé. Ako by od tohto nášho konania závisel osud sveta a budúcnosť neba!

A vôbec už ani nevieme: že prvou a najdôležitejšou vecou je — bytie! Ze podstatné je: či sa správne správame! Správanie, v ktorom prevláda — Boh!

Potom bude prevládať Boh i — v našom konaní. Lebo z bytia vzniká čin.

Preto najväčším a najnutnejším, ale i najťažším činom je: byť v Bohu, od Boha a pre Boha. Potom i všetko, čo konáme, — od čistenia topánok a prechádzky až po modlenie — stane sa zvučným — kázaním.

Teraz je len otázka, či môžeme — po „nečinnom“ chodení mestom, poliami a povedľa vinohradov —

povedať s bratom Františkom Leovi radostne: že sme — kázali, že náš život, naše bytie pre nebo a zem je božou komédiou, božím kázaním, ktoré poburuje, lieči a potešuje ...

•

Čarokrásne slnečné ráno. František kráča so svojimi bratmi cez Umbriu.

Oči sa im blažene pasú na nádhere farieb a tvarov z tkajúceho svetla a v diaľke tratiacich sa strieborných obláčkov. Kontúry vrchov miznú v belasej oblohe ako para. A z plynných línií lesných okrajov, lúk a polí vzniká malebná panoráma najpôvabnejšej radosti. Taká krásna môže byť len kráľovská nádhera zeme!

František a jeho bratia začali spievať. Spievajú všetky piesne srdca a jasajúcej duše: milosť, aká milosť je — žiť!

V ústrety im prichádza sedliak. Kráča rovno k Františkovi. „Ty si brat František?“ — „Hej, ja som to.“ — „A to sú tvoji bratia?“ — „Áno, to sú moji bratia.“

Tu sa sedliak vypne ako štíhly peň mladej olivy a povie: „Myslel som si to.“ A po dlhšej prestávke, ktorá je ako hrozba, rozvážne pokračuje: „Teda robte len tak, aby ste boli takí, — takí dobrí — za akých vás tu a v krajine ľudia považujú.“

Nevieme, čo František na to odvetil. Ale začal,

ako predtým, znova spievať. Pieseň vďaky za veľké dobrodenie tohto umbrijského sedliaka ...

„Za akých vás ľudia považujú...“ Myslia si, keď o nás počujú, že sme kresťanmi, učeníkmi, synmi serafínskeho svätca — že sme v celom svojom bytí a konaní teplým odrazom božskej dokonalosti Majstra a jasným zvukom čarovnej symfónie kríža františkánskej lásky k Bohu a ľuďom, františkánskej chudoby a prostoty, pokory a skromnosti a vždy veselej a pravdomluvnej detskosti a vernosti.

Tak myslia. A ešte sa v tom aj upevňujú, keď počúvajú naše zbožné reči, keď si prečítajú, čo sami o sebe píšeme v knihách a františkánskych časopisoch. „Musia to byť“ — tak sa domnievajú — „jemní, milí, dobrí ľudia!“

Až kým sa raz nespoznajú s nami osobne...

Každý deň by sme potrebovali takého „umbrijského sedliaka“, ktorý by nám hovoril: „Robte tak, aby ste boli takí dobrí, za akých ...“

No pravda, keby nás tento sedliak stretol, keby len otvoril ústa, nemal by sa veru čo smiať. A chránil by sa, aby si druhý raz nepopálil jazyk!

František však spieva hymnus z vďačnosti za veľké dobrodenie tohto umbrijského sedliaka...

•

Cez malebné Piazza Vasari v Arezze kráčajú pomaly, — ako by zamyslení — pohrúžení do myšlienok, dvaja mužovia. Vyzerajú ako umbrijskí sedliaci.

Aspoň podľa obleku. Idú smerom k Maria delia Pieve, novému kostolu, ktorý — keď bude úplne hotový — sľubuje byť so svojou na stĺpy bohatou fasádou a veľkolepou vežou — romantickou, nádhernou stavbou.

Asi vprostred ulice, na strane, kade obaja sedliaci musia ísť, veselo sa bavia štyria nobili, vznešení mladíci. Čakajú, kedy sa tí dvaja priblížia až k nim. A keď sú už pri nich, urobia zdanlivo slušne obom miesto. Vtom jeden podloží nebadane vyziablenému sedliakovi, ktorý kráča po ľavej strane svojho sprievodcu, nohu tak, že sa tento rozťahne na zemi v celej svojej dĺžke. Pritom pleskne pravou rukou do zhnitého melóna. Zapáchajúca omáčka mu postrieka bradu i tvár a zašpiní mu už hodne ošúchaný plášť.

Tamtí štyria sa od smiechu chytajú za bruchá. Sprievodca spadnutého brata chce sa vrhnúť na chlapčiskov. Zatiaľ však druhý už vstal, chytí rozhnevaného ticho za rameno a priateľsky sa obráti na tých štyroch: „Odpusťte, bratia, že som vám neurobil viac miesta. Zaslúžil som si tento kopanec. Hneď sa pomodlím za vás jeden Páter noster.“

Mladikom sa zatajuje dych. Čo? Chlap sa zbláznil! A znova sa začínajú rehotáť, že sa to ozýva po celej ulici. A za tými dvoma, čo sa podobajú umbrijským sedliakom, počuť vykrikovať: „Il pazzo, il pazzo! Je pomätený, zbláznil sa!“

Pred zmenárňou v Perugii bola veľká tlačienica. Na voľnom schode stál vysoký bledý muž v hnedej, obnosenej kutni, ktorú mal prepásanú konopným po.vrazom. Reční: „Boh nemá úbohejšieho a neužitočnejšieho sluhu, ako som ja. Preto ma k vám poslal, aby som vám zvestoval jeho blahozvest! Milovaní bratia, musíte milovať Boha a konať jeho vôľu. Chce, aby ste uzavreli so Sieňou mier, aby ste do radnice tohto mesta poslali troch mužov. A títo aby vo vašom mene prosili za odpustenie.“

Po týchto slovách zdvihol sa úžasný rev. Kame-
ne a trus mulíc lietaly proti schodom. Najprednejší poslucháči tlačili sa na rečníka, ale hučiace hlasy do toho revú: „Nechajte ho predsa, nechajte ho, nech hovorí! Chlapík je zábavný! Možno, že je opitý! Len nech hovorí ďalej!“ A rev tichne.

Nato čudný kazateľ pokračuje: „Hej, musíte Siene ponúknuť mier. Aj vtedy, keď myslíte, že ste v práve. Veď pred Bohom sú v každej hádke obaja nejakým spôsobom vinní! Preto musíte boj prerušiť. Pán nariaďuje mužom, aby složili zbrane, a mladíkom, aby nekonali lénnu prísahu. Lež ...“

Ďalej už nemohol. Dav reval: „Drž hubu! Dolu s ním! Zabiť ho! Obesiť!“ Iní to nebrali tak tragicky: „Z ktorého blázince ušiel? Smiešny chalanisko! Tak, teda. ďalej...!“

A znova dopadajú na neho kamene, trus, kliatby. Stiahnu ho so schodov, posadia ho na mulicu chrbtom dopredu a vedú ho s výskaním a smiechom,

spievajúc pritom a hvízdajúc, do mesta. Cestoú mu ktosi zavesí na krk veľký plakát s nápisom: „Io sono il re della Perugia — som kráľ Perugia!"

Tak tiahne tento zvláštny sprievod ulicami mesta. Kazateľ si vytiahol na hlavu kapucňu. Tu priskočí k nemu ktosi z davu, kapucňu mu strhne a nasadí ju na hlavu mulici, takže zvieru začne prskať a hádzať hlavou dozadu. Pritom udiera jazdca zakaždým do šije, takže ten musí vydať zo seba všetku námahu, aby nespadol. No práve toto je pre dav nesmiernou zábavou.

Jazdec však má tvár ako jasné ráno, kúpajúce sa v slnečnom svetle. Takú jasnú a žiarivú ...

•

Istého dňa — bolo to opäť v Perugii — pozdravovali na ulici hnedého kazateľa ako nejakého grófa. Ženy ostýchavo prichádzaly k nemu a hľadely, ako by sa mohli náhodne dotknúť jeho habitu. Lebo sa rozprávalo, že je veľkým svätcom, že vraj má rany Pánove, ktorý mu dal aj dar proroctva a uzdravovania chorých. Tichý muž vôbec nespozoval, čo ľudia robia. Prišiel sem taký jednoduchý v odeve, chovaní a výraze, že človek mohol byť skutočne v pochybnosti, či je to svätec alebo blázon.

Tu ho stretne mladý kanonik. Rozhnevá sa nad nemým žobrákom a drsno sa na neho osopí: „Nechaj túto komédiu a odstráň si tieto ženy s krku! Pracuj, ako každý slušný človek, miesto toho, aby

si sa tu hral na svätého pomätenca. Mal by si kosto-
tol . . P r i tomto slove uprie karhaný oči na ho-
voriaceho. Tento naraz zmlkne. Ako by ho bol za-
siahol blesk. Chce ešte čosi povedať. No ten druhý
padne pred neho na kolená a bozkáva mu okraj
Čierneho talára ... To zmätie kanonika ešte viac.

Okoloidúci sa dojato zastavujú. Vidia kňaza,
ktorý rozochvene vzlyká, a hnedého žobráka, ktorý
pred ním na ulici nemo leží.

VÝSTAVBA V CHAOSE

Sme pripravení...

Kde je nebezpečenstvo, tam rastie
i záchrana. Holderlin.

Rútiaca sa doba...

Keby tu však išlo len o dobu, jej kultúru, poriadok a istotu! Tu sa rúti čosi viac: rúti sa ľudia.

Otázka, či brieždiaca sa doba techniky a stroja je ozaj — kultúrou, teda pokrokom a prínosom, či je azda začiatkom nového rozkvetu alebo nekonečného zániku, začína sa príšerne vyjasňovať.

Temné úmysly kniežata tohto sveta začínajú sa vyjavovať. Kto nespál, vie, odkiaľ vietor duje: zem, ktorá sa má zariadiť technikou a strojom, — a to oveľa lepšie ako dosiaľ — nemá byť kusom neba, ako to bolo v časoch hierarchicky uzatvoreného stredoveku. Človek už nemá byť tulákom na krížovej ceste a zbožným pútnikom k Bohu. Veď toto všetko bol iba farársky mýtus. Teraz platia nové znaky: zem je autonómna, sebestačná a nie menejcenným príveskom akéhosi „vyššieho" sveta. Človek nie je nejakým legendárnym „Ahasverom", ani

„Večným Židom" na hanebným spôsobom nanútenej ceste k Jahvemu, sýrskemu nadbohovi. Človek je sám sebe — bohom ...

Teda teraz sa bez výnimky nasadí všetka sila duše a smyslov, aby bolo možno technicky ovládnuť novú zem: okrášliť ju, obohatiť, zdokonaľiť a aby sa týmito istými prostriedkami aj sám človek k zemi viac pripútal, to znamená, aby sa — zbožštil.

V budúcnosti už nebude mať jednotlivec problémy, pretože už nebude treba rozumu a svedomia. Veď myslieť bude za neho hlava štátu a jeho svedomím bude sám štát.

Niekdajšie časy veili v riadiacu silu rozumu. Tak, ako by muselo byť možné, že v stálom pokroku a postupnom vývoji dochádza sa od inštinktu k vôli a od zvieratskosti k duchovosti.

No táto viera je už dnes odbavená. Princípom poriadku už nemajú byť kategorické imperatívy rozumu a mravnej vôle, lež totálne božstvo moci a násilia.

Ich cieľom a službám sa musí bezohľadne podriaďiť všetok „kultúrny výtvar", — ako nazývajú technickú činnosť dneška — a to až k brutálnosti. Sám človek sa má deformujúcim a odduchovňujúcim procesom spájania v masu stať — strojom. Tak potom možno vyradiť rozum jednotlivca ako zbytočný a každé svedomie jednotlivca považovať za nepriateľské pre ľud. Človek zajtrajška — napriek všetkej duchovnej diferencovanosti — stáva sa člove-

kom masovým: vo zvukoch a posunkoch spoľahlivo, pracujúci človek-stroj.

Je nízkou odrodou stromu alebo zvierata. Nemá už vlastnej podoby, pretože už nemá ani vlastnej, vôle a tým ani vlastnej zodpovednosti. Pestuje sa ako rastlina v skleníku. A keď je už nanič, zvalia ho ako spráchnivlý strom, odmontujú ako zodratý stroj. Odbavený! Čo na tom? Čo záleží na jednom-jedinom človekovi? Na jeho osobnom osude? Osobný osud nejestvuje. Nemá to význam. Keď je po jednom: príde na rad druhý. Uvedie sa do pohybu — nový stroj...

Jednotlivec je nič. Celok je všetko. Individuum ako osobnosť má sa vykynožiť. Komu na tom záleží? Len keď sa udrží celok, druh, trieda, rasa, večný národ...

Toto je bod, v ktorom sa človek, chcjúci sa stať sám sebe bohom, stáva sám sebe — diablom!

Nietzsche, tento prezieravý prorok zániku, predvídal to už pred päťdesiatimi rokmi. Poznomenáva: „Činnosť Európy smeruje k masovej samovražde!“

Samozbožštenie človeka, ktoré sa ako stroj bez ducha, slobody a svedomia — teda bez náboženstva — končí samozdiabolstvom, je morálnou a fyzickou samovraždou!

Rútiaca sa doba? Rúti sa oveľa viac! Rúti sa ľudia, rúti sa svedomia. Je to pád s najvyššieho neba do najhlbšieho pekla...

„Kde hrozí nebezpečenstvo, tam rastie i záchrana.“

No nerastie sama od seba. Veď už od začiatku Boh pripojil — vďaka jeho múdrosti — všetky milosti k tomu, aby spolupôsobily s malichernými silami ľudského súhlasu a pohotovosti. Bez nás nezačal ani vyslobodenie jednotlivca a spoločnosti zo žalostnej púšte náboženskej a mravnej piesočiny.

Nič nezačína bez nás, kresťanov. Už aj preto nie, lebo sme príčinou — svojou nevernosťou, touto neustálou zradou na Kristovi — najväčšej viny na skydnutí sa človeka s božských výšin.

Preto musíme väčšmi, ako všetci ostatní, znovu udobrovať a privádzať poriadok: musíme viac veriť, milovať, mať viac pravdomluvnosti, poctivosti, viac pohotovosti v sebazapieraní, obetách, utrpení a samaritánskej úslužnosti voči každému druhu cudzej núdze.

No toto je možné len vtedy, keď budeme ukazovať cestu pre návrat k Bohu, sebe a ostatným! Návrat k Bohu: to je jediný záchranný most ponad hrozivú priepasť našich rútiacich sa dní.

Všetko teraz záleží na tomto: či my, kresťania, — my, zbožní kresťania — budeme mať odvahu a náboženskú silu na záchranu ľudstva. Doba krásnych slov a lacného citu o Bohu, náboženstve, cirkevnosti a katolíckej akcii musí prestať. Ide o príliš veľa a my nesmieme stratiť ani len minútku.

S našou starou neporiadnosťou zmäkčilého a lživo pobožnostkárskoho kresťanstva, ktoré nás dosiaľ ne-

•zaväzovalo na nič, nedá sa ísť ďalej. Musíme sa stať bytostne — bytostne kresťanskými! A podľa tohto nového chovania nanovo usporiadať svoj život. Azda už v najbližšej budúcnosti budeme musieť konať a robiť mimoriadne veci. Neklamme sa: súdy božie sú pred dverami a nijaká krajina a národ, ba nikto z nás nebude ušetrený.

A kto vie, či „Lateránska bazilika“ — Kristova Cirkev — odolá divým povíchriciam tejto božej búrky?! Odolá? Neodníme sa Kráľovstvo božie nevďačným deťom starej Európy — a nedá sa cudzincom? ... Kto vie? No náznaky hrozia...

Potom, v hodine smrteľného nebezpečenstva, objaví sa na čiernom nebi kresťanstva žiarivá postava: serafská postava v hnedom háve žobráka, veľkého Chudáčika z Assisi!

Jeho telo žiari bielym svetlom. Z prebodnutých rúk a nôh a čerstvej rany na prsiach vyžaruje päť ohnivočervených lúčov. Päť červenoplamenných lúčov zlatistého lesku a sálajúcej teploty na vychladnutú tmavú zem ...

Františkáni, kapucíni! Synovia a dedičia „druhého Krista“ z Alverny: teraz musíte ukázať, čo ste! Či žiarite žiarou planúceho serafa, či vaša prostota je prostotou chudobného blázna, či ste ukrižovaní s tým, ktorý visí s Kristom na kríži. Či ste ochotní prispieť silou františkánskeho synovstva a bratstva

na poslednú záchranu Pudstva, ktoré už zúfa nad Bohom, sebou a celým svetom!

Musíte zmobilizovať v sebe najhlbšie sily františkánskeho duchovného majetku a dať ich veľkodušne svetu k dispozícii: musíte na ne poukázať svojím životom.

Váš Tretí rád musí von zo starobylej úzkosti cirkevného meštiactva a jednotvárneho ctnostného kresťanstva. Každá pozemská organizácia raz skrachuje. Preto musí vyjsť novým životom von z vnútra a čerstvý dych zvonku ju musí zbaviť jej skostnatelosti. Aj vtedy, keď sa budú musieť pritom zanechať alebo pozmeniť návyky a zvyklosti, z ktorých sa tak ľahko dá prejsť na prázdne formy. Záleží len na živote.

No život vyhľadáva vždy nové cesty. Cesty, ktoré plynú z podstaty nových čias a nových ľudí. A tie vedú preto rovno a priamo k Bohu. Majte teda odvalu na nové cesty vášho Tretieho rádu.

•

My však, — my, neznámi veriaci — my, hlavní vinníci na rozpadnutí sa svätých poriadkov, my mladí, sme pripravení: kráčať s vami a pod vašim vedením po nových cestách františkánskej životosprávy a zvládnutia života. My sme — počujte — ešte nikdy neboli tak pripravení!

Robíme to kvôli Bohu, blaženosti svojej duše

a, kvôli bratom. Veď vieme, že dnes sa musí robiť niečo mimoriadneho a neobyčajného. Ze sa musí robiť niečo totálneho!

A to je: statočné nasledovanie Pána na jeho potupnej ceste z Jeruzalema na Golgotu — za bláznovským povrazom milého brata Františka.

OBSAH:

ASSISKÁ REVOLÚCIA	
Leto v Umbrii .	7
Na hradskej . .	8
Nemožná prosba	10
Mocné ramená .	12
Rútiaca sa Cirkev	14
Tragický konflikt	21
Tajní sprisahanci!	23
DÉMONICKÉ MOCNOSTI	
Rútiaca sa doba	
Duchovia sa rozchádzajú	47
„Neznámy veriaci“	52
CESTA POTUPY	
Na bláznovskom povraze.	56
Najväčšie šťastie!	67
Otázka a odpoveď	74
Hra s Bohom	77
Skok do priepasti	83
Hlavná vec	90
„KVÔLI BRATOM ...*“.	98
Najťažší kríž	106
Proletári	110
Komedianti	116
Zlato a mydlové bubliny	122
Životné umenie	131
Päť minút	137
Historiky	143
VÝSTAVBA V CHAOSE	
Sme pripravení	151

H. Wirtz-P. P. Kone, OFM:
BRAT FRANTIŠEK A NAŠA DOBA
Vyšlo ako 9. sväzok
knižnice Serafínskeho sveta,
ktorú rediguje P. L. Mattoška, OFM,
nákladom administrácie
Serafínskeho sveta
v Prešove

Vytlačila „Pravda“, graf. a vydavateľské podniky,
filiálka vo Zvolene
roku Pána 1946

Názov originálu: Hans Wirtz, Bruder Franz in unserer Zeit,
Verlag Räber a Cie., Luzern, Printed in Switzerland 1939.

Obálka od prof. Ladislava Záborského.

svet bez Boha, to by bol ozaj fantastický pokus. A môžeme smelo povedať, že ak by sa to malo uskutočniť, tak tento pokus skončí — v chaose. Pravda, zpočiatku môže mať človek pomocou techniky nevidané úspechy: postaví najvyššie veže, najrýchlejšie motory, najlepšie zbrane, strhne svet útokom dopredu. Ale čo potom? S matematickou presnosťou predpovedáme, že to všetko draho zaplatí duchovnou chudobou, duchovnou prázdnotou, duchovným krachom!

A tak človek istého dňa vstane, vzbúri sa v ňom večno. Lebo v tejto osudovej hodine si uvedomí, že zlato, ktoré vykopal, je len praobyčajným blatom. Že pri všetkej presýtenosti umiera večným hladom a pri všetkom pokroku hanebne zaostáva. I vztýči krvavú zástavu odboja a ponesie ju proti dielu vlastných rúk. A rozbije ho v hneve a zúfalej bolesti, pretože pocíti, ako ho všetci zradili, predali a — opustili. Vyberie sa preto, aby sa navrátil do domu svojho otca. Lebo na svojom blúdení sa presvedčil, že každé ľudské dielo je iba mam a klam, ak sa nezaloží na Bohu ...

Náš čas rúti sa šialene dopredu. A nik nevie, kam. Nik nevie, ako to skončí.

Čo máme robiť my, kresťania? Hnať sa s ním? Rútiť sa šialeným tempom dopredu? Spolupracovať a nepýtať sa: kedy, kde a ako to skončí? Alebo máme odporovať? Ísť na barikády a dať sa do boja proti ľži a bezbožnosti? Kde sú však barikády a kde zbrane? A ako to máme začať? Kde je cesta, ktorá nás vyvedie z mä. teže tohto pokľbčeného času? ...

Otvor, čítaj a konaj: